

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM-SÜRDÜRÜLEBİLİR PEYZAJ İLİŞKİSİNİN
ARAŞTIRILMASI: İSTANBUL-POLONEZKÖY ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN

GÖKÇE ZEVİT

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ PINAR BOLLUKCU

BARTIN-2019

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM-SÜRDÜRÜLEBİLİR PEYZAJ İLİŞKİSİNİN
ARAŞTIRILMASI: İSTANBUL-POLONEZKÖY ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Gökçe ZEVİT

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman	:	Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU	-	Bartın Üniversitesi
Üye	:	Prof. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ	-	Bartın Üniversitesi
Üye	:	Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜLTEKİN	-	Düzce Üniversitesi

BARTIN-2019

KABUL VE ONAY

Gökçe ZEVİT tarafından hazırlanan “SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM-SÜRDÜRÜLEBİLİR PEYZAJ İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: İSTANBUL-POLONEZKÖY ÖRNEĞİ” başlıklı bu çalışma, 13.09.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU (Danışman)

Üye : Prof. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜLTEKİN

Bu tezin kabulü Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. H. Selma ÇELİKİYAY
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU danışmanlığında hazırlamış olduğum “SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM-SÜRDÜRÜLEBİLİR PEYZAJ İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: İSTANBUL-POLONEZKÖY ÖRNEĞİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

13.09.2019

Gökçe ZEVİT

ÖNSÖZ

“Sürdürülebilir Turizm-Sürdürülebilir Peyzaj İlişkisinin Araştırılması: İstanbul- Polonezköy Örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında, bilgi, birikim ve deneyimini benden hiçbir zaman esirmediği ve bana her zaman yol gösteren kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve yükseköğrenim hayatım süresince desteklerini gördüğüm, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım aynı zamanda tez değerlendirme jürisinde bulunan değerli hocam Prof. Dr. Sebahat AÇIKSÖZ’e ve çalışmamın değerlendirilmesinde jüri üyesi yapan ve vakit ayırarak çalışmaya yardımda bulunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜLTEKİN’e teşekkürlerimi sunarım.

Yükseköğrenim hayatım süresince yardımlarını gördüğüm, tecrübe ve deneyimleriyle çalışmama yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Selma ÇELİKİYAY’a sonsuz teşekkür ederim.

Bu tez çalışması 2018-FEN-CY-005 No’lu “Polonezköy’de Sürdürülebilir Turizm-Sürdürülebilir Peyzaj ilişkisinin Araştırılması” başlıklı Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiş olup, Bartın Üniversitesi’ne teşekkür ederim.

Polonezköy’de arazi çalışması sırasında yardımlarını gördüğüm özellikle Polonezköy muhtarı Frederik NOWICKİ başta olmak üzere tüm Polonezköy halkına teşekkür ederim.

Veri temini ve arazi çalışmalarında katkıda bulunan Beykoz Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü yetkililerine, Beykoz İlçesi Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü yetkililerine, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğünde görevli Harita Mühendisi Olcay ELVANLI’ya teşekkürü bir borç bilirim

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve desteklerini üzerimde daima hissettiğim canım annem Gönül ZEVİT’e, babam Yaşar ZEVİT’e ve biricik kardeşim Ahmetcan ZEVİT’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve yükseköğrenim hayatım süresince yanımda olan, desteğini her zaman gördüğüm ve fikir alışverişinde bulunduğum Cansu DİNÇTÜRK'e ve kıymetli eşi Kenan DİNÇTÜRK'e teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde bana kapılarını her zaman açan ve ikinci evim olan, desteklerini daima hissettiren Derya BİLGİN ve Ümran BİLGİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sırasında katkılarını gördüğüm ve fikir alışverişinde bulunduğum Bartın Üniversitesi FBE Peyzaj Mimarlığı ABD yüksek lisans öğrencisi Aslı CESUR'a teşekkür ederim.

Gökçe ZEVİT

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM-SÜRDÜRÜLEBİLİR PEYZAJ İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: İSTANBUL-POLONEZKÖY ÖRNEĞİ

Gökçe ZEVİT

Bartın Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU

Bartın-2019, sayfa: 137

Bu çalışmada, Polonezköy’de var olan turizm faaliyetlerini saptamak ve turizme kaynak oluşturan doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini ortaya koymak, turizm ve peyzajın sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla planlama ve yönetime ilişkin hedefler belirlemek ve mekânsal önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

İstanbul metropolü içerisinde doğal ve kültürel özellikleri ile ilgi çeken Polonezköy, turizm faaliyetleri ile ön plana çıkmaktadır. 1842 yılında kurulan Polonezköy, 1994 yılında Tabiat Parkı, 1995 yılında Doğal Sit Alanı olarak ilân edilmiştir. Polonezköy’de farklı nitelikte yeşil alanlar, tabiat parkı, tarihi yapılar ve birçok aktiviteye olanak sağlayan turizm tesisleri bulunmaktadır. Yerel kimliğin yansıması olan kültürel etkinlikler, geleneksel olarak düzenlenmektedir. Turizm aktivitelerinin geçmişten beri artarak devam etmesi, Polonezköy’de sürdürülebilirlik açısından peyzajların sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmanın yöntemi; literatür araştırması, alana ilişkin veri toplama, peyzaj analizleri, sonuç ve öneriler olmak üzere 4 aşamadan oluşmaktadır. Literatür araştırması, çalışmanın yapısal çerçevesinin ve kuramsal temellerin oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Sosyo-kültürel verilerin analizi, nitel

ve nicel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanıldığı karma bir araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doğal ve kültürel peyzaj analizleri sayısal ortamda üretilmiştir. Çalışmanın sonucunda, UNEP tarafından 2005 yılında belirlenen sürdürülebilir turizmin 12 temel amacından yola çıkılarak, Polonezköy’de turizmin ve peyzajın sürdürülebilirliği açısından temel hedefler geliştirilmiştir.

Sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm bağlamında geliştirilen hedefler; fiziksel bütünlüğün sürdürülebilirliği, biyolojik çeşitliliğin, kaynak verimliliğinin ve çevresel temizliğin sürdürülebilirliği, kültürel zenginliğin sürdürülebilirliği, kırsal ekonomik sektörlerin ve istihdamın sürdürülebilirliği, yerel refahın, toplum refahının ve sosyal eşitliğin sürdürülebilirliği, turist memnuniyetinin sürdürülebilirliği ve yerel denetimin sürdürülebilirliğidir. Bu çalışma sonucunda elde edilen bilgilerin, sürdürülebilir turizm ve peyzaj planlama çalışmalarına; doğal ve kültürel peyzaj analizleri ile planlama ve yönetim hedeflerinin belirlenmesi konularında yararlı olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir turizm; Sürdürülebilir peyzaj; Doğal peyzaj; Kültürel peyzaj; İstanbul.

Bilim Kodu: 502.11.01

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

EXAMINATION OF SUSTAINABLE TOURISM-SUSTAINABLE LANDSCAPE RELATIONSHIP: THE CASE OF POLONEZKOY-ISTANBUL

Gökçe ZEVİT

Bartın University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Landscape Architecture

Thesis Advisor: Assist. Prof. Pınar BOLLUKCU

Bartın-2019, pp: 137

This study is conducted to present the existing tourism activities in Polonezköy and to reveal the natural and cultural landscape features that are the source of tourism as well as determine the targets related to planning and management and to make spatial suggestions in order to ensure the sustainability of tourism and landscape.

Polonezköy, which attracts attention for its natural and cultural features within the Istanbul province, stands out for its tourism activities. Established in 1842, Polonezköy was declared as a Nature Park in 1994 and a Natural Protected Area in 1995. Polonezköy has different green areas, nature parks, historical buildings and tourism facilities that allow for many activities. Cultural events, as reflection of local identity, are traditionally organized. The continuation of tourism activities since the past necessitates the questioning of landscapes in terms of sustainability in Polonezköy.

The method of this study, which investigates the relationship between sustainable tourism and sustainable landscape, consists of four stages; literature review, field observation and data collection, landscape analysis, conclusions and recommendations. Literature review has contributed to the creation of the structural framework and theoretical foundations of the

study. The analysis of socio-cultural data was carried out by using a mixed research method with qualitative and quantitative research approach. Natural and cultural landscape analyses were produced in digital environment. As a result of the study, based on the 12 main objectives of sustainable tourism set by UNEP in 2005, the main objectives for the sustainability of tourism and landscape were developed in Polonezköy.

Targets are developed in the context of sustainable landscape and sustainable tourism; sustainability of physical integrity, sustainability of biodiversity, resource efficiency and environmental cleanliness, sustainability of cultural wealth, sustainability of rural economic sectors and employment, sustainability of social welfare and social equality, sustainability of tourist satisfaction and sustainability of local control. As a result of this study it is expected to be useful for sustainable tourism and landscape planning efforts, natural and cultural landscape analyses determination of planning and management objectives for issues.

Keywords: Sustainable tourism; Sustainable landscape; Natural landscape; Cultural landscape; Istanbul.

Science Code: 502.11.01

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
EKLER DİZİNİ.....	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
 BÖLÜM 1 GİRİŞ	 1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	2
1.2 Araştırmanın Kapsamı.....	3
1.3 Araştırmanın Hipotezleri	5
 BÖLÜM 2 KURAMSAL TEMELLER	 7
2.1 Turizm.....	7
2.2 Turizmin Tarihi.....	8
2.3 Turizmin Etkileri.....	10
2.3.1 Turizmin Çevresel Etkileri.....	11
2.3.2 Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	11
2.3.3 Turizmin Ekonomik Etkileri	12
2.4 Sürdürülebilir Turizm Kavramı, Özellikleri, İlkeleri ve Hedefleri.....	13
2.4.1 Uluslararası Düzeyde Yapılan Sürdürülebilir Turizm Konulu Çalışmalardan Örnekler.....	17
2.4.2 Ulusal Düzeyde Yapılan Sürdürülebilir Turizm Konulu Çalışmalardan Örnekler	19
2.5. Sürdürülebilir Turizm Planlaması	21

2.5.1 Sürdürülebilir Turizm ve Sürdürülebilir Peyzaj Konusunda Yapılan Çalışmalar.....	24
2.5.2 Araştırma Alanı ve Yakın Çevresinde Yapılan Çalışmalar	26
2.6 Araştırma Alanını Kapsayan Üst Ölçekli Plan ve Raporlar	29
BÖLÜM 3 MATERYAL VE YÖNTEM	30
3.1 Materyal	31
3.2 Yöntem.....	32
BÖLÜM 4 ARAŞTIRMA BULGULARI	38
4.1 Doğal Peyzaj Özellikleri	38
4.1.1 Topoğrafik Yapı	38
4.1.1.1 Yükseklik.....	38
4.1.1.2 Eğim	42
4.1.1.3 Bakı	44
4.1.2 Jeolojik Yapı	46
4.1.3 Depremsellik	48
4.1.4 Toprak Yapısı.....	50
4.1.5 Hidrolojik Yapı	50
4.1.6 İklim	52
4.1.7 Flora ve Fauna.....	54
4.2 Kültürel Peyzaj Özellikleri	55
4.2.1 Polonezköy’ün Tarihçesi.....	55
4.2.2 Demografik yapı.....	56
4.2.3 Altyapı ve Ulaşım	57
4.2.4 Eğitim ve Sağlık.....	59
4.2.5 Ekonomik Yapı	59
4.2.5.1 Bitkisel Üretim	59
4.2.5.2 Hayvansal Üretim.....	60
4.2.5.3 Ormancılık.....	60
4.2.5.4 Turizm ve Rekreasyon	62

4.2.6 Gelenekler, Halk kültürü ve El sanatları.....	65
4.2.7 Güncel Arazi Kullanımı	67
4.2.8 Kent Mekânsal Analizi	69
4.3 Katılımcılarla Yapılan Anketlerin Analizi.....	72
4.3.1 Yerel Halka Uygulanan Anketin I. Bölümüne (Sosyo-Demografik) İlişkin Değerlendirme.....	72
4.3.2 Yerel Halka Uygulanan Anketin II. Bölümüne (Sürdürülebilir Turizm-Peyzaj Görüşleri) İlişkin Analiz.....	76
4.3.3 Muhtara Uygulanan Anketin Değerlendirilmesi.....	80
4.4 Sürdürülebilir Turizm-Sürdürülebilir Peyzaj’a ilişkin GZFT Analizi.....	84
4.5 Hipotez Testi.....	85
 BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER	87
 KAYNAKLAR.....	97
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ.....	120

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
2.1: Dünya genelinde uluslararası turist sayısındaki değişim	8
2.2: Sürdürülebilir turizme ilişkin yaklaşımlar	14
3.1: Çalışma alanı olan Polonezköy'ün konumu	31
3.2: Yönteme ilişkin akış şeması	33
4.1: Polonezköy'e ilişkin yükseklik grupları haritası	39
4.2: Polonezköy'e ilişkin eşyükselti haritası	41
4.3: Polonezköy'e ilişkin eğim grupları haritası	43
4.4: Polonezköy'e ilişkin bakı grupları haritası	45
4.5: Polonezköy'e ilişkin jeoloji haritası	47
4.6: İstanbul ve İlçeleri'ne ait deprem bölgeleri haritası	49
4.7: Polonezköy'e ilişkin hidrolojik yapı haritası	51
4.8: Polonezköy'e ilişkin ulaşım haritası	58
4.9: Polonezköy Tabiat Parkı, köy yerleşik alanı ile orman alan sınırı	61
4.10: Zofia Rızı Anı evinden görüntüler	63
4.11: Açık Hava Müzesi'nden görüntüler	64
4.12: Meryem Ana Kilisesi'nden görüntüler	64
4.13: Kültür Evi ve çevresinden görüntüler	65
4.14: Arıcılık Müzesi'nden görüntüler	65
4.15: Festival alanından görüntüler	66
4.16: Cam Sanat Merkezi'nden görüntüler	66
4.17: Polonezköy'e ilişkin güncel arazi kullanım haritası	68
4.18: Polonezköy'e ilişkin mekânsal analiz haritası	71

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
1.1: Çalışmanın hipotezleri.....	5
2.1: Turizmin olumlu ve olumsuz etkileri	11
4.1: Şile İlçesi'nin 1998-2018 yıllarına ait meteorolojik verileri.....	53
4.2: Polonezköy'de yetiştirilen meyve çeşitleri ve kapladıkları alan	60
4.3: Polonezköy'deki hayvan varlığı.....	60
4.4: Polonezköy'de bulunan binaların fonksiyonlarına göre dağılımı	70
4.5: Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların (N=90) demografik özellikleri	73
4.6: Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların gelir elde ettiği faaliyetler	74
4.7: t-testi analizi sonucunda elde edilen istatistiksel bilgiler	75
4.8: t-testi analizi sonucunda elde edilen istatistiksel bilgiler	75
4.9: Tarımsal ve hayvansal faaliyetlerin çeşitleri ve değerlendirme şekilleri	76
4.10: Katılımcıların ekoturizm hakkında tutumları.....	77
4.11: Katılımcıların ekoturizm ile ilgili yaptıkları faaliyetler	77
4.12: Katılımcıların köyün sorunları ile ilgili düşünceleri	78
4.13: Ekoturizm konusunda köyde yapılabilecek faaliyetler	78
4.14: Polonezköy'ün doğal ve kültürel peyzajı ile ilgili sorunlar	79
4.15: Polonezköy'de turizmi canlandırmak için yapılması gereken faaliyetler	79
4.16: Bölgedeki hayvan varlığı ve çeşitliliği.....	82
4.17: Polonezköy'ün sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir Turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi.....	84
4.18: Demografik özellikler ile sürdürülebilir turizm arasındaki ilişki.....	85
4.19: Katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir peyzaj görüşleri arasındaki ilişkiler.....	86
4.20: Hipotez testi sonuçları.....	86
5.1: Sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm bağlamında geliştirilen hedefler	89

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
EK 1. Köy muhtarı anket formu.....	104
EK 2. Yöre halkı anket formu	110
EK 3. Bartın Üniversitesi etik kurulu raporu	113
EK 4. Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan Tabiat Parkı Haritası.....	114
EK 5. 1989 yılına ait Polonezköy ve çevresinin jeoloji haritası	115
EK 6. Adampol (1850 civarı).....	116
EK 7. Tarihte Polonezköy	117

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BM	: Birleşmiş Milletler
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
DTÖ	: Dünya Turizm Örgütü
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GZFT	: Güçlü yönler- Zayıf yönler- Fırsatlar- Tehditler
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SWOT	: Strengths –Weakness- Opportunities- Threats
UNEP	: United Nations Environmental Program (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)
UNWTO	: United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
WTO	: World Trade Organization (Dünya Ticaret Organizasyonu)
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
BGTHM	: Beykoz İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Turizm, bacasız sanayi olarak bilinen ve günümüzde ülkelerin ekonomilerinde önemli yeri olan bir gelir kaynağıdır. Turistin yaşadığı ülkeden farklı ülkelere giderek yaptığı geziler, dinlenme, eğlenme, özellikle tarihi bölgeleri görme amacıyla yapılan ekonomik, kültürel, teknolojik ve sportif faaliyetlerin tümü olarak tanımlanabilir (Gögebakan, 2015).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü/United Nations World Tourism Organization (UNWTO) 2017 yılında dünya genelinde seyahat eden kişi sayısının yaklaşık 1,3 milyar seviyesine ulaştığını bildirmiştir. Türkiye 2017 yılı UNWTO verilerine göre; yaklaşık 31 milyon turist ile dünyada en fazla turist ağırlayan 10. Ülke konumunda bulunmaktadır.

Son yıllarda önemi hızla artan sürdürülebilir turizm, herhangi bir yeri ziyaret eden turistlerin o bölgenin halkı ile geliştirdikleri olumlu ilişkileriyle; çevre, toplum ve ekonomiye katkılarıyla, özellikle yöre halkı üzerinde olumlu etki oluşturan turizm faaliyetlerini kapsamaktadır (Alkan, 2015). Bir başka ifadeyle, yerel insanlar için gelecek iş alanları yaratma amacıyla çevre ve kültür üzerinde yapılan bir endüstri çabasıdır. Bu girişimler ekolojik turizm, yeşil turizm, yayla turizmi, sağlık turizmi, botanik turizmi ve spor turizmi gibi turizm çeşitlerinin doğmasını sağlamıştır (TÜSİAD, 2012).

Bu araştırmanın problemini, sürdürülebilir turizm alanında gerçekleşen gelişmelerin Polonezköy’de peyzajların sürdürülebilirliğini yüksek oranda etkilediği ve gelecekte de etkileyeceği öngörüsü oluşturmaktadır. Bu bağlamda Polonezköy’de sürdürülebilir turizme kaynak oluşturan, doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ortaya konulmuştur.

1800’li yıllarda bölgeye gelen Polonyalı göçmenler tarafından kurulmuş olan Polonezköy; sosyo-kültürel kimliğini günümüze kadar korumuş önemli bir kırsal yerleşimdir. Sahip olduğu kültürel kimliği ve peyzaj özellikleri ile turizm açısından önemli bir yere sahiptir.

Sürdürülebilir turizm ile sürdürülebilir peyzaj ilişkisinin incelenmesi sonucunda elde edilen sonuçlar, Polonezköy'ün doğal ve kültürel özelliklerinin tanıtılması, korunması ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin yönetimi açısından önem taşımaktadır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı Polonezköy'de var olan turizm faaliyetlerini saptamak ve turizme kaynak oluşturan doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini ortaya koymak, turizm ve peyzajın sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla planlama ve yönetime ilişkin hedefler belirlemek ve önerilerde bulunmaktır.

Çalışmanın amacı çerçevesinde belirlenen temel araştırma soruları şunlardır:

1. Polonezköy'de turizme olanak sağlayan peyzaj özellikleri nelerdir?
2. Polonezköy'de turizm faaliyetlerinin gelişmesine yönelik yapılan sektörel çalışmalar nelerdir?
3. Polonezköy'de yaşayan yerel halkın demografik özellikleri nelerdir?
4. Polonezköy'de yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj hakkındaki algıları nelerdir?
5. Polonezköy'de doğal ve kültürel peyzajın sürdürülebilirliğinin sağlanması için neler yapılabilir?
6. Polonezköy bölgesindeki sürdürülebilir turizm potansiyelinin artırılması için yapılması gereken faaliyetler nelerdir?

Çalışma alanının seçimi sırasında öncelikle Polonezköy'ün sahip olduğu potansiyel ve bu potansiyelin zarar görme tehlikesine ilişkin kaygılar göz önünde bulundurulmuştur. Polonezköy ile ilgili aşağıda sıralanan özellikler alan seçimde etkili olmuştur:

1. Kent ortamı içerisinde kırsal niteliklerini koruyan; ulaşım olanakları açısından kentle iç içe, yaşam biçimi ve çevresel şartları açısından ise kentin dışında kalan bir turizm yerleşimi olması,
2. Kent insanına, farklı bir kültüre ait kırsal yaşam biçimini turizm aracılığıyla sunması,

3. Polonezköy Tabiat Parkı'nın sahip olduğu ilgi çekici doğal bitki örtüsü ve yaban hayatının olması,
4. Turistik çekiciliğinin arttırılmasında bir araç olarak kullanılabilecek "Kiraz Festivali" nin 2016 yılına kadar düzenli yapılmış olması (son birkaç yıldır ekonomik sıkıntılardan dolayı yapılmıyor),
5. Kırdan kente göç nedeniyle nüfusunun giderek azalıyor olması ve köy insanının geleneksel yaşamdan uzaklaşması gibi problemlerin artıyor olması,
6. Konumsal olarak Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne (3. Köprü) yakınlığından dolayı artacağı tahmin edilen rant ihtimali,
7. Polonezköy'ün 2013 yılında 6360 sayılı Büyükşehir Yasa'sı ile mahalleye dönüştürülmüş olması ve imar planı değişikliklerinin gündemde olması,

Polonezköy'ün çalışma alanı olarak seçilmesini etkileyen birincil etmenlerdir. Çalışma alanının araştırmacı tarafından iyi biliniyor olması da alan seçiminde etkili olmuştur.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Turizm faaliyetlerinin öneminin ülkemiz açısından giderek artması, bu konuda yapılan çalışmaların artmasını sağlamaktadır (Gögebakan, 2015). 2019 yasama yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) kanunlaşarak kurulan "Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı" turizme verilen önemi göstermektedir. Türkiye'yi ziyaret eden yıllık turist sayısı son yıllarda 40 milyonu geçmiştir. 11. Kalkınma planı kapsamında kısa vadede bu sayının 50 milyona ulaşması hedeflenmektedir (TÜROFED, 2018).

Turizm ülke ekonomisi ve tanıtımına olumlu katkıda bulunmakla birlikte; özellikle doğal ve kültürel açıdan bazı olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Bu olumsuz etkileri en aza indirmek ya da bertaraf etmek amacıyla ortaya atılan sürdürülebilir turizm felsefesinin ülkemizde kabul edilmesi ve uygulanması, daha az zarar görmüş doğal ve kültürel peyzajların gelecek nesillere aktarımı açısından önemlidir (Demirtaş, 2011). Tüm bunların oluşmasında en önemli paydaşlardan birisi olan yerel halkın bu konudaki düşünceleri, yaklaşımları, tutumları ve görüşleri sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin daha yararlı biçimde gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Çalışma alanını, İstanbul-Beykoz İlçesi'ne bağlı Polonezköy yerleşimi oluşturmaktadır. İstanbul Boğazı'nın kuzeydoğusunda yer alan Beykoz, doğuda Şile ve Çekmeköy, güneyde Ümraniye ve Üsküdar ile sınırlanmış olup İlçenin kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır. Çalışma alanı, Beykoz İlçe sınırı içerisinde yer alan ve yaklaşık 3.000 ha alan büyüklüğüne sahip bir mahalle statüsündedir (Anon., 2012).

Karadeniz sahilinden 20 km. İstanbul'un Boğaziçi kıyısından ise 15 km. uzaklıkta yer almaktadır. Çevresi ormanlar ile kaplı olan Polonezköy'de farklı nitelikte yeşil alanlar, Polonezköy Tabiat Parkı, tarihi yapılar ve birçok aktiviteye olanak sağlayan turizm tesisleri bulunmaktadır. Yerel kimliğin yansıması olan kültürel etkinlikler geleneksel olarak düzenlenmektedir (Anon., 2012).

Yerel halkın ve yöneticilerin farklı yöntemlerle görüşlerinin belirlenmesi ve turizm aktivitelerinin sürdürülebilir turizme uygunluğunun araştırılmasının yanı sıra peyzajın sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirilmesi Polonezköy'ün geleceği açısından önem taşımaktadır. Genç nüfusun giderek azalıyor olması ve artan kentleşme baskısından kaynaklanan endişeler, sürdürülebilir turizm-sürdürülebilir peyzaj ilişkisinin araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Çalışma kapsamında, Polonezköy'de turizme kaynak oluşturan, doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini ortaya koymak; yörede sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj algısını belirlemek, turizm konusunda görüş ve beklentileri tespit etmek amacıyla muhtar ve yerel halka yönelik anket çalışması ve yerel idare temsilcileri ile sözlü görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve değerlendirmeler; turizm faaliyetlerinin peyzajlar üzerinde oluşturduğu ve oluşturabileceği baskılara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi, turizm ve peyzajın sürdürülebilirliği bağlamında hedefler geliştirilmesi açısından önemli olacağına inanılmaktadır. Bu araştırmanın potansiyel kitleler (yerel halk, araştırmacı, karar vericiler) açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Hipotezleri

Çalışma alanına ilişkin yapılan literatür araştırmaları, ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilen veriler, alana ilişkin güncel harita ve haberler değerlendirilerek saptanan hipotez gerekçeleri şunlardır:

1. Turizm aktivitelerinin geçmişten bugüne kadar artarak devam etmesinin yanı sıra gelişen farklı turizm anlayışlarının mevcut olması,
2. Yeni yapılan ve yapılması planlanan turistik tesislerin doğal ve kültürel peyzaja zarar vermesi,
3. Turizm faaliyetlerinin yoğunluğuyla birlikte taşıma kapasitesinin aşılma endişesi.

Bu çalışmanın hipotezleri Tablo 1.1’de belirtilmiştir:

Tablo 1.1: Çalışmanın hipotezleri.

No	Hipotez	Yöntem
H1	Polonezköy’de yaşayan halkın demografik özellikleri (yaş ve cinsiyet) ile sürdürülebilir turizm arasında güçlü bir ilişki vardır.	Ankette yer alan 15. Soru tarafından Sınanmıştır.
H2	Polonezköy’de yaşayan halkın sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi) ile sürdürülebilir peyzaj arasında güçlü bir ilişki vardır.	Ankette yer alan 22. Soru tarafından Sınanmıştır.

Çalışmanın varsayımları şunlardır:

1. Çalışma için seçilen örneklemin araştırma evrenini uygun şekilde temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Uygulanan ankette yer alan soruların, katılımcıların ilgili tüm görüşlerini ortaya çıkaracak özellikte olduğu varsayılmıştır.
3. Çalışmada katılımcıların kendilerine uygulanan ankete doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.
4. Çalışmaya katılanların Polonezköy hakkında sorulara sağlıklı cevap verebilecek kadar yeterli bilgi ve deneyime sahip oldukları varsayılmıştır.

Çalışmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Çalışmaya dâhil edilen katılımcılar, Polonezköy’de ikâmet eden muhtar, belediye yetkilileri ve yerel halktan oluşmaktadır.
2. Çalışma, veri toplama sırasında uygulanan zaman dilimi ile sınırlıdır.
3. Çalışmanın demografik sonuçları ve kullanıcı beklentilerine ilişkin sonuçlar, veri toplama araçlarından elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.
4. Alana ilişkin doğal peyzaj özelliklerinden olan toprak verilerine ilişkin harita temin edilememiştir.
5. Polonezköy’de lokal meteoroloji istasyonu bulunmadığından dolayı iklim (meteoroloji verileri) değerlendirmelerinde; Polonezköy’e en yakın meteoroloji istasyonu olan Şile İlçesine ait meteorolojik rasat verileri kullanılmıştır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL TEMELLER

2.1 TURİZM

Turizm, insanların normal çalışma ve ikâmet yerlerinin dışındaki yerlere ziyaretleri, bu yerlerde kaldıkları süre boyunca yapılan faaliyetler ve kendi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yaratılan ve sağlanan hizmetlerinin bütünü (Wall ve Mathieson, 2006) olarak tanımlanmaktadır.

Turizm ekonomik olarak belirli bir zenginlikte olan insanların gönüllü olarak yaptıkları bir eylemdir. Ekonomik gelir seviyesinin artması ve değişen dinlenme-eğlence anlayışları ile birlikte günümüzde birçok kişi turist olarak dünyadaki diğer ülkeleri ziyaret edebilmektedir. UNWTO (2017) verilerine göre 1,3 milyar insan başka bir ülkeyi ziyaret etmiştir. Şekil 2.1’de görüldüğü gibi günümüzde gelişmiş ülkede ikâmet eden insanların çoğu ve gelişmekte olan ülke vatandaşlarının bir bölümü turist olarak dünyayı gezebilmektedir.

Wall ve Mathieson (2006)’ya göre turizm, bireylerin ikâmet yerlerinin dışındaki yerlere gidip bir süre kalmasını içeren çok yönlü bir eylemdir. Turizmin temel esasları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

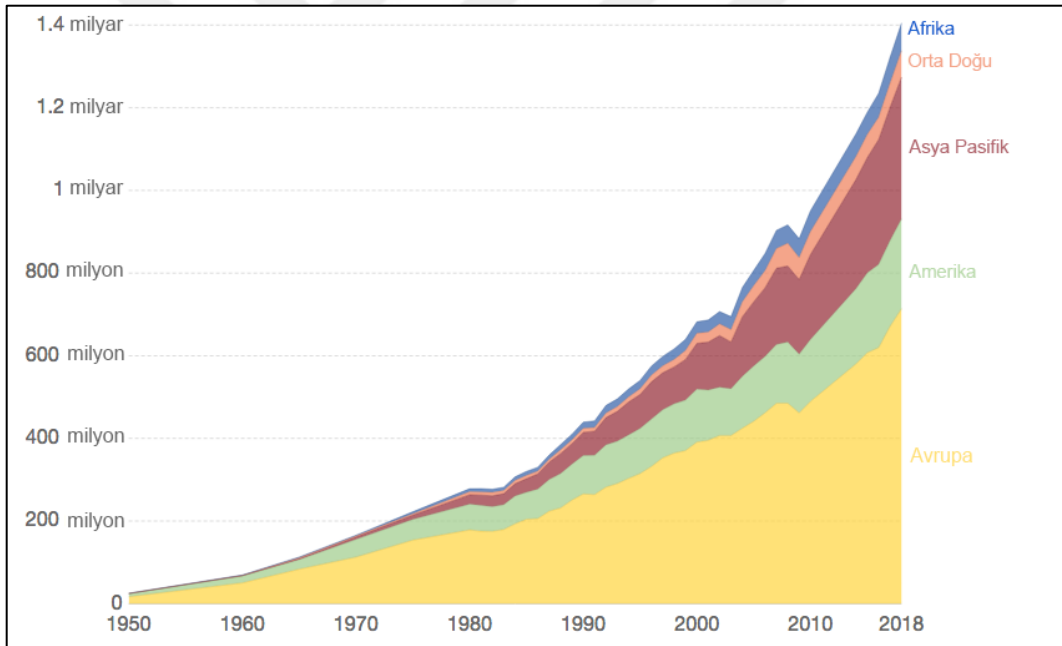
1. Seçilen bir varış noktasına seyahat etme kararlarını ve bu kararları etkileyen çok sayıda çevresel, sosyal ve ekonomik kültürel faktörleri içeren dinamik esas.
2. Çevresel, sosyal ve ekonomik sistemler ile etkileşim içeren ziyaret.
3. Turistlerin doğrudan veya dolaylı olarak etkilediği çevresel, sosyal ve kültürel altyapılar üzerindeki etkileri ile ilgili yukarıdaki iki bileşenden kaynaklanan durumlardan ortaya çıkan sonuçlar (Wall ve Mathieson, 2006).

Turizm, yapıldığı bölgeye ekonomik kazanç sağlamakla birlikte, bölgenin çevresel, sosyal ve kültürel yapısını da olumlu ve/veya olumsuz şekilde etkileyebilen bir faaliyettir. Turizmin çevresel, sosyal ve kültürel etkileri (Wall ve Mathieson, 2006) ve prensipleri, uygulamaları,

felsefesi (McIntosh vd., 1995) ve yönetimi (Weaver ve Oppermann, 2000) hakkında yazılmış pek çok önemli eser bulunmaktadır.

2.2 TURİZMİN TARİHİ

Turizm tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğu iddia edilebilir. İnsanların dünya üzerinde yerleşik yaşama geçmesinin ardından gelişen ticaret ve farklı sebepler ile yaşanan bölgelerin dışına çıkılarak turizmin ilk adımları atılmıştır. İlk bilinen turizm faaliyetleri eğlence ve eğitim ile ilgili olarak firavunlar tarafından Mısır’da başlamıştır. Özellikle, insanlar piramitleri görme, eğlenme ve diğer etkinlikler için seyahat etmeye başlamışlardır. Antik Yunanlılar bu geleneği devam ettirmişler ve Olimpiyat Oyunları için veya dini sebepler ile seyahat etmişlerdir (Kozak vd., 2013).

Şekil 2.1: Dünya genelinde uluslararası turist sayısındaki değişim (UNWTO, 2019).

Modern çağlarda Avrupa’daki genç asiller 16-18. yy.’da ilk modern turistler olarak bilinmektedir. Modern anlamda ilk turizm hareketleri ise 19. yy. başlarında ortaya çıkmıştır. İlk turizm şirketi, 1841 yılında kurulan Thomas Cook and Son (Thomas Cook ve Oğlu) isimli şirkettir. Thomas Cook turizmin kurucusu olarak kabul edilmektedir (Hom, 2015). Dünya’nın küreselleşme adımları sayesinde turizm, özellikle II. Dünya savaşı’nın ardından

çok hızlı bir şekilde artmıştır. Günümüzde her yıl dünya nüfusunun yaklaşık %20'si ulusal ve/veya uluslararası alanda turist olarak seyahat etmektedir (UNWTO, 2018).

İçöz ve Kozak (1998)'e göre motorlu taşıtların yaygın kullanılmaya başlanması ve seyahat için gelişen diğer teknolojiler ile beraber turizm farklı bir boyut kazanmıştır. Turizm hareketlerinin gelişmesine sebep olan etkenler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Turistlerin yaşadıkları ülkelerin refah düzeyinin artması seyahat ettikleri ülkelere yaptıkları ekonomik katkıyı artırmaktadır.
- Makineleşme ile beraber insanların boş zamanları arttığı için, seyahate ayrılan zaman da artmıştır.
- İnsanlar, tatil kavramını hayatlarının zorunlu ve gerekli bir parçası olarak görmeye başlamışlardır.
- Ülkeler arası seyahat etmek kolaylaşmıştır.
- Organize paket turlar yaygınlaşmıştır.
- Toplumların demografik yapısında (yaşam süresinin uzaması, kadınların iş gücüne katılması, çocuksuz aile sayısının artması) değişimler meydana gelmiştir.
- Teknolojik gelişmeler seyahat etmeyi kolaylaştırmıştır.
- Havayolu ile seyahatin yaygınlaşması ve rekabeti sonucunda ulaşım ucuzlamış ve daha uygun hale gelmiştir (İçöz ve Kozak, 1998).

Ülkemizde ilk defa 1963 yılı itibari ile uygulanmaya başlayan Beş Yıllık Kalkınma Planları ile başlayan turizm hareketleri, serbest piyasa ekonomisine geçme çalışmalarının başladığı 1980'li yıllarda önem kazanmıştır (Çavuş vd., 2009).

Türkiye'de ilk modern turizm faaliyetleri, 1870 yılında Doğu Demiryolu'nun açılarak, İstanbul'un Paris'e bağlanmasından sonra ilk otel olan Pera Palas'ın açılması ile başlamıştır. Daha sonrasında giderek artan turizm faaliyetleri ve ihtiyacı, turizm potansiyeli yüksek olan ülkemizi dünyanın en fazla turist çeken destinasyonlardan bir haline getirmiştir (Köşker vd., 2019).

Çavuş vd. (2009)'a göre Cumhuriyet öncesi dönemdeki turizm faaliyetleri eski Yunan tarihi kalıntıları ile Efes ve Didim gibi tapınak kalıntıları turizm açısından en fazla ilgi çeken alanlardır. Osmanlı Devleti'nde turizm faaliyetleri genel olarak ticaret amacıyla yapılmaktaydı. Cumhuriyet sonrasında ise turizmle ilgili çalışmaların ilk etabı 1923-1950 yılları arasında yapılmış, ancak yeterince etkin olamamıştır. Bunun en önemli sebepleri arasında dünyada yaşanan ekonomik krizler ile beraber, dünya savaşlarının olduğu söylenebilir. Daha sonrasında yapılan turizm planlamalarıyla birlikte ülkemizin dünya turizminden aldığı pay yükselmiştir. 1950 yılında 28 bin olan turist sayısı 2015 yılına gelindiğinde 40 milyonu aşmıştır (Çavuş vd., 2009).

Ülkemize gelen turist sayılarına bakıldığında; en fazla Almanya, Rusya ve İngiltere'den turistlerin geldiği ve bu turist grubunun toplam uluslararası turist sayısının %50'sinden fazlasını oluşturduğu görülmektedir (Doğanay ve Alım, 2016). Türkiye, 1962 yılından itibaren kalkınma planları ile beraber planlı turizm uygulamalarına başlamıştır. Bu sayede son 50 yıllık süreçte ülkemizi ziyaret eden turist sayısı yaklaşık olarak 111 kat artmıştır (Çavuş vd., 2009). Ülkemizin 2023 hedefleri arasında dünya turizminde en fazla ziyaret edilen ilk 5 ülkeden birisi olmak vardır. Ülkemizin ekonomik olarak gelişmesi ve çevresel duyarlılığın artmasının sürdürülebilir turizm potansiyelini de artıracakı düşünülmektedir (Tek, 2009).

Turizmin gelişmeleri başlangıçta Avrupa ve Amerika'da etkin olmuş, sonrasında ise uzak doğu ve diğer ülkeler turizm hareketlerine dâhil olmuştur. 2018 yılında yaklaşık 1,4 milyar kişinin turist olarak farklı ülkeleri ziyaret ettikleri görülmektedir (UNWTO, 2019).

2.3 Turizmin Etkileri

Turizmin başta yerel ve bölgesel olmak üzere ülke açısından farklı etkileri de bulunmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar (Wagner, 1997; Stynes, 1997; Unur, 2004; Bahar, 2006; Tyrrell ve Johnston, 2006), bu etkilerin ülke gelişimine katkılarının önemini vurgulamaktadır. Turizm'in etkileri genel olarak çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sınıflanmaktadır. Turizm planlaması yapılırken, yerel ve ulusal ölçekte etkilerinin incelenmesi gerekmektedir (Baran ve Sat, 2015).

Turizm faaliyetleri sonucunda oluşan etkilerin olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Turizmin genel olarak yaratacağı temel etkiler Tablo 2.1’de verilmiştir.

Tablo 2.1: Turizmin olumlu ve olumsuz etkileri (Oli ve Chhetri, 2015’den değiştirilerek).

Etkiler	Ekonomik	Sosyo-kültürel	Çevresel
Olumlu	• İşgücü olanakları • Gelir artışı • Döviz geliri • Altyapı gelişimi	• Miras, kültür ve yerel geleneklerin korunması	• Doğal yaşam alanlarının korunması
Olumsuz	• Turizm gelirlerinin orantısız paylaşılması • Mevsimsel işsizlik • Tesislerin kapasitesi altında kullanılması • Tesis yetersizliği • Enflasyon	• Miras, kültür ve yerel geleneklerin etkisinin azalması	• Vandalizm • Çöp ve kirlilik • Habitat tahribatı • Karbon salınımı • Artan kalabalık

2.3.1 Turizmin Çevresel Etkileri

Turizmin yerel çevre açısından olumlu ve olumsuz etkileri mevcuttur. Mekânsal olarak bakıldığında, bölgede bulunan mevcut yapıların ve tarihi nitelik taşıyan alanların turizme kaynak oluşturmak ve görsel peyzaj kalitesini arttırmak amacıyla iyileştirilmesini teşvik eder. Eski yapıların ve sarayların müze, otel ve turistik diğer yapılara dönüşümü, turizmin olumlu etkilerindendir. Turizmin çevresel olarak olumlu etkilerinin yanında bazı olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Yerel, doğal habitat ve kültürel çevre turizm faaliyetleri sonucunda zarar görebilir. Çevre kirliliği artabilir (Doğan, 2014).

Son yıllarda bu konuda yapılan araştırmalarda (Ayaş, 2007; Bertan, 2009; Kadanalı ve Yazgan, 2012) sürdürülebilir turizm ile çevresel etkileri çevresel turizm olarak tanıtılan yeni model turizmin etkileri araştırılmıştır.

2.3.2 Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizmin turisti, yerel halkı ve ev sahibi ülkeyi sosyal ve kültürel açıdan olumlu ve olumsuz şekillerde etkileyebilir. En önemli olumlu etkisi sosyo-kültürel özelliklerin turistler tarafından anlaşılması ve uluslararası ilişkilerin geliştirilmesidir. Ayrıca, gelen turistlerin ülkeleri hakkında da yerel halkın bilgi sahibi olması sağlanmaktadır.

Bununla birlikte, özellikle genç nesilde batı tarzı hayat ile beraber sosyo-kültürel bakış açısı ve görüntüsü, mevcut kültürel zenginliklerin değerlerini olumsuz etkilemektedir (Ersoy, 2017).

Civelek (2010), turizmin sosyal yapıya ve kültürel değişmeye etkilerini incelemiştir. Sosyal açıdan birey, aile, toplum, değişen nüfus, seyahat ilgileri, hayat standardı ve sosyal sınıflar üzerine etkilerini ele almıştır. Turizm kültürünün artması ile beraber sosyal açıdan yerel insanlarda meydana gelen sosyal değişimler, turizmin bu konuda en önemli etkilerinden birisidir. Turizm sayesinde ziyaret eden turistlerin ülkeleri ve sosyo-kültürel özellikleri hakkında elde edilen bilgiler yerel halkın bu açıdan zenginleşmesini sağlamaktadır. Turizm aile üzerinde, özellikle de kadınlar üzerinde onların daha aktif olmalarını sağlayan faktörlerdendir.

Kültürel açıdan ise yaşam biçimleri, eğlence anlayışları, yemek yeme adetleri ve para harcama şekilleri yerel halkı etkilemektedir. Sosyo-kültürel etkilerin olumlu etkilerinin artırılması ve olumsuz etkilerinin mümkün olduğu kadar azaltılması sürdürülebilir turizm açısından önem taşımaktadır (Civelek, 2010).

2.3.3 Turizmin Ekonomik Etkileri

Turizmin ekonomi üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Bu etkiler arasında olumlu olanları öncelikle ülkeye turistler vasıtasıyla gelen yabancı dövizdir. Turistlerin yerel bölgede bulundukları sürece yaptıkları harcamalar da bu katkıya eklenebilmektedir. Bununla beraber, bölgesel gelişim faktörleri de pozitif etkilerden bir diğeri olarak sayılabilir. Turizm amacıyla yerel bölgede altyapı ve turizm tesislerinin yapımı sayesinde oluşan bölgesel yatırımlar, endüstriyel katkılar ve istihdam olanakları turizmin ekonomik katkılarından (Bahar, 2006).

Turizmin ekonomi üzerinde bazı olumsuz etkileri de mevcuttur. Bunlardan en önemlisi mal ve insan kaçakçılığıdır. Turizm yoluyla bölgeye gümrüksüz giren mallar ekonomik zarara neden olmaktadır. Turistik tesislerin çoğunun dönemsel olarak kullanılması, diğer dönemlerde âtil olması ve mevsimlik işsizliğe sebep olması turizmin ekonomi üzerindeki

olumsuz etkilerindendir. Ayrıca, gelişen turizm endüstrisiyle birlikte azalan yerel ürünler tüketimi enflasyona sebep olabilmektedir (Wagner, 1997).

Bazı çalışmalarda (Çımat ve Bahar, 2003; Unur, 2004) turizmin ekonomik etkileri ölçülmüştür. Unur (2004), turizmin ekonomik etkilerini birincil (doğrudan) ve ikincil (dolaylı) olarak iki şekilde tanımlamıştır. Her iki çeşit etkinin ölçülmesinde kullanılan yaygın yöntemler geliştirmişlerdir. Turizmin veri toplama yaklaşımlarını Stynes (1999) tarafından ortaya atılan yargısal, daha fazla yargısal/daha az birincil veri, daha az yargısal/daha çok birincil veri ve birincil veri olarak dört şekilde belirtmiş ve kullanmıştır. Sonuç olarak, Stynes (1999)'a göre; ekonomisi açık veren ülkeler için turizm gelirleri oldukça önemlidir. Bu bağlamda turizm politikaları belirlenirken bu durumun göz önünde bulundurulması, güncel durumun gerçekçi olarak hesaplanması, geleceğe yönelik planların kolaylıkla ve doğru bir şekilde yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Turizmin yapıldığı bölge üzerinde etkili olan çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel yönleri değerlendirildiğinde, olumlu ve olumsuz etkili olabilecek birçok yönünün bulunduğu söylenebilir. Örneğin; turizm faaliyetlerinin yapıldığı bölgelerde öncelikle ziyaretçilerin konaklama, yeme-içme gibi ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması açısından bölgede etkin altyapı ve üstyapı hizmetlerinin sağlanmış olması gerekmektedir. Bu durum turistik bölgede çevresel açıdan bazı zararlanmalara sebebiyet verebilmektedir. Bunun yanı sıra, bölgeyi ziyaret eden turistlerin kendi kültürel özelliklerini bölge halkına yansıtmaları da kaçınılmazdır. Yerel halkın kültürel açıdan kendi köklerini unutmalarına sebebiyet verebilecek düzeyde etkilerin önüne geçilmelidir. Turizm gelirleri ülke ekonomisine doğrudan katkı sağlasa da ülke ekonomisine yaptığı negatif etkiler unutulmamalıdır.

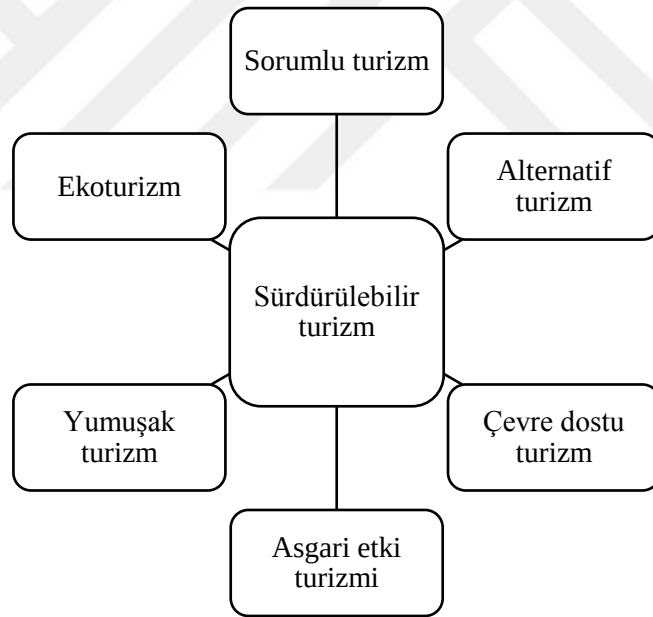
2.4 Sürdürülebilir Turizm Kavramı, Özellikleri, İlkeleri ve Hedefleri

Sürdürülebilir turizm, turizm alanına sahip bölgelerde kaynakların tüketilmeden kullanılması ve devamlılığının sağlanması olarak bilinmektedir (Baran ve Sat, 2015). DTÖ'ne göre; "Sürdürülebilir turizm gelişimi mevcut turistlerin ve ev sahibi bölgelerin ihtiyaçlarını karşılarken geleceğe yönelik fırsatları da korumalıdır. Kültürel bütünlüğü, temel ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği ve yaşam destek sistemlerini korurken ekonomik, politik ve

estetik ihtiyaçların karşılanabileceği şekilde tüm kaynakların yönetimine öncülük etmelidir” (UNWTO, 2018).

Turizm gelişimi, çevresel kaynakların en uygun şekilde kullanımı, doğal peyzaj ve biyolojik çeşitliliğinin korunması, ev sahibi toplulukların ve sosyo-kültürel özelliklerine saygı gösterilmesi, uygulanabilir uzun vadeli ekonomik faaliyetlerin sağlanması gibi temel ilkeleri içermektedir. Sürdürülebilirlik kavramı şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçları karşılayabilmelidir (Spenceley, 2008).

Sürdürülebilir turizm, ekonomik olarak uygun olan ancak turizmin geleceğinin, özellikle ev sahibi yerel halkın ve bölgenin fiziksel ve sosyo-kültürel yapısına bağlı olduğu kaynakları tahrip etmeyen turizmdir. Sürdürülebilir turizm ve bununla ilgili ortaya atılan sürdürülebilir turizm yaklaşımları arasındaki ilişki şekil 2.2’de gösterilmiştir.

şekil 2.2: Sürdürülebilir turizme ilişkin yaklaşımlar (Spenceley, 2008).

Sürdürülebilir turizm yaklaşımlarının bütün dünyada arttığı bir dönemde bu konuda yapılması ve atılması gereken adımlar turizm çeşidine göre farklılık göstermektedir. Ortaya çıkan alternatif turizm, yumuşak turizm, sorumlu turizm ve ekoturizm gibi farklı turizm yaklaşımları sonucunda durum daha karmaşık bir hale gelmiştir. Turizm kavramının geçirdiği değişim sürecinde, sürdürülebilir turizmin sağlanabilmesi için yapılması gerekenler tekrar gözden geçirilmelidir (TÜSİAD, 2012).

Şekil 2.2’de verilen sürdürülebilir turizme ilişkin yaklaşımlar sürdürülebilir turizm hedeflerini içermektedir. Sorumlu turizm, yerel toplum ve yerel ekonomik koşulları içeren bir sürdürülebilir yaklaşımdır. Sürdürülebilir turizm yaklaşımı kitle turizmine tepki olarak doğmuş ve genelde yumuşak turizm olarak adlandırılmaktadır. Sorumlu turizmin amaçları arasında “çevreyi koruma, kirliliği azaltma, yerel topluma fayda ve kültüre saygı ve doğal kaynakları koruma” bulunmaktadır (Spenceley, 2008).

Alternatif turizm sosyal ve ekolojik uyumu, farklı girişimcilerin bir araya gelerek turizm için gerekli kaynakların yerel bölgeden karşılanması çabalarını içermektedir. Yeşil, kırsal ve eko turizme benzeyen özellikleri vardır. Ekoturizm kitlesel turizmin sebep olduğu zararları en aza indirmeyi amaçlayan alternatif bir turizm faaliyetidir (Buckley, 1994). Dağ yürüyüşü, rafting, kayak, kuş gözlemciliği ve kırsal turlar bu bağlamda incelenebilir. Çevre dostu turizm kavramı bir diğer sürdürülebilir turizm yaklaşımıdır. Çevreye duyarlı uygulamaların bulunduğu alternatif bir turizmdir (Spenceley, 2008). Örneğin; elektrikli araçlar, güneş enerjili evler vb.

Üretimin olduğu her yerde tüketim de olmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken yaklaşım turizm alanındaki gelişmelerin önüne set çekmek değil aksine gelişmenin bölgenin doğal ve kültürel kaynaklarına zarar vermeden dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesidir. Sürdürülebilir turizmin temel amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Özkök ve Gümüş, 2009):

- Kalkınmada eşitlik sağlama,
- Ziyaretçilere yüksek kalite sağlama,
- Turizmin çevreye ve ekonomiye etkileri hakkında yerel halkı bilinçlendirme,
- Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda çevresel kaliteyi sağlama ve sürdürme.

Sürdürülebilir turizm, hem ülkemiz hem de dünyada turizm alanında tartışılan önemli konulardan biridir (Sezgin ve Karaman, 2008; Kervankıran, 2011; Yılmaz vd., 2015; Giran Taşçıoğlu ve Akpınar, 2016). Turizmin ekonomiye katkısı kadar, turist akınına uğrayan bölgelerin çevresel ve kültürel olarak korunması da önemlidir. Ülkemizde özellikle 2000’li yıllardan sonra sürdürülebilir turizm faaliyetleri uygulanmaya başlamıştır (Yılmaz vd., 2015). Kahraman ve Türkay (2012)’ye göre sürdürülebilir turizmin sahip olması gereken üç temel özellik şunlardır:

- Turizm ile doğal ve kültürel çevre arasında sıkı bağlar bulunması,
- Çevrenin turist için başlıca çekim unsuru olması,
- Turizmin çevreyi etkilemesi ve çevresel etmenlerin turizmi etkilemesi.

Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için gerekli bazı temel ilkeler bulunmaktadır (Kahraman ve Türkay, 2012). Bunların uygulanması turizmin verdiği zararları en aza indirgeyebilir. Sürdürülebilir turizm çevresel kaynakları yüksek oranda etkilemektedir. Flora, doğal ortam, su ve enerji kaynaklarının turizmden etkilenmemesi ancak sürdürülebilir turizm ile gerçekleşebilir. Sürdürülebilir turizm ile beraber yerel, sosyal ve kültürel varlıklar daha az zarar görmektedir, çünkü sürdürülebilir turizm yaklaşımı sosyal çevre ve kültüre değer vermekte hatta onu güçlendirmektedir. Sürdürülebilir turizmin son ilkesi ise bölge halkı için daha adil ekonomik kaynaklar ve imkanlar yaratılmasını sağlamaktır. Sürdürülebilir turizm uygulamasının herhangi bir bölge için sunduğu toplam 12 amaç bulunmaktadır (UNEP, 2005):

- Ekonomik Canlılık: Turizm bölgeleri ve işletmelerinin canlılığını ve rekabetçiliğini sağlamak, böylece uzun vadede faydalı olmalarını ve gelişimlerini sürdürmelerini sağlamak.
- Yerel Refah: Turizmin yerel ekonomiye katkısı olan turist harcamalarının oranı da dahil olmak üzere, yerel ev sahibi toplulukların ekonomik refahına katkısını en üst düzeye çıkarmak.
- İstihdam Kalitesi: Turizm tarafından yaratılan ve desteklenen yerel işlerin sayısının ve kalitesinin, cinsiyet, din, dil, ırk veya başka şekillerde ayrımcılık yapılmaksızın ücret seviyesi, hizmet koşulları ve erişebilirlik dâhil olmak üzere güçlendirilmek.
- Sosyal Eşitlik: Yoksullara sunulan fırsatların, gelirlerin ve hizmetlerin geliştirilmesi de dahil olmak üzere, yerel topluluklarda turizmden gelen ekonomik ve sosyal faydaların yaygın ve adil bir şekilde dağıtımını sağlamak.
- Turist Memnuniyeti: Bölgeye gelen ziyaretçiler için cinsiyet, ırk, engellilik veya başka şekilde ayrımcılığa maruz kalmadan herkes için güvenli, tatmin edici ve memnuniyet verici bir deneyim sağlamak.

- Yerel Kontrol: Bölgedeki turizmin yönetimi ve gelecekteki gelişimi ile ilgili planlama ve karar verme süreçlerinde yerel toplulukları diğer paydaşlarla fikir alışverişinde buluşturmak ve yetkilendirmek.
- Toplum Refahı: Sosyal sömürü veya bozulmadan kaçınmak, sosyal yapı ve kaynaklara, olanaklara ve diğer hayati sistemlere erişim dâhil olmak üzere yerel toplulukların yaşam kalitesini korumak ve güçlendirmek.
- Kültürel Zenginlik: Tarihi mirasa, özgün kültüre, geleneklere ve ev sahibi toplumların farklılığına saygı duymak ve zenginleştirmek.
- Fiziksel Bütünlük: Kentsel ve kırsal alanların niteliğini korumak, geliştirmek ve çevresel zenginliklerin fiziksel ve görsel olarak bozulmasını engellemek.
- Biyolojik Çeşitlilik: Doğal alanların, habitatların ve vahşi yaşam alanlarının korunması ve bunlara verilen zararları en aza indirmek.
- Kaynak Verimliliği: Turizm tesisleri ve hizmetlerin geliştirilmesi ve işletilmesinde sınırlı ve yenilenemez kaynakların kullanımını en aza indirmek.
- Çevresel Safılık: Turizm işletmeleri ve ziyaretçiler tarafından üretilen hava, su, toprak kirliliği ve atık oluşumunu en aza indirmek.

2.4.1 Uluslararası Düzeyde Yapılan Sürdürülebilir Turizm Konulu Çalışmalardan Örnekler

Sürdürülebilir turizm faaliyetleri ilk defa 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır (Budeanu vd., 2016) ve günümüzde yapılan çalışmalar ile ilerlemesine devam etmektedir (Edgell, 2016). İlerlemesinde karşılaşılan güçlükler, ihtiyaçlar ve problemlerin aşılması, onun evrimleşmesi yolunda önemlidir. Özellikle, turizm ve sürdürülebilirlik kavramlarının sentezlenmesi aşamalarında pek çok problem ile karşılaşılmaktadır. Ancak, ileriki yıllarda bunların aşılması beklenmektedir (Budeanu vd., 2016).

Bu bağlamda karşılaşılan problemler genellikle gelişmekte olan ülkelerde ve üçüncü dünya ülkelerinde daha yaygındır. Cater (1993), bu konu ile ilgili yaptığı çalışmada ekoturizm ile beraber sürdürülebilir turizm alanında karşılaşılan sorunları incelemiştir. Karayip Adaları’nda uygulanan ekoturizm üzerine yaptığı çalışmada ekoturizm faaliyetlerin artması sonucunda bölgenin çevresel olarak zarar görmeye başladığına dikkat çekmiştir. Bunun sebeplerinden en belirginini; yöre halkının, ekoturizme katılan ve bölgeyi ziyaret edenlerin çevreye duyarlı olduğunu varsaymasıdır. Bir diğer problem ise ekonomik açıdan bölgenin

Çevresel tahribatı onlemeye yonelik imknlarının sınırlı olmasındır. Sonuç olarak, hem yöre halkının hem de bölgeyi ziyaret eden turistlerin çevresel doku hakkında bilgilendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Ayuso (2006), alışmasında İspanya'daki sürdürülebilir turizm için yapılan gönüllü çevresel araçların adaptasyonlarını incelemiştir. 1990'lı yıllardan günümüze kadar devam eden turizm şirketlerinin sürdürülebilir turizm faaliyetlerine gönüllü girişimlerinden bahsetmiştir. Otel endüstrisi tarafından yapılan gönüllü araçlar arasında en yaygın olanı davranış kuralları, en iyi çevresel uygulamalar, eko-etiketler, çevresel yönetim sistemleri ve çevresel performans göstergeleri olarak belirlenmiştir. Çalışmada bahsi geçen gönüllü çevresel araçlardan bir veya birkaçını uygulayan turizm işletmeleri ile deneysel araştırmaların bulguları sunulmuştur. Sonuç olarak, oteller tarafından yapılan uygulamalar ve girişimlerde çevresel araçların tercih edilmesinde etkin olan üç yaklaşım ortaya çıkmıştır: Rekabetçi yaklaşımlarda bulunan perspektifler, turizm paydaş ve katılımcılarının etkisi ve perspektifi ile bireylerin bilişsel süreçlerinin perspektifi.

Benzer bir başka çalışmada Lozano-Oyola vd. (2012), sürdürülebilir turizm göstergelerini kültürel turizm açısından ve planlama araçları çerçevesinde incelemiştir. Araştırmada sürdürülebilir turizm yaklaşımına odaklanan turizm modellerinin tasarlanması ve uygulanması için gösterge sistemi kurulması önerilmiştir. Bu göstergeler, turizm işletmecilerinin destinasyonların durumunu teşhis etmesi ve turistik faaliyetlerin sürdürülebilirlik seviyesinin artırılması yönünde sorunların tespiti ve çözümü için gerekli araçların seçilmesinde faydalı bulunmuştur. Sürdürülebilir turizmin kültürel anlamda sağlanması açısından bu göstergelerin kullanılabileceği üç farklı alan önermişlerdir: Yerel bölgeye özel eylem planı oluşturma, turistik alanlar için kısa vadeli stratejiler geliştirme ve destinasyon için karşılaştırma yapılabilmesine yönelik uygulamaların oluşturulması.

Wight (1998), turizm destinasyonlarındaki turizm ve eğlence aktivitelerinin planlanması ve yönetiminde gerekli olan sürdürülebilir analiz araçları ve yaklaşımları hakkında araştırma gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda taşıma kapasitesi, kullanım seviyeleri, çevresel etkiler, toplu etki, sürdürülebilirlik kararlarındaki sosyal hedefler ve değerlerin ihtiyaçları, değişim oranları, turist etki yönetimi, sürdürülebilirlik araçları için temel şartlar, ekolojik

sürdürülebilirlik, yöre halkının katılımı, sektörel ve sektörler arası ihtilaf çözümleri, entegre kaynak sistemleri, sosyal değerler ile etik ve izleme konuları incelenmiştir.

Liu (2003), sürdürülebilir turizm gelişimi konusunun genel olarak bir değerlendirmesini yapmıştır. Özellikle, bu kavramın yanlış anlamalar ve kavram yanılgıları ile ilgili pek çok tartışmanın yapıldığına dikkat çekmiştir. Sürdürülebilir turizmi inceleyen bu literatürde altı problem hakkında bilgilendirme yapılmış ve bu sorunların giderilmesi ile sürdürülebilir turizmin daha faydalı olabileceği iddia edilmiştir. Bu sorunlara ilişkin başlıklar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Turistlerin istek ve taleplerine yeterince önem verilmemesi,
- Kaynakların korunması ile ilgili kararların dinamik, karmaşık ve ihtiyaca göre değişmemesi, toplumsal talep ve teknolojik imkânların değerlendirilmemesi,
- Turizmin paydaş grupları ve maliyet dağılımına dikkat edilmemesi,
- Turizmle ilgili sosyo-kültürel değişimlerin önlenememesi,
- Mutlak seviye ve korunma konularının yeterince tartışılmaması,
- Sürdürülebilir turizmin başarısı için savunulan araçların basit görüşler ortaya koyması.

Liu (2003), çalışmasında alternatif turizm, ekoturizm ve sorumlu turizm gibi farklı turizm alanlarının desteklenmesine rağmen yapılan araştırmalarla bunların hiçbirinin dünya çapında sürdürülebilir turizm çabalarına bir çözüm olarak güvenilemeyeceğini ifade etmektedir.

2.4.2 Ulusal Düzeyde Yapılan Sürdürülebilir Turizm Konulu Çalışmalardan Örnekler

Ülkemizde sürdürülebilir turizm alanında son yıllarda yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Örneğin, Alkan (2015) güncel bir çalışmada Alaçatı yöresinin sahip olduğu turizm potansiyelinin sürdürülebilirliğini irdlemiştir. Araştırmayı nitel veri toplama yaklaşımı ile sivil toplum kuruluşları (STK), yerel yönetim ve turizm işletmecilerinden oluşan 15 kişi ile görüşülerek gerçekleştirmiştir. Katılımcılar özellikle 2000 yılından sonra bölgenin kalabalıklaştığını belirtmişlerdir. Bölgenin turistik cazibesinin sebepleri arasında “doğal ve kültürel zenginlikler, korunmuş mimari yapılar, restore edilmiş butik oteller, sit alanı olması, doğal, tarihi ve sosyal dokusu” gösterilmiştir. Araştırma sonucunda

sürdürülebilir turizmin devam edebilmesi için turizm ile ilgili karar alıcıların (özel sektör, kamu sektörü ve STK) beraber hareket ederek iş birliği yapmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Altanlar ve Akıncı kesim (2011), yaptıkları araştırmada Akçakoca İlçesi'ndeki sürdürülebilir turizm planlaması için uygulanan turizm olanaklarının kalitesini ve hizmetleri belirlemek için yerel halk ve turistlerden oluşan 500 kişilik gruptan topladıkları verileri değerlendirmişlerdir. Anket formlarını ve elde edilen verileri istatistiksel program ile analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda Akçakoca'da ikâmet eden yerel halk, sürdürülebilir turizm konusunda şu sorunları dile getirmişlerdir: Taşıma kapasitesi, gürültü kirliliği, konaklama ve tanıtım eksikliği, plansız yapılaşma, doğal alanlardan pasif olarak faydalanma ve sosyal aktivite olarak faydalanma isteği. Turistler açısından ise “altyapı ve hizmet eksikliği, atıkların düzensiz depolanması, uyarı levhaları ve yönetim” konularından kaynaklanan sorunlar belirtilmiştir. Bu sorunların bölgeye daha sık gelen turistler açısından daha fazla dikkate alındığı belirtilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) yapılan bir çalışmada Tuğun (2014), Karpaz Yarımadası'nda bulunan köylerin çevre sorunları, sürdürülebilir gelişme ve çevresel sürdürülebilirlik konularını, ekoturizm ve ekoköy kavramlarını incelemiş ve sürdürülebilir turizm kapsamında çekirdek köylerin özelliklerini irdelemiştir. Çalışmada ekoköylerin oluşturulabilmesi için “dengeli arazi kullanımı, kolay erişim, çevresel kirliliğe karşı önlemler, doğal restorasyon, sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir sağlıklı sosyal ekoloji, halkın katılımı ve toplumsal değerlerin korunması” gibi çalışma alanlarından faydalanılması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmacı yerinde yaptığı gözlem ve incelemeler ile çalışma alanını kullanarak kavramsal çerçeve oluşturmuştur. Bu bağlamda; kamu kurumları, STK'lar, turizm işletmecileri, yöre halkının ve turistlerin düşünceleri kavramsal çerçevenin temelini oluşturmuştur. Çalışma, sürdürülebilir turizm kapsamında yapılacak planlamalar için bir ekoköy model önerisi sunmuştur. Kırsal alanların katılımcı bir strateji ile yönetilmesinin, yerel kaynakların korunmasına ve turizmin gelişmesine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Bahtiyar Karadeniz (2014), ülkemizdeki sürdürülebilir turizm ile ilgili Ordu İli'nin Perşembe İlçesi'ndeki turizm faaliyetlerini “sakin şehir Perşembe” modeli ve turizm potansiyeli kapsamında incelemiştir. Çalışmada, sürdürülebilir turizme katkıda bulunan

çevresel ve kültürel dokunun korunması, yerel mutfak, müzik, sanat ve folkloru içeren turizm modeli üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın yurt dışındaki ilk uygulaması olan sakin şehir (Cittaslow) hareketi, 1999 yılında İtalya'daki Toscana bölgesinde başlamıştır. Sonrasında kurulan sakin şehir ağının 30 ülkeden 252 üyesi bulunmaktadır. Ülkemizden ise sadece 17 üye (Akyaka, Eğirdir, Gökçeada, Gerze, Göynük, halfeti, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç, Yenipazar, Ahlat, Köyceğiz) (URL-1, 2019). vardır. Çalışma sonucunda Perşembe'de sürdürülebilir turizmi olumsuz etkileyen bazı problemlere dikkat çekilmiştir. Öncelikle, yerel halkın çalışmaların ciddiyeti hakkında yeterince bilgilendirilmemesi veya çalışmalarını halk tarafından istenilen seviyede anlaşılmamasıdır. Yöresel yemek kültürü hakkında yerel halkın, özellikle de gençlerin yeterince bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Ayrıca, sürdürülebilir turizmin üç temeli olan çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlar arasındaki çatışmaların sürdürülebilir turizm faaliyetlerini baltaladığı vurgulanmıştır.

Yapılan çalışmalarda da belirtildiği gibi sürdürülebilir turizm faaliyetleri, bölgesel olarak halkın refah seviyesi, çevresel zararların azaltılması, yöre halkının bilinçlendirilmesi, bitkisel çeşitliliğin korunması, kültürel çeşitliliğin korunması ve turistlerin memnuniyet seviyelerinin artırılmasına olanak sağlamaktadır. Sürdürülebilir turizm, gelecek nesillerin doğa, çevre ve kültürel zararlardan etkilenmemesi ve turistik bölgelerin zenginliklerini korunmasına katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu kapsamda, son yıllarda özellikle Karadeniz ve Akdeniz Bölgesi başta olmak üzere pek çok yörede sürdürülebilir turizm projelerine önem verilmeye başlanmıştır. Benzer çalışmaların gelecek yıllarda artması, turizmin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkisinin kontrol altına alınması bakımından önemli görülmektedir.

2.5 Sürdürülebilir Turizm Planlaması

1990'lı yılların başlarında ortaya çıkan sürdürülebilir turizm günümüzde turizm ile ilgili sorunların aşılması için gerekli olan faaliyetlerden birisi olarak görülmektedir. Sürdürülebilir turizmin geliştirilebilmesi için gerekli olan bazı doğal ve beşerî kaynaklar bulunmaktadır (Somuncu, 2017).

Doğal kaynaklar ile ilgili bölgesel kaynak analizi yapılmalıdır. Beşerî kaynaklar tarihi, kültürel ve diğer kaynaklar olarak sıralanabilir. Sürdürülebilir turizmin planlanması sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar; turizm faaliyetlerinin yavaş ve kontrollü bir şekilde gelişmesi, uygun ölçekli, uzun vadeli, kaliteye yönelik yerel kontrol oluşturulmasıdır (Somuncu, 2017).

Sürdürülebilir turizmin başlatılması ve faydalı bir şekilde devam etmesi için gerekli en önemli koşullardan birisi sürdürülebilir turizmin planlama aşamalarıdır. Planlama sürecinde daima akılda tutulması gereken konulardan birisi planlama yapılacak turistik bölgede ikâmet eden insanların ihtiyaçlarının belirlenmesidir. İhtiyaçlar dâhilinde yapılacak planlamanın başarılı olması ve gelecekte de devam ettirilme olasılığı yüksek olacaktır (Baran ve Sat, 2015).

Sürdürülebilir turizm yapılması planlanan bölgenin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri incelenerek ve bölge halkının ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, ihtiyaçlar listesi oluşturulmalıdır. Planlamanın makro ve mikro boyutlarda yapılması gerekmektedir. Bu yüzden mikro boyutta yörenin ihtiyaçlarının yanında makro boyutta devletin yapacağı planlamalarla uyumlu olması gerekmektedir (Gunn ve Var, 2002).

Planlamada sürekliliğin (Mercan, 2010) sağlanabilmesi için uzun vadeli planlamalar yapılması gerekmektedir. Gelecekte ortaya çıkabilecek fırsatlar düşünülmeli ve tehditler ile ilgili alınabilecek önlemler sunulmalıdır (Soykan, 2000). Turizm, doğası gereği dinamik bir yapıda olduğu için sürekli ve dinamik bir planlama anlayışıyla kurgulanması gerekmektedir (Soykan, 2000). Turizm planlaması kısa, orta veya uzun vadeli olabileceği gibi ulusal ve uluslararası bazende yerel olarak yapılabilir (Mercan, 2010). Örgütsel olarak; entegre turizm planları ve sektörel turizm planlaması olarak iki şekilde yapılırken; mekânsal olarak uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel şekillerde gerçekleştirilebilir (Mercan, 2010).

Akova (2013), turizm planlaması ile ilgili hazırladığı çalışmada süreci on basamakta açıklamıştır:

- 1- Konunun anlaşılması,
- 2- Durumun değerlendirilmesi,

- 3- Turizm alışmaları,
- 4- Pazar ve kaynak analizi,
- 5- Kavramsal planlama,
- 6- Planın onaylanması,
- 7- Master planlama,
- 8- Son yükümlülükler,
- 9- Aşamalı uygulama planı,
- 10- Değerlendime ve yönetim evreleri.

Akova (2013), tarafından belirtilen sürece ilişkin aşamalar, bu kapsamda oluşturulmuş stratejik bir yaklaşımdır. Bununla beraber, yapılacak planlamanın odaklanması gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Bunlar, “Mevcut durumun işleyişinin bilinmesi, turizm amaçlarının belirlenmesi, ilgili amaçlar için gerekli strateji ve politikaların belirlenmesi, sürecin gözden geçirilmesi, denetlenmesi ve değerlendirilmesi” olarak belirtilebilir.

Eser vd. (2010), tarafından gerçekleştirilen çalışmada kültür turizmi kapsamında Efes ren yerinin sahip olduğu kültürel değerleri ve gerçekleştirilen sürdürülebilir turizm ile ilgili faaliyetleri incelemişlerdir. Araştırmacılar Efes yöresinin yılın her mevsiminde ziyaret edilebilen bir alan olmasını ve bölgesel olarak turizm faaliyetlerinin zenginleştirilmesi gerektiğini ifade etmişler ve bölge için teorik bir ereve ortaya koymuşlardır. Ayrıca, bölge ile ilgili SWOT analizi yapmışlardır. Yrenin güçlü taraflarını Efes Müzesi, yöresel festivaller, zengin tarihi yapıların bulunması ve önemli bir dini merkez olması olarak belirtmişlerdir. Buna karşın aşır kalabalık nüfus, yangın riski, kirlilik, görsel peyzajı olumsuz etkileyen yapılar ve denetim yetersizliği ise yörenin sürdürülebilir turizm açısından gelişmesini önleyici tehditler olarak sıralanmıştır. Sonuç olarak, sürdürülebilir turizmin sağlıklı bir şekilde oluşturulabilmesi için yöre halkının bilinçlendirilmesi, turizmi tehdit eden unsurların azaltılması ve kültürel turizm faaliyetlerine yöre halkının aktif olarak katılmaları gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Beyhan ve nğr (2005), yaptıkları çalışma ile sürdürülebilir turizm bağlamında bölgesel-kimlik analizi çerçevesinde bir model oluşturmuşlardır. Araştırmacılar yaptıkları çalışma sonucunda; sürdürülebilir turizm ve kimlik yapısı hakkında elde edilen bilgiler, katılımcıların bölge hakkındaki düşünceleri ile ilgili kararları ve uygulamaları karşılaştırmışlardır. Sürdürülebilir turizm uygulamalarının zenginleştirilmesi için bazı

ilkeler üzerinde durulmuştur. Alan ve varlık kontrolü, malzeme politikası ile ormanların kullanım alanlarını azaltarak doğayı koruma, ekonomik etkinlikleri düzenleme, yerel kültür ve mimariyi koruma ve turizm planlaması, promosyonu ve pazarlama stratejilerini ortaya koyma ilkeleri bunlardandır. Bu şekilde çalışılan bölgenin doğal ve kültürel değerleri ile kentsel kimliklerin gelecek nesillere taşınması üzerine oluşturulan çözümler ile yöre halkının görüşleri ve turizm hedefleri doğrultusunda bütüncül bir planlama anlayışı oluşturulmalıdır.

Baran ve Sat (2015), tarafından yapılan çalışmada sürdürülebilir turizmin nasıl olması gerektiği incelenmiştir. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi için hazırlanan Turizm Master Planı sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmiştir. Sürdürülebilir turizm planlamasında dikkat edilmesi gerekenler “Çevresel, Sosyal ve Ekonomik” göstergelerdir. Çevresel açıdan çevre sorunları, doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve turist sayısındaki değişim ile katı atıkların işlenmesi ve depolanması önemli başlıkları oluşturmaktadır. Sosyal açıdan ise nüfus, göç, temiz suya erişim, turizm eğitimi, yerel insanların görüşleri ve somut olmayan kültürel peyzajlar önem arz etmektedir. Ekonomik göstergeler arasında otellerin kapasitesi ile verimliliği, yatırımlar, ulaşım ve iletişim olanakları örnek olarak verilmiştir.

Baran ve Sat (2015), Türkiye’nin sürdürülebilir turizm açısından hâlâ istenilen seviyede olmadığını ve bu alanda önümüzdeki en önemli engelin ekonomik olduğunu iddia etmişlerdir. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye’ye turizm vasıtasıyla gelen döviz girdisi ekonomik açıdan önemlidir. Çalışmada, işsizlik gibi sorunların çözümüne de katkıda bulunan turizmin sürdürülebilir olması için yapılması gereken çalışmaların ekonomik katkılarından daha değerli olmadığı vurgusu yapılmıştır.

2.5.1 Sürdürülebilir Turizm ve Sürdürülebilir Peyzaj Konusunda Yapılan Çalışmalar

Bir bölgedeki doğal ve kültürel peyzajın turizm gibi zarar verebilecek etkenlerden en az seviyede etkilenmesini sağlamak sürdürülebilir peyzajın sağlanmasının temellerindendir. Örneğin; ağaçlar, çalılar ve kökleri yağmur suyunda bulunan tozu ve diğer kirleticileri hapsederek filtrelerler. Herhangi bir bölgede bulunan bitkiler, özellikle su kirliliğinin önlenmesinde en önemli araçlardır. Sürdürülebilir peyzaj uygulamalarında su ve enerji ile ilgili tasarruf sağlayan bazı yaklaşımlar da bulunmaktadır (Bayramoğlu vd., 2013). Bunlardan en önemlileri turistik yörenin bitkilendirme çalışmalarında o bölgeye özel yerel

bitkilerin kullanılması ve geniş çim alanları yerine diğer yer örtücülerin kullanılmasıdır. Ayrıca, bitki gruplarını sınıflandırırken harcadıkları su miktarına göre kompozisyonlar oluşturulması gerekmektedir.

Bayramoğlu (2016), Karadeniz Teknik Üniversitesi yerleşkesinde bulunan orta refüj bitki gruplarının ve yeşil alanlarda kullanılan çimlerin xeriscape (kurakçıl peyzaj) bitkilendirmeye uygunluğunu araştırmış ve çözüm önerileri geliştirmiştir. Çalışma sonucunda incelenen 53 bitki türünden sadece 10 tanesinin su ihtiyacı az, 13 tanesinin orta ve 4 tanesinin ise yüksek olduğu belirlenmiştir. Su istekleri az olan bitkilerin suyun bolca kullanıldığı xeriscape uygulamasına uygun olmadığı ve kullanılan çim türlerinin daha az suya ihtiyacı olması bir diğer sonuç olarak belirtilmiştir. Ancak, çimlerin yerine xeriscape uygulamasının yapılması açısından daha doğal yer örtücü ve malç kullanımının daha faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güngör ve Cengiz (2006), Artvin bölgesindeki doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin turizm faaliyetleri açısından incelemiş ve Artvin kentinin topoğrafik özelliklerini coğrafi bilgi sistemleri (CBS) yardımıyla saptamış ve analiz etmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, Artvin İli'nin ekoturizm yönünden önemli bir turizm kenti olabilecek özelliklere sahip olduğunu göstermiştir. İl genelinde jeolojik ve topoğrafik özelliklere sahip olan alanlar, rekreasyon aktiviteleri için turistik anlamda uygun bölgeler olarak saptanmıştır.

Ayeni (2013), kültürel ve doğal kaynak çeşitleri açısından zengin bir bölge ülke olan Nijerya'nın altyapı sorunundan dolayı bu potansiyelini kullanamadığını belirtmiştir. Sürdürülebilir peyzajın bu sorunun çözülmesinde oynadığı rolün önemini vurgulayan araştırmalarında, sürdürülebilir turizm açısından model oluşturmuştur. Çalışmasında peyzaj araştırmalarından elde edilen raporlar ve sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinde peyzaj tasarımlarının rolünü tahmin etmek için çoklu regresyon ve doğrusal bir model oluşturmuştur. Sürdürülebilir peyzaj uygulamaları sayesinde Nijerya'da sürdürülebilir turizmin desteklenmesinin yanında, turistlerin ilgisini çekecek yatırım amaçlı işletmelerin kurulması sağlanacaktır.

Kırsal peyzaj ve ekoturizm arasındaki ilişkilerin, ekoturizmin yapısal özelliklerinin, amaçlarının, çeşitlerinin ve etkilerinin incelendiği bir araştırmada; ekoturizmin ekosistemlere diğer turizm çeşitlerine göre daha az zarar verdiği ve yerel halka ekonomik olarak katkıda bulunduğu sonucu elde edilmiştir (Aliasghari Khabbazi ve Yazgan, 2012). Kırsal alanlarda tarımsal özelliklere; tarihi alanlarda ise kültürel özelliklere yaptığı olumsuz etkinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir.

Cengiz Gökçe ve Açıksöz (2015), kültürel peyzaj bileşenleri ve turizm ilişkisinde inceledikleri görsel peyzaj analizini Nallıhan-Beydili Köyü örneğinde uygulamışlardır. Özellikle, kırsal bölgelerde yapılan turizmin bölgenin peyzaj özelliklerini olumsuz etkilediğine dikkat çekilen araştırmada; turizmin peyzaj bileşenleri üzerine etkisini görsel olarak tespit ederek kırsal kimlik yapısıyla beraber ele almışlardır. Görsel peyzaj analiz formu bölgede ikâmet eden 20 kişiye uygulanmıştır. Sonuç olarak turizmin bölgedeki peyzaj bileşenlerini görsel incelemeler ve toplanan veriler ışığında olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

2.5.2 Araştırma Alanı ve Yakın Çevresinde Yapılan Çalışmalar

Polonezköy bölgesi ile ilgili yapılan uygulamalar, son yıllarda ortaya çıkan imar değişikliği sebebiyle sürdürülebilir turizm hedefleri ve kalkınma hamlelerini olumsuz etkilemektedir (Bakırcı, 2015). Polonezköy İstanbul gibi Türkiye'nin en büyük metropolüne çok yakın, fiziki ve coğrafi zenginliklere sahip bir bölge olarak bilinmektedir.

Bakırcı (2015)'e göre Cumhuriyetin ilk zamanları tarım ve hayvancılık ile beraber avcılık faaliyetleri yaygınlaşsa da 1970'lerden sonra başlanan altyapı çalışmaları sayesinde bölgedeki turizm faaliyetleri artmıştır. Özellikle Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün (2. Köprü) 1988 yılında tamamlanması ile beraber ulaşım kolaylaşmış ve köydeki turizm faaliyetleri bölgenin gelişimine katkıda bulunmuştur. Polonezköy Tabiat Parkı'nın tanınmasıyla birlikte, turizm yatırımları da artmaya devam etmiştir.

Doğal ve kültürel kaynaklarından dolayı İstanbul ve civarında yaşayan insanların hafta sonu için tercih ettiği turistik destinasyonlardan birisidir. Polonezköy'de rekreasyon faaliyetleri 1910'dan sonra avcılık ile başlamıştır. *Sus scrofa* (Domuz), *Capreolus capreolus* (Karaca),

Cervidae (Geyik) ve *Canis aureus* (Çakal) ve *Vulpes vulpes* (Tilki) gibi yabani hayvan avcılığı bölgedeki rekreasyon faaliyetleri arasında en popüler olanlarıdır. Rekreasyon faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunan bir diğer faktör, her yıl Haziran başında düzenlenen Kiraz Festivali'dir. Kültürel ve sosyal özellikleri taşımasından dolayı özellikle yabancı diplomatların bölgeye ilgisi yüksektir. Polonezköy bölgesinde, ekoturizm ile sürdürülebilir turizm faaliyetlerine önem verilmektedir. Bu sebepten dolayı bölgede ziyaretçiler için sadece apart oteller, küçük misafirhaneler ve aile otelleri açılmasına izin verilmiştir. Yerel halkın turizm faaliyetlerinden ekonomik olarak katkı sağlaması onların turistlere olan ilgilerini artırmaktadır. Ancak, turizmin çevresel ve sosyal açıdan verebileceği olası zararlara da dikkat etmektedirler (Doldur, 2011).

Duydu (2016), yaptığı çalışmada Polonezköy'de ikâmet eden yerel halkı sosyo-kültürel açıdan incelemiştir. Araştırmanın evreni, köyde ikâmet eden yerel halktır. Örneklem olarak evreni temsil eden aileler seçilmiştir. Toplam üç kişi seçilerek nitel yaklaşım ile yapılan araştırmada bölgenin tarihi ve sosyo-kültürel özellikleri çalışılmıştır.

Polonezköy, her ne kadar Müslüman olan başka bir ülkede yerleşen göçmenlerden oluşsa da, 160 yıllık süre içinde asimile olmadan günümüze ulaşmış toplumlardan birisidir. Halen kendi öz Polonyalı kültürlerini yaşatmaktadırlar. Yerel halk durumu kendi lehine çevirmeyi başarmış ve ekoturizm gibi sürdürülebilir turizm faaliyetlerini artırarak devam ettirmişlerdir. Polonezköy'de kararlar muhtar tarafından alınsa da genellikle köylülere danışılmaktadır. Okul olmadığı için köydeki çocuklar ilçede bulunan okula gitmektedir. Sonuç olarak mezarlığı, kilisesi ve farklı eğlence faaliyetleri ile beraber turizm açısından yüksek potansiyeli olan Polonezköy, çevrede yaşayan halkın dikkatini çekmektedir (Duydu, 2016).

Polonezköy'ün kültürel peyzaj analizi ve değerlendirilmesinin yapıldığı yüksek lisans tezinde Kıvrak (2011), kültürel peyzaj kavramını, gelişim tarihini, tipolojileri ve kültürel peyzajın korunmasını incelemiştir. Elde edilen literatür kaynakları Polonezköy bölgesinin kültürel peyzaj özelliklerine uygulanmış ve model geliştirilmiştir. Kültürel peyzaj kavramı ilk kez 1985 yılında insanların çevresel eylemleri sonucunda şekillenen peyzajları tanımlamak için kullanılmaya başlamıştır. Bölge tabiat koruma alanı olduğu için iki ana karakter alanına ayrılmıştır. Birinci bölge mutlak koruma bölgesi ve ikinci bölge ise birinci

bölgenin içinde bulunan yerleşik alandır. Çalışmada kültürel peyzaj alanlarına ait değerler “doğal çevre, kültürel çevre, sosyal çevre” olarak belirlenmiştir.

Yöre ile ilgili yapılan bir diğer çalışmada Erdönmez ve Yurdakul Erol (2009), Polonezköy bölgesini orman ve toplum ilişkileri açısından incelemişlerdir. Ayrıca, köyün bulunduğu bölgenin sosyo-kültürel incelemesi yapılmıştır. Araştırmacılar sosyo-ekonomik değişim evrelerini tarihsel olarak 3 süreçte incelemiştir: Saf tarım toplumu (1842-1900), geçiş toplumu (1900-1960) ve modern toplum (1960-günümüz). Tarihsel süreçte hayvansal gelir yerini ticaret ve pansiyonculuğa sonrasında ise turizm ve rekreasyona bırakmıştır. Kuruluş yeri orman olmasından dolayı halk ile orman arasında sürekli etkileşim olmuştur. Turizm faaliyetleri her ne kadar ormanın zarar görmesini beraberinde getirse de doğal yaşam dengesine dikkat edilmiştir.

Sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj ile ilgili son yıllarda ülkemizde birçok çalışmaların ve girişimlerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan bazı yörelerde doğal ve kültürel bakımdan gerçekleştirilen sürdürülebilir turizm faaliyetleri neticesinde bölgedeki işsizlik başta olmak üzere çevresel, sosyal, ve ekonomik açıdan turizmin zararlı etkilerinin azaltıldığı görülmektedir. Sürdürülebilir peyzaj bakımından ise önceki bölümlerde bahsedilen Artvin ve çevresi gibi benzer coğrafi alanlara sahip turizm yörelerinde yapılan jeolojik ve topoğrafik çalışmalar neticesinde rekreasyon etkinlikleri ile turizm faaliyetlerinin artırılabilceği söylenebilir. Benzer şekilde sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj arasındaki ilişkiler araştırılmış ve ülkemizdeki Polonezköy gibi turizm açısından zengin yörelerin potansiyelleri ortaya çıkarılmıştır. Son yıllarda Polonezköy’de yapılan sürdürülebilir peyzaj çalışmalarında Polonezköy’ün topoğrafik ve coğrafi özellikleri incelenmiş ve turizm açısından önemlerine vurgu yapılmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde köyün doğal, çevresel, ve coğrafi açıdan çok zengin turizm potansiyellerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, her ne kadar zengin turizm kaynakları bulunsu da bu potansiyelin yeterince kullanılamaması köyün turizm açısından istenilen düzeye gelememesine sebebiyet vermektedir.

2.6 Araştırma Alanını Kapsayan Üst Ölçekli Plan ve Raporlar

Polonezköy, 1990'lı yılların ortasında yapılan yasal düzenlemeler ile Polonezköy Tabiat Parkı statüsüne kavuşmuştur. Bu kapsamda, bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin başında CITES Sözleşmesi bulunmaktadır (Kıvrak, 2011). Bu sözleşme nesli tehlike altında olan yabani hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticareti ile ilgilidir. Sözleşme UNEP tarafından 1975 yılında oluşturulmuş ve Türkiye 1994 yılında sözleşmeye dâhil edilmiştir (Kıvrak, 2011). Sözleşmenin temel amaçları gereği; doğada bulunan çeşitli hayvan ve bitki gruplarının doğal yaşam için gerekli ve çeşitlilik sebebiyle önemli olmasından dolayı bunların korunarak gelecek nesillere ulaştırılması gerekmektedir. Ayrıca, hayvan ve bitkilerin turizm ile ilgili estetik, bilim, eğlence ve ekonomi gibi amaçlarla kullanılması önemlerini daha fazla artırmaktadır. Bu kaynakların uluslararası ticareti bağlamında gerekli yönetmelikler ve kontroller oluşturulmalıdır (Kıvrak, 2011).

Bununla beraber 2004 yılında uluslararası düzenleme olarak oluşturulmuş Avrupa peyzaj Sözleşmesi kapsamında sözleşmede yer alan hükümler uyarınca özellikle turizm yörelerinin peyzaj özellikleri ve zenginliklerinin korunması amaçlanmıştır (Benliay ve Başal, 2010). Bu sözleşme ile beraber Avrupa'da bulunan peyzaj kalitesi ve çeşitliliği ile ilgili ortak bir kaynak yaratılarak korunması, geliştirilmesi, planlaması ve yönetilmesi için devletler arası iş birliği gerçekleştirilmiştir (Özhancı ve Yılmaz, 2011).

Polonezköy ile ilgili üst ölçekli plan ve raporlar oluşturulmuştur. 1/10.000 ölçekli Uzun Devreli Gelişme Planı Polonezköy Tabiat Parkı sınırları içinde bulunan bölge için oluşturulmuştur. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4.maddesi gereği Polonezköy Tabiat Parkı'nın zengin ve özgün yapısı uluslararası standartlarda korunarak bilimsel çalışmalara konu olması, kaynakların devamını sağlayacak ve sürdürülebilir gelişmesi amaçlanan bir yönetim dâhilinde işletilecektir (İOBM, 2013).

Daha geniş bir alanı kapsayan 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Plan raporu ise 2009 yılında hazırlanmış ve Polonezköy bölgesinin yasal alanlarını belgelemek ve bölgesel özelliklerini belirtmek amacıyla düzenlenmiştir. Planın amacı: "İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan, çevresel, ekonomik ve toplumsal

sürdürülebilirlik ilkelerini mekâna yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, ekonomik yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planlarını verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak” olarak belirlenmiştir (Kıvrak, 2011).

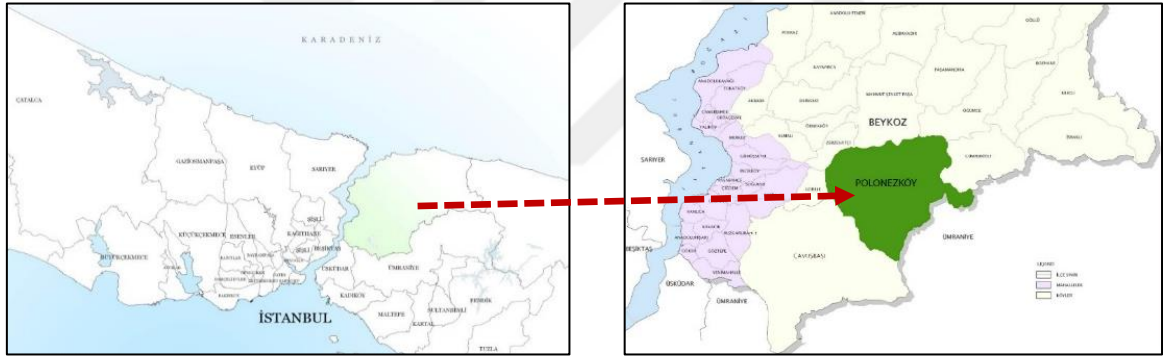
Ayrıca, raporda çevresel hayatı destekleme ve sürdürülebilir turizm faaliyetleri kapsamında; “Orman Alanlarının ve Barındırdığı Biyolojik Çeşitliliğin Korunması”, “Nüfus”, “Yapı Yasağı ya da Sınırlama Getirilen Alanlar”, “Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Kritik Öneme Sahip Alanlar”, “Sit ve Koruma Alanları”, “Gelişimi ve Yoğunluğu Denetim Altında Tutulacak Alanlar”, “Ekolojik Turizm Alanları”, “Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanları” yer almaktadır (İBB, 2009).

BÖLÜM 3

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Çalışma alanı İstanbul Boğazı'nın kuzeydoğusunda yer alan Beykoz İlçesi sınırı içerisinde yer almaktadır. Beykoz İlçesi'nin doğusunda Şile ve Çekmeköy, güneyinde Ümraniye ve Üsküdar ve kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı, 41°04'103" ve 41°08'726" Kuzey enlemleri ile 29°09'71" ve 29°15'565" doğu boylamları arasında 2.972,5 hektarlık bir alanı kapsamaktadır (İOBM, 2013). Kuzeydoğusunda, Polonezköy gibi tarımsal üretimle ön plana çıkan Cumhuriyet Köyü bulunmaktadır. Çalışma alanının İstanbul İli ve Beykoz İlçesi içerisindeki konumunu gösteren haritalar Şekil 3.1'de yer almaktadır.

Şekil 3.1: Çalışma alanı olan Polonezköy'ün konumu (Anon., 2012).

Polonezköy'ün, sahip olduğu doğal ve kültürel peyzajın ve sürdürülebilir turizm etkinliklerinin devamlılığını sağlamak yönünde önerilerin sunulduğu bu çalışmanın yürütülmesinde kullanılan yardımcı materyaller aşağıda açıklanmaktadır:

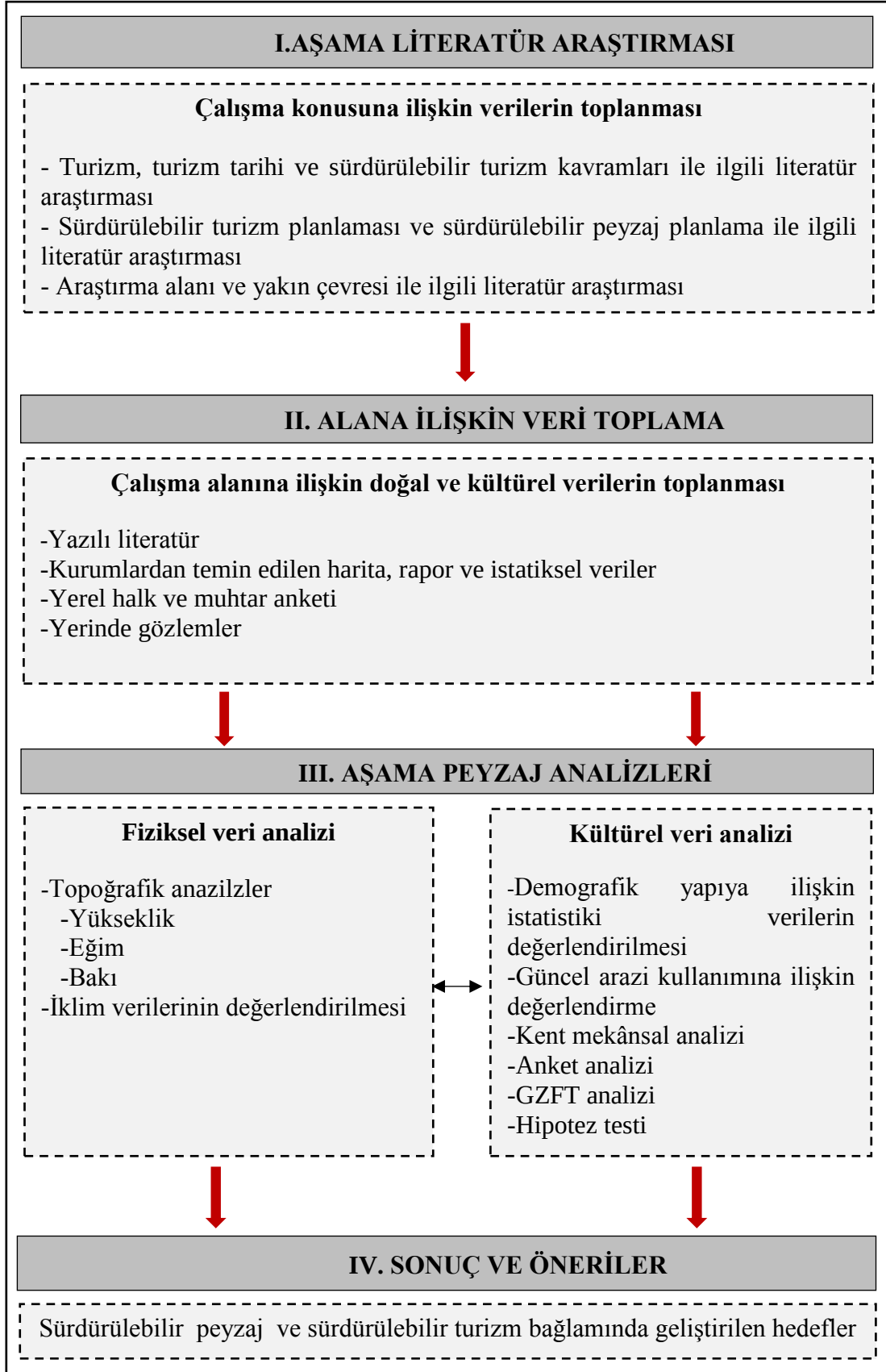
- Alana ilişkin yapılmış tezler, araştırmalar, makaleler, kitaplar ve broşürlerden elde edilen veriler,
- Konu ile ilgili kurum ve kuruluşlardan (Beykoz Belediyesi, Beykoz İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (BGTHM), Beykoz İlçe Nüfus Müdürlüğü, İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü (İOBM), Beykoz Orman İşletme Müdürlüğü, Kanlıca Orman İşletme Müdürlüğü) edinilen veriler,

- Beykoz Belediyesinden alınan “Polonezköy Köy Yerleşik Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı” ve plan açıklama raporu,
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’ten ve Beykoz İlçe Nüfus Müdürlüğünden alınan güncel ve geçmişe yönelik nüfus verileri,
- Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Kanlıca Orman İşletme Müdürlüğü ve bu işletmeye bağlı Polonezköy Tabiat Parkı’na (2013-2032) ait 1/25.000 ölçekli Meşcere Haritaları ile bunlara ilişkin Amenajman plan ve raporları,

Alana ilişkin sosyo-ekonomik yapının ve turizm potansiyelinin değerlendirilmesinde yerel halk ve mahalle muhtarına yapılan anketlerden, Beykoz Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan sözlü görüşmelerden, farklı dönemlerde yapılan yerinde gözlemlerden yararlanılmıştır. Verilerin sayısallaştırılması, işlenmesi ve değerlendirilmesinde CBS programı olan ArcMap 10 yazılımı kullanılmıştır. Alana ilişkin görsellerin hazırlanmasında ve mekânsal analizlerin sunumunda AutoCAD ve PhotoShop programlarından, anketlerin değerlendirilmesinde ise SPSS 24.0 paket programından yararlanılmıştır.

3.2 Yöntem

Polonezköy’de sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmanın yöntemi, detayları aşağıda açıklanan 4 aşamadan oluşmaktadır. Çalışmada izlenen yöneme ilişkin akış şeması Şekil 3.2’ de verilmiştir.

Şekil 3.2: Yönteme ilişkin akış şeması.

1.Aşama-Bölge ve konuya ilişkin literatür araştırması: Bölgede, turizm ve peyzaj planlama ile ilgili önceki yıllarda yapılan araştırmalar incelenmiş ve ilgili bilgiler kısaca özetlenmiştir. Ayrıca, turizmin tarihi, sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj uygulamalarının yapıldığı çalışmalar değerlendirilerek bu çalışma için yapısal çerçeve oluşturulmuştur.

2.Aşama-Arazi gözlemleri, sözlü görüşmeler, anket yoluyla veri toplama: Bu aşamada sosyo-kültürel verilerin analizi, nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanıldığı karma bir araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel açıdan görüşme, gözlem ve arşiv tarama yöntemleri veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Nicel yaklaşımda ise veri toplama işlemi anket yöntemi ile sağlanmıştır. Polonezköy muhtarı ve yerel halkın görüş, tutum, bilgi ve önerileri yazılı olarak ve görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Sonrasında, araştırma verileri istatistiksel olarak işlenerek karşılaştırılmıştır. Böylece, Polonezköy ile ilgili sürdürülebilir turizm açısından önemli bilgiler elde edilmiştir.

2018-2019 yıllarında dört mevsimi kapsayacak şekilde arazi gözlemleri yapılmıştır. Arazi gözlemleri aşamasında alan yürüyerek dolaşmış, önemli noktalarda durulmuş ve fotoğraflanmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan sözlü görüşme yöntemiyle Beykoz Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü yetkilileri ile turizm faaliyetleri konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur. Polonezköy Muhtarı ile açık ve kapalı uçlu 71 sorudan oluşan anket yapılmış, görüşme birebir not alınarak veri olarak kaydedilmiştir. Köyde yaşayan ve yerel halkı temsil eden 90 kişiye açık ve kapalı uçlu 28 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Ankete ilişkin örneklem belirleme yöntemi ve değerlendirme yöntemleri aşağıda açıklanmaktadır.

Örneklem Belirleme Yöntemi: Çalışmanın evreni, 2018 Polonezköy nüfus verilerine göre bölgede yerleşik olarak ikâmet eden toplam 405 kişilik gruptur. Yerleşik halkın nüfusunun %47'si kadın ve %53'u erkeklerden oluşmaktadır. Köyde yapılan veri toplama işlemleri vasıtasıyla 1 muhtar ve 90 köylü anket uygulamasına gönüllü olarak katılmışlardır. Anket uygulaması öncesinde Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (EK.3) alınan izin belgesi katılımcılara okutulmuş ve anket hakkında bilgi verilmiştir. Örneklem büyüklüğünün tespit edilmesinde "Sınırlı Toplumlarda Örnek Büyüklüğü"nü veren aşağıdaki yöntem kullanılmıştır (Orhunbilge, 2000).

$$n \geq \frac{Z^2 \times N \times p \times q}{N \times D^2 + Z^2 \times p \times q}$$

Burada;

n : Örnek büyüklüğünü,

Z : Güven katsayısını (%95’lik güven düzeyi için Z= 1,96)

N : Ana kütle büyüklüğünü (Çalışma alanı toplam nüfusu 405 kişi),

p : İstenen özelliğin ana kütlede bulunma oranı [Ölçülmek istenen örnek büyüklüğünün başlangıçta ana kütlede bulunma oranı bilinmediğinden ve bu konuda ön bir araştırma yapılmadığından p ve q değerleri birbirine eşit (0,5) yani %50 alınarak en yüksek tahmini değere ulaşılmaktadır],

q : Ölçülmek istenen büyüklüğün ana kütlede bulunmama oranı (1-p= 0,5),

D: Kabul edilen örnek hatasını göstermektedir (%10).

$$n \geq \frac{(1,96)^2 \times 405 \times 0,5 \times 0,5}{405 \times (0,1)^2 + (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5} = \frac{388,8}{5,01} = 77,6$$

Bu yöntemle göre çalışma alanında ikâmet eden en az 78 kişiyle anket yapılması gerektiği belirlenmiştir. Hata oranını azaltmak amacıyla toplam 90 kişiye anket yapılmıştır.

Anket Oluşturma ve Uygulama Yöntemi: Anketler, köy muhtarı ve köy halkı için ayrı ayrı hazırlanan sorular ile oluşturulmuştur. Veri toplama için kullanılan anketlerin hazırlanmasında Bollukcu (2014)’den yararlanılmıştır. Anket soruları, demografik yapıyı ve katılımcıların sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj konusundaki bilgi ve algılarını ölçmeyi hedefleyen sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin toplanması için öncelikle köy muhtarlığı, köy kahvesi ve diğer toplanma alanları tercih edilmiş ve uygulama gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Veri toplama işlemi 2018-2019 yılları Haziran ve Mart aylarında katılımcılarla birebir görüşerek gerçekleştirilmiştir.

Muhtar ile olan görüşmede ankette yer alan sorular sorulmuş, alınan cevaplar ile görüşmede elde edilen ek tespitler de, ayrıca kaydedilmiştir. Muhtar anketi toplam 71 sorudan oluşmaktadır. Muhtar anketi, köyün demografik yapısı, ekonomik yapısı, altyapısı, sosyo-kültürel olanakları, tarım ve turizm faaliyetleri ile ilgili mevcut durumun ve beklentilerin tespiti amacıyla sorulan sorulardan oluşmaktadır. Görüşme yaklaşık 90 dakika sürmüştür.

Yerel halka uygulanan anket formunda muhtara sorulan sorulardan farklı sorular yer almaktadır. Her bir katılımcı ile görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Katılımcılardan doğru ve açık şekilde bilgi alabilmek için öncelikle çalışma hakkında kısa bilgi verilmiştir. Köy halkına yöneltilen sorular toplam 28 adet olsa da bu sorularla sınırlı kalınmamış ve katılımcıların bunlara ek olarak ifade ettikleri düşünce ve bilgiler de kaydedilmiştir. Yerel halk anketinin birinci bölümü, katılımcıların yaş, cinsiyet, meslek, eğitim düzeyi ve gelir gibi sosyo-ekonomik durumu ile ilgili soruları içermektedir. İkinci bölümü ise; bölgede yapılan bitkisel-hayvansal üretim ve turizm faaliyetleri, sürdürülebilir turizm ve çevre koruma hakkındaki bilgi ve tutumları, köyde yaşanan sorunlar, yerel yönetim ile ilgili yaşanan sorunlar ve beklentilerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

3.Aşama- Peyzaj Analizleri: Doğal ve kültürel peyzaj varlıklarının araştırıldığı ve Polonezköy ile ilgili verilerin ArcMap10 programı aracılığıyla sayısal ortamda bir veri tabanına dönüştürüldüğü ve analiz edildiği aşamadır. Doğal peyzaja ilişkin haritalar bu aşamada değerlendirilmiştir. Mekânsal bilgilerin işlendiği haritalar da AutoCAD ve Photoshop programlarından yararlanılarak bu aşamada oluşturulmuştur.

Çalışma alanında sürdürülebilir turizme yönelik yapılan SWOT (Strengths-Weakness-Opportunities- Threats) / GZFT (Güçlü yönler- Zayıf yönler- Fırsatlar- Tehditler) Analizi, turizmin olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilebilmesine, fırsat ve tehditlerin tanımlanmasına olanak sağlamıştır. Hill ve Westbrook (1997)'ye göre; GZFT Analizi herhangi bir proje veya girişim için ortaya atılan görüşlerin veya yaklaşımlar ve ilgili süreçlerin güçlü ve zayıf taraflarını ortaya çıkarma, içsel ve dışsal açıdan kaynaklanan çeşitli fırsatlar ve tehditleri belirlemek için yapılan bir çeşit stratejik yöntem olarak bilinmektedir.

Anketler aracılığıyla elde edilen nicel veriler, değiştirilmeden ham veri olarak SPSS 24.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların sorulara verdikleri

yanıtların sayıları ve yüzde değerlerini belirlemek için Frekans analizi, katılımcıların yaş ve cinsiyete göre sürdürülebilir turizme bakış açısını saptayabilmek amacıyla Korelasyon analizi ve hipotezlerin doğruluğunun ölçülmesi amacıyla t-testi yapılmıştır. Nitel verilerin değerlendirilmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılarak sorulara verilen cevaplar, analiz edilmiştir.

4.Aşama-Sonuç: Çalışma kapsamında elde edilen tüm bulguların değerlendirildiği ve önerilerin oluşturulduğu aşamadır. Polonezköy’de peyzajların sürdürülebilirliği yönünde sürdürülebilir turizm hedefleri oluşturmak amacıyla; United Nations Environment Programme (UNEP)/ Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından 2005 yılında belirlenen sürdürülebilir turizmin 12 temel amacından yola çıkılarak, turizmin ve peyzajın sürdürülebilirliği açısından alana özgü temel hedefler geliştirilmiştir.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Doğal Peyzaj Özellikleri

Doğal peyzaj özellikleri kapsamında topoğrafik yapı, jeolojik yapı, toprak yapısı, hidrolojik yapı, iklim, flora ve fauna verileri incelenmiş ve analiz edilmiştir.

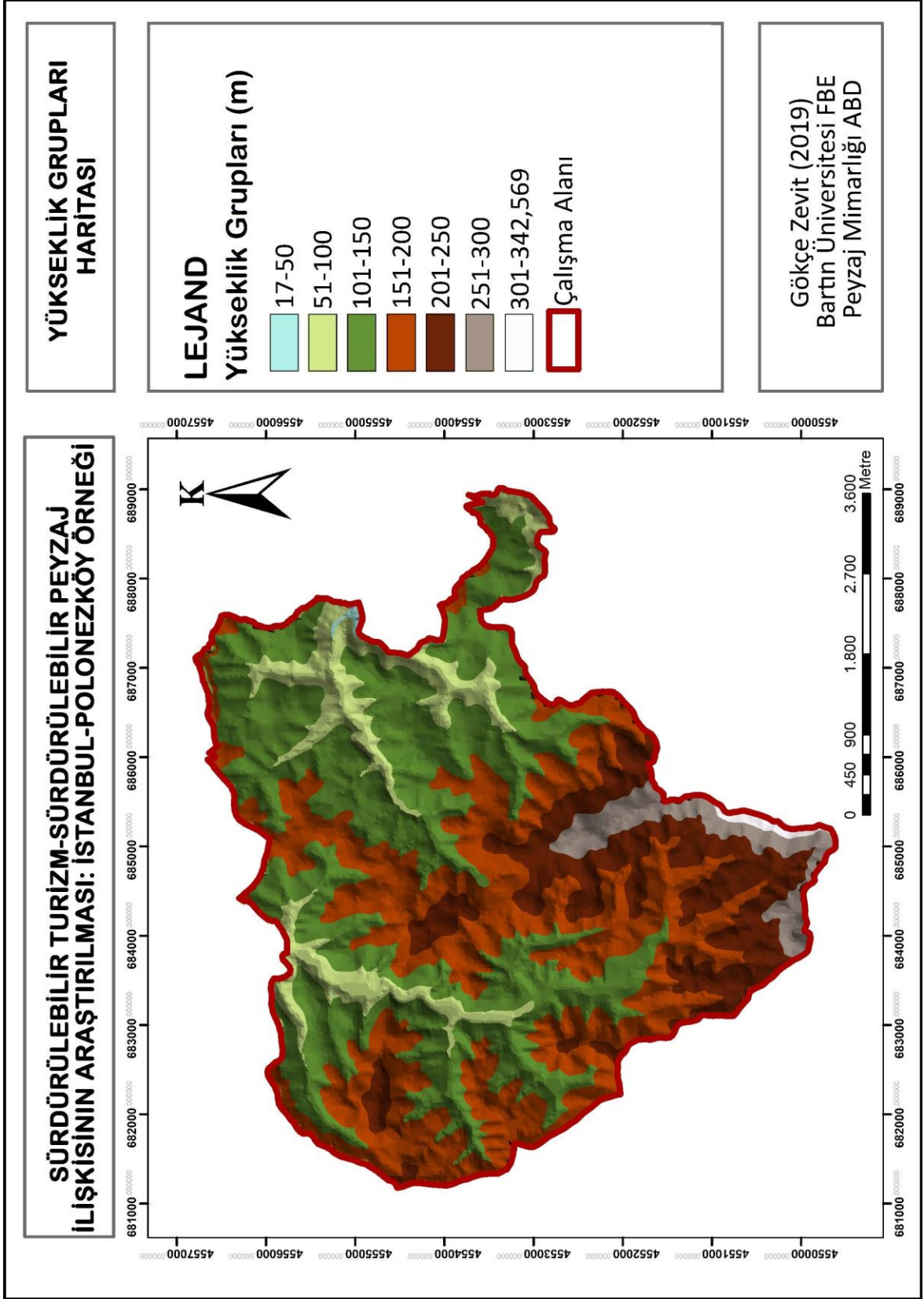
4.1.1 Topoğrafik Yapı

Topoğrafya doğal peyzaj elemanlarının değerlendirilmesi aşamasında planlama çalışmalarını önemli derecede etkileyen bir faktördür. Topoğrafyayı oluşturan eğim, bakı ve yükseklik, farklı yöntemler ile analiz edilerek haritalar oluşturulmaktadır (Güngör ve Cengiz, 2006). Çalışma alanının yükseklik, eğim ve bakı haritaları, OGM (2018)'den elde edilen 1/25.000 ölçekli sayısallaştırılmış topoğrafik haritalar üzerinden, ArcMap10 programı aracılığıyla “Spatial Analysis” modülü kullanılarak sayısal ortamda bir veri tabanına dönüştürülerek oluşturulmuştur.

Topoğrafik açıdan genel bir değerlendirme yapılacak olursa, Polonezköy Tabiat Parkı'nın ortalama yüksekliğinin 100-150 m. civarında olduğu ve düz olmayan bir arazi yapısına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca arazi, çoğu kuru olan derelerle parçalanmıştır. Alanda dağ oluşumu olmayıp tepelik alanlar mevcuttur.

4.1.1.1 Yükseklik

Çalışma alanının en alçak kısmının nehir yatakları (17 m.), en yüksek kısmının ise tepeler (yaklaşık 340 m.) olduğu görülmektedir. En alçak ve en yüksek nokta arasında yaklaşık 323 m. yükseklik farkının bulunduğu alanda yükselti kuzeyden güneye doğru artmaktadır. Bölgenin en alçak noktası kuzeydoğuda iki derenin, (Değirmen Dere ve Yedibin Dere) kesiştiği noktadadır. En yüksek bölgesi ise güneydoğuda bulunan Küçükalemdağı Tepesi'dir. Polonezköy'e ilişkin yükseklik grupları haritası Şekil 4.1'de verilmiştir.

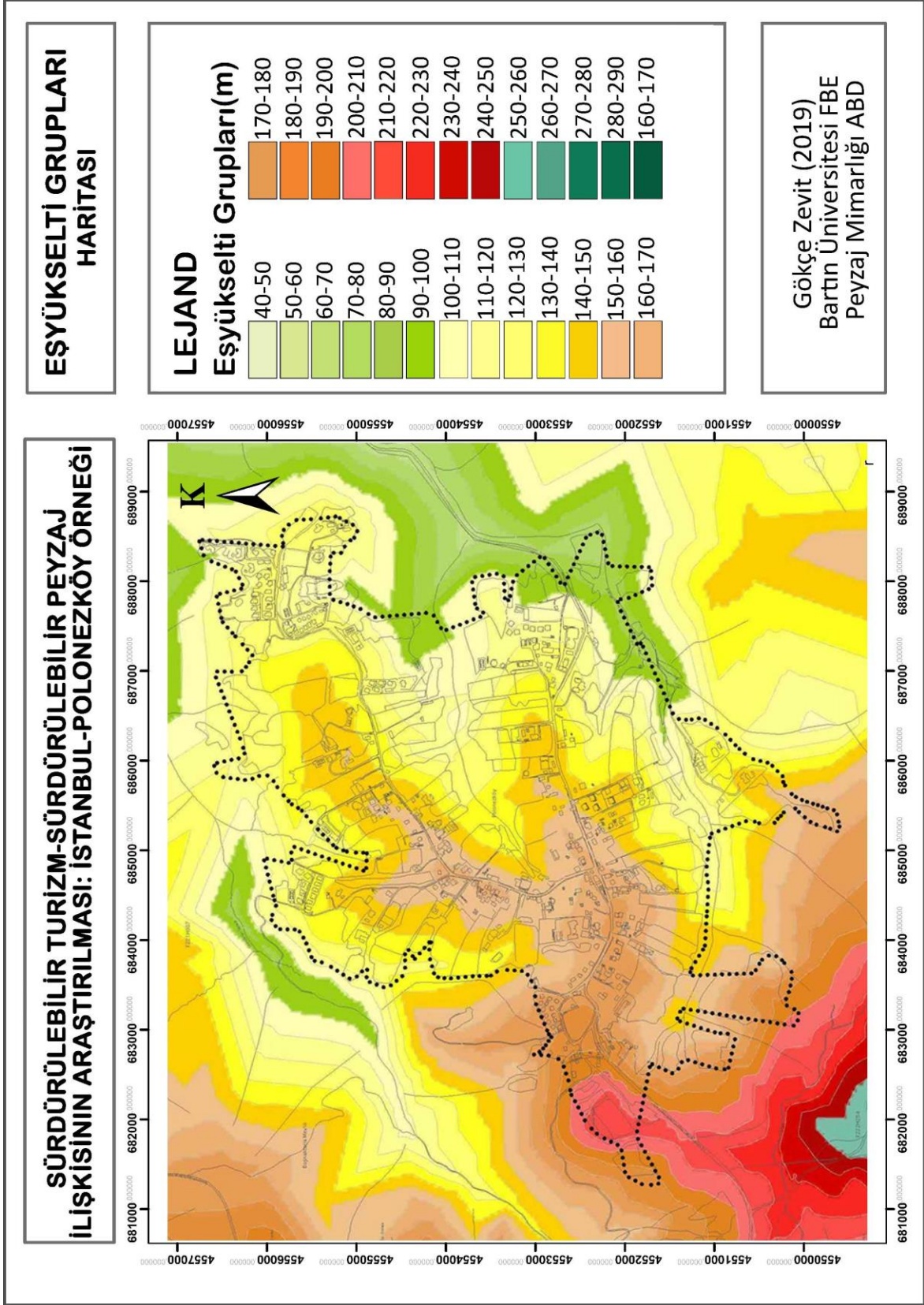

Şekil 4.1: Polonezköy'e ilişkin yükseklik grupları haritası.

Polonezköy köy yerleşik alanı kuzeydoğu ile güneybatı yönünde geçen vadilerle çevrilmiştir. Bu vadilerden yer yer çalışma alanına girintiler oluşmuştur. Alanın en yüksek noktası 230 m. yükseklik ile güneybatısındadır. Güneybatıdan doğuya doğru gidildikçe yükseklik 80 m.'ye kadar düşmektedir (Anon., 2012).

Anon. (2012)'ye göre; çalışma alanında yükseklik değerlerinin alansal dağılımı incelendiğinde alanın %73'ünün 120-170 m. yükselti grupları arasında yer aldığı görülmektedir. Alanın en yüksek bölümü olan güneybatısı 200-230 m. yükselti grubu arasında olup toplam 5.67 ha büyüklüğündedir ve çalışma alanın yaklaşık %3'nü kapsamaktadır. Alanın en alçak noktası ise doğusunda yer almaktadır. Polonezköy'e ilişkin eşyüksekti haritası Şekil 4.2'de verilmiştir.

Şekil 4.2: Polonezköy'e ilişkin eşyüksekti haritası (Anon., 2012).

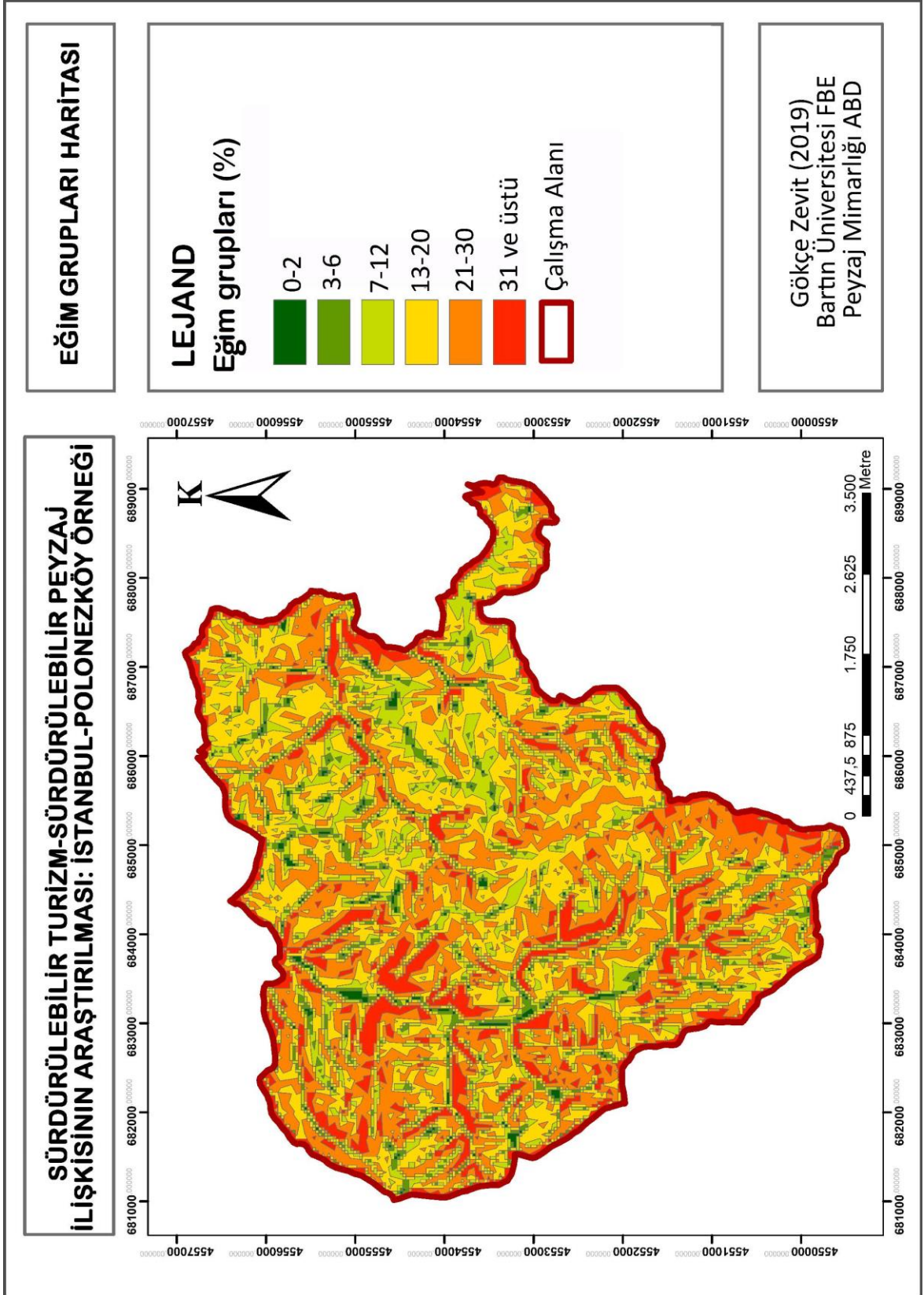
4.1.1.2 Eğim

Eğim, öncelikle yükseltilerin belirlenerek aralarındaki yükseklik farkının ve noktasal uzunluklarının oranlanması ile hesaplanmaktadır.

Şekil 4.3’de belirtilen Polonezköy’e ilişkin eğim grupları haritasına göre, alanının geneli %13-30 eğim grubunda yer almaktadır. Tüm yükselti gruplarında tarım, orman ve yerleşim alanları bulunmaktadır.

%31 ve üstü eğim grubunun ise özellikle 201-300 m. ve 301-342 m. yükseklik gruplarında yer alan ormanlık alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir.

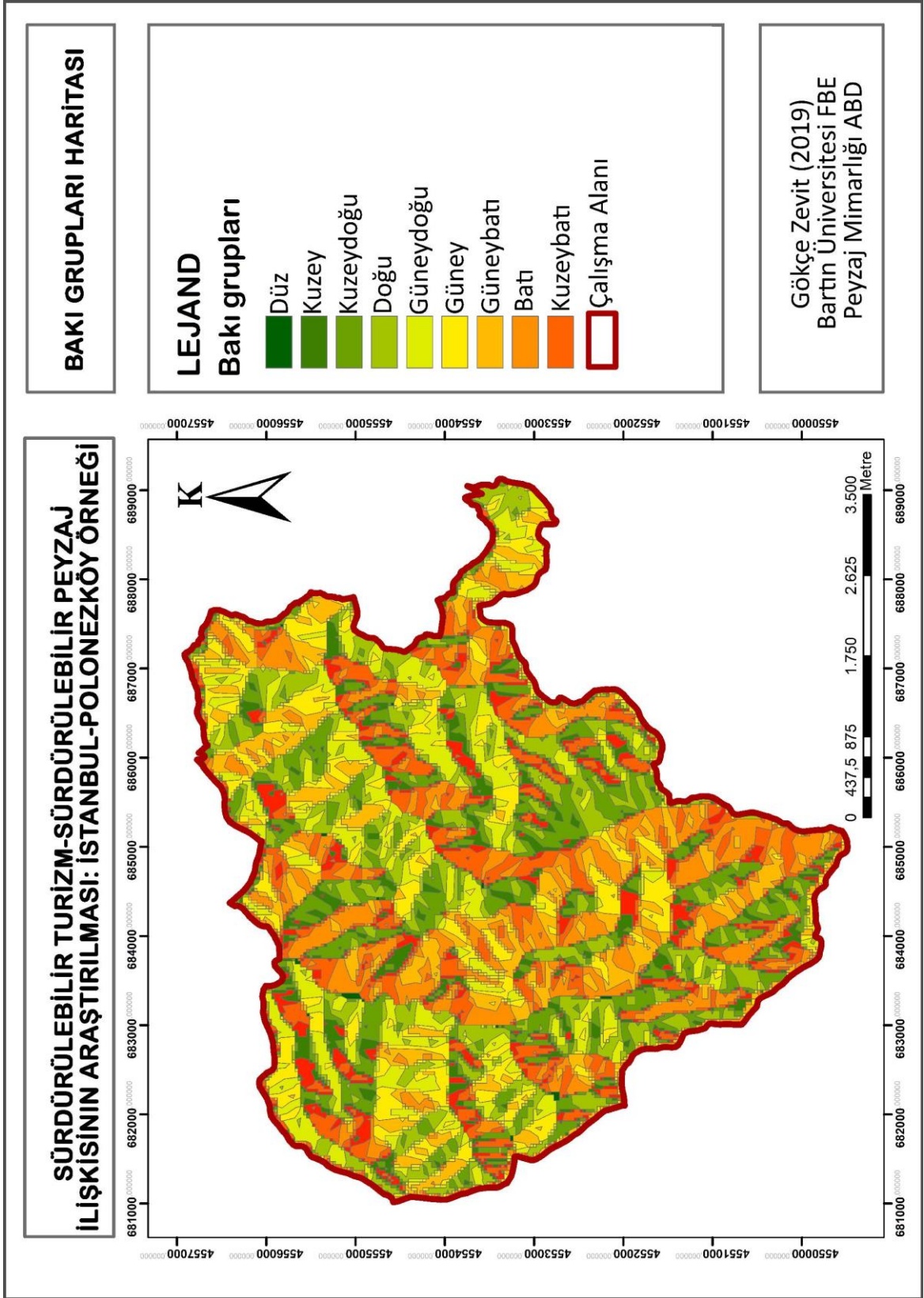
Şekil 4.3: Polonezköy'e ilişkin eğim grupları haritası.

4.1.1.3 Bakı

Çalışma alanı ile ilgili eğim ve bakı haritaları özellikle yüzeyde meydana gelen kütleli hareketlerin belirlenmesi ve önlem alınmasında önemli bir parametredir (Gökçe, 2007).

17-150 m. yükselti grubunda olan kısmın kuzey, doğu ve batı bakılı alanlarının güney bakılı alanlara göre daha fazla yer kapladığı görülmektedir. Bu yükselti grubunda bulunan alanlar, genellikle orman ve tarımsal faaliyetler ile beraber yerleşim alanı olarak da kullanılmaktadır. 151-250 m. yükselti grubunda olan kısmın güney, batı ve doğu bakılı alanlarının kuzey bakılı alanlara göre daha fazla yer kapladığı görülmektedir.

Bu alanlarda genellikle tarım, orman ve yerleşim alanları yer almaktadır. 251-342 m. arasında olan güney bakılı alanların diğer bakılara göre daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu alanda ise, orman alanları yer almaktadır. Polonezköy'e ilişkin bakı grupları haritası Şekil 4.4'de verilmiştir.

Şekil 4.4: Polonezköy'e ilişkin bakı grupları haritası.

4.1.2 Jeolojik Yapı

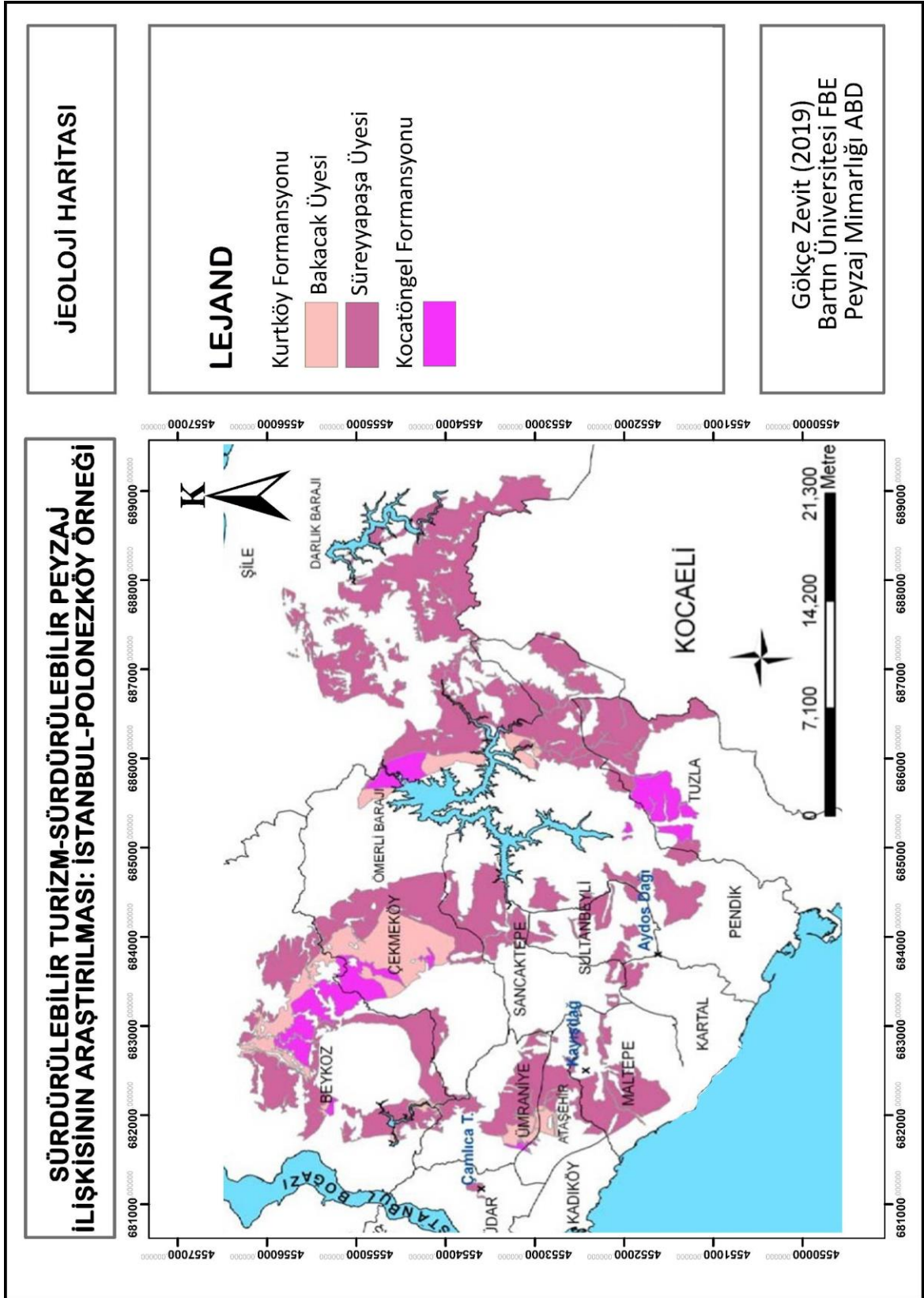
Jeolojik yapısı incelendiğinde, Polonezköy ve çevresinde görülen en yaşlı kayaç oluşumlarının Paleozoik döneme ait olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu oluşumların temeli teşkil eden formasyonlar olduğu bilinmektedir. İstanbul ve çevresi, olarak adlandırılan bu formasyon aşınmaya dayanıklı kuvarsit tepelerden meydana gelmektedir (Gülşen, 2007).

Anon. (2012)'ye göre Polonezköy grubu, Kocatöngel Formasyonu ve Ömerli Formasyonu Kayalıtepe üyesi olmak üzere iki formasyondan oluşmaktadır. Ayrıca, bu formasyonlar üzerinde yer yer yapay dolgu alanları bulunmaktadır. Polonezköy'e ilişkin jeoloji haritası Şekil 4.5'de verilmiştir. 1989 yılına ait Polonezköy ve çevresinin jeoloji haritası ise Ek.5'de sunulmuştur.

Kocatöngel Formasyonu (Opkc): Çalışma alanının kuzey ve güneyinde az bir kısmında görülmektedir. Açık yeşil-gri renkli, yer yer kırıklı parçalı, kil arabanlı kilaşı-şeyl'den oluşmaktadır. Alanının genelinde Ömerli Formasyonu Kayalıtepe Üyesinin altında ve arazinin kuzey yönünde gözlenmiştir (Anon., 2012).

Ömerli Formasyonu Kayalıtepe üyesi (Tök): Anon. (2012)'ye göre çalışma alanının genelinde kahverengi-koyu kahverengi renkli, yer yer çakıllı, yağlı çok katı-sert kilin egemen olduğu killi seriler gözlenmiştir. Ayrıca, kömür ara katkılı ince kum, kil, mil boyu ince gereçli birikintileri, Gedik vd. (2004) tarafından Kayalı tepe Formasyonu olarak tanımlanmıştır. Boz, mavimsi külrengi, mor, yatay katmanlanmalı, laminalı, ince kömür ara katkılı kilaşı-kireçli kilaşı-milaşı, egemen kaya türünü oluşturmaktadır.

Yapay Dolgu: Kontrolsüz, kazı dolgusudur. Çalışma alanında yapılan inşaatlardan çıkan kazılar ve doğalgaz çalışmaları sırasında ortaya çıkan malzemelerin rastgele dökülmesi sonucunda meydana gelmiştir (Anon., 2012).

Şekil 4.5: Polonezköy’e ilişkin jeoloji haritası (Özgül vd., 2011).

4.1.3 Depremsellik

Kıvrak (2011) tarafından, İstanbul bölgesi Kuzey Anadolu fay hattının üzerinde olduğundan dolayı Polonezköy'ün de olası bir depremden ciddi bir şekilde etkileneceği ifade edilmektedir. Şekil 4.7'de görüldüğü gibi Kuzey Anadolu fay hattı bölgenin çok yakınından geçmektedir. Sonuç olarak Gencoğlu vd. (1996)'ya göre Polonezköy; ikinci derece deprem bölgesi olarak kabul edilmektedir.

4.1.4 Toprak Yapısı

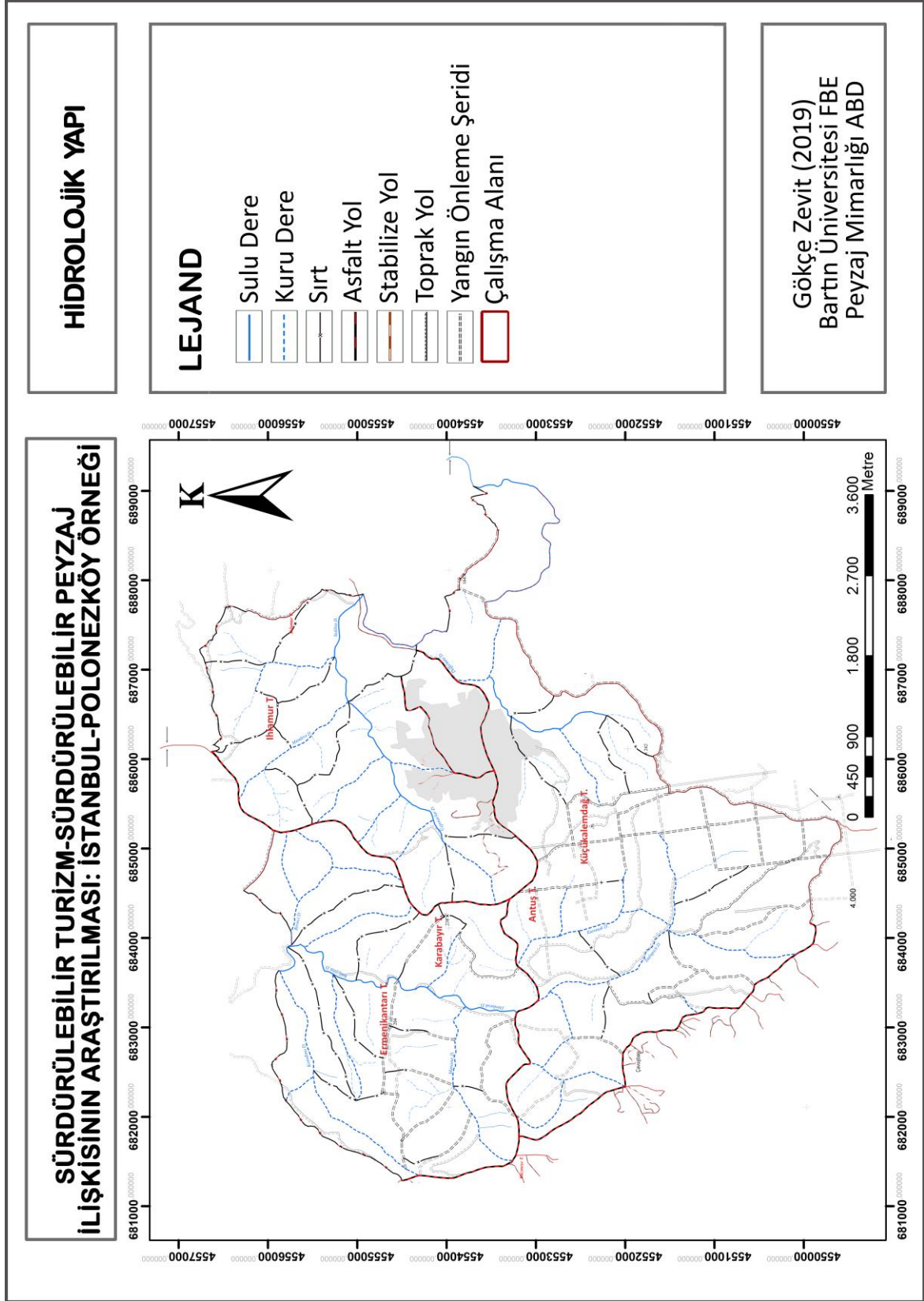
Polonezköy çevresindeki en genç topraklar alanının kuzeydoğusundaki Riva Deresi üzerinde yer almaktadır. Toprak yapısı; suya doymun, killi, siyaha yakın koyu kahve renkli ağır toprak özelliğindedir. Bu özellikleri sayesinde çayır, otlak olarak kullanıma elverişlidir. Bunun yanı sıra sebze ve meyve tarımı amacıyla değerlendirilebilmektedir. Polonezköy Tabiat Parkı'nı da içine alan orman alanlarının bulunduğu bölgede kahverengi orman toprakları hakimdir (Erol, 1999).

Erol (1999)'a göre; akarsu kenarlarında eski alüvyonlardan oluşan, iyi drenajlı kırmızımsı kahverengi topraklar bulunmaktadır. Yerel halk bu topraklar üzerinde tarım yapmaktadır. Konut bahçelerinde görülen kırmızımsı kahverengi topraklar Polonezköy yerleşiminin verimli tarım toprakları üzerinde kurulduğunu göstermektedir.

4.1.5 Hidrolojik Yapı

Polonezköy ve çevresindeki yerleşimler Riva Deresi kolları ile İstanbul Boğazı yönüne akan akarsular arasına yerleşmiş durumdadır. Polonezköy'ün en önemli akarsu kaynakları Değirmen Dere, Yedibin Dere ve bu iki derenin yan kollarını oluşturan sulu ve kuru derelerdir. Bu derelerden bölgedeki tarımsal faaliyetler için gerekli olan su ihtiyacının karşılanmasında da yararlanılmaktadır (Erol, 1999). Polonezköy'e ilişkin hidrolojik yapı haritası Şekil 4.7'de verilmiştir.

Bunların yanı sıra Elmalı ve Ömerli Barajı, Polonezköy'e yakın noktalarda yer alan önemli su kaynaklarıdır. Hidrojolojik açıdan Polonezköy'de yeraltı suyu rezerv alanı oluşturabilecek bir havza bulunmamaktadır.

Şekil 4.7: Polonezköy’e ilişkin hidrolojik yapı haritası.

4.1.6 İklim

İstanbul Boğazı ve çevresi Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Fakat bu yörede kuraklık batı ve güney kıyılarında olduğu kadar şiddetli olmadığı gibi, süresi de uzun değildir. Polonezköy'ün Akdeniz iklim tipine göre, don tehlikesinin daha fazla olduğu, kışın daha şiddetli geçtiği ve genellikle daha nemli bir iklim tipine sahip olduğu söylenebilir.

Akdeniz iklimi ile Karadeniz iklimi arasında bir geçiş iklimine sahiptir. İstanbul yağış özellikleri ile kuzey ve güney arasında bir geçiş alanı meydana getirmektedir. Şile İlçesi'ne ait meteorolojik rasat verileri Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1: Şile İlçesi'nin 1998-2018 yıllarına ait meteorolojik verileri (MGM, 2019).

Meteorolojik Veriler	Rasat Süresi (yıl)	Aylar												Yıllık
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Aylık Ortalama Sıcaklık (°C)	20	6,1	6,6	8,6	12,2	16,8	21,9	24,8	25,3	21,3	16,5	12,1	8,0	15,0
Aylık Maksimum Sıcaklık (°C)	20	19,1	21,0	24,5	28,4	32,0	34,6	34,5	33,7	33,7	28,7	24,6	20,1	27,9
Aylık Minimum Sıcaklık (°C)	20	-3,4	-3,0	-1,3	1,5	6,5	12,0	15,3	16,0	11,8	6,3	1,8	-1,7	5,1
Aylık Ortalama Maksimum Sıcaklık (°C)	20	9,8	10,6	13,3	17,2	21,8	26,7	29,6	29,7	26,1	20,7	16,2	11,6	19,4
Aylık Ortalama Minimum Sıcaklık (°C)	20	3,1	3,4	4,9	8,2	12,6	17,1	19,9	21,0	17,1	13,0	8,8	4,8	11,1
Aylık Ortalama Nispi Nem (%)	20	84,9	84,4	81,8	82,4	86,1	85,5	85,1	85,0	83,5	86,2	85,2	84,5	84,5
Aylık Toplam Yağış Ortalaması (mm)	20	89,6	79,0	73,1	44,4	28,9	43,5	36,6	61,2	85,6	100,8	89,0	123,0	71,2
Aylık Ortalama Rüzgar Hızı (m÷sn)	20	2,8	3,0	2,7	2,6	2,3	2,4	2,5	2,7	2,7	2,8	2,6	2,8	2,6
Aylık Ortalama Bulutluluk Miktarı	13	5.9	5.2	5.0	4.7	3.7	2.5	2.3	2.8	3.5	4.5	4.9	5.8	4.2

4.1.7 Flora ve Fauna

Polonezköy'ün doğal bitki örtüsünün büyük bir çoğunluğu Polonezköy Tabiat Parkı ve içerisinde yer almaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı da, çevresindeki endüstriyel gelişime karşı doğal varlığını koruyan bitki örtüsü ile Batı Akdeniz Bölgesi'nin floristik özelliklerini taşımaktadır (Anon., 2012).

OGM (2018)'e göre Türkiye'nin önemli flora alanlarından biri olan Polonezköy Tabiat Parkı, nadir türleri içeren yaklaşık 2000 adet doğal türe sahiptir. Geçiş ikliminin görülmesi sebebiyle kuzey kesimlerde nemli ormanlar, güney kesimlerde kuru ormanlar gelişme göstermiştir.

Anon. (2012)'ye göre ise, doğal bitki örtüsü; geniş ölçüde *Quercus* L. (Meşe) ve bunların içlerinde karışım halinde nadiren *Fagus orientalis* L. (Kayın), *Tilia alba* L. (Ihlamur) ve *Castanea sativa* Mill. (Kestane) ağaçlarından oluşan bir dağılıma sahiptir. *Quercus* L. (Meşe) türleri içinde en yaygın görülenler *Quercus frainetto* Ten. (Macar meşesi), *Quercus petraea* L. (Sapsız meşe) ve *Quercus cerris* L. (Saçlı meşe)'dir. *Fagus orientalis* L. (Kayın), *Tilia alba* L. (Ihlamur) ve *Castanea sativa* Mill. (Kestane) ağaçları küçük kümeler halinde görülmekle birlikte *Carpinus betulus* (Gürgen) ağacına daha çok nemli bölgelerde rastlanmaktadır.

Boğazın iki yakasında nemli ormanlarda (Avrupa yakasında Belgrad Ormanı ve Anadolu yakasında Alemdağ Ormanları) hâkim ağaç türü meşelerdir (*Quercus robur* L., *Quercus frainetto* Ten., *Quercus petraea* L.), (Doğu Kayını) *Fagus orientalis* L., (Adi gürgen) *Carpinus betulus* L., (Anadolu Kestanesi) *Castanea sativa* Mill., (Titrek Kavak) *Populus tremula* L., (Adi fındık) *Corylus avellana* L., (Akçaağaç türleri) *Acer campestre* L., *Acer trautvetteri* M., (Ova karaağacı) *Ulmus minor* Mill., (Gümüşi Ihlamur) *Tilia argentea* Desf. = *Tilia tomentosa* Moench., (Kızılağaç) *Alnus glutinosa* L., (Söğüt türleri) *Salix caprea* L., *Salix cinerea* L. gibi nem isteği yüksek olan türlerdir.

Kentin Karadeniz kıyılarında yayılış gösteren nemli ormanların birçok yerinde *Arbutus unedo* L. (Kocayemiş), *Laurus nobilis* L. (Akdeniz defnesi), *Erica arborea* L. ve *Erica manipuliflora* Salisb. (Funda çalıları), *Juniperus oxycedrus* L. (Katran Ardıcı), *Cistus salvifolius* L. ve *Cistus creticus* L. (Ladenler), *Pistacia terebinthus* L. (Menengiç),

Pyracantha coccinea Roem. (Ateş Dikeni), *Quercus coccifera* L. (Kermes Meşesi), *Phylleria latifolia* L. (Akçakesme) gibi maki elemanları bulunmaktadır.

Nemli orman alanlarında maki elemanları yanında *Cornus mas* L. (Sarıçiçekli kızılıçık), *Corylus avellana* (Adi fındık), *Crataegus monogyna* Jack.(Geyik Dikeni), *Mespilus germanica* L. (Muşmula), *Prunus spinosa* L. (Çakal eriği), *Ligustrum vulgare* L. (Kurtbağrı) ve *Arbutus uva-ursi* L. (Ayı üzümü) gibi kışın yaprağını döken bitkiler yer almaktadır.

Yaban hayatı topluluğu da oldukça zengindir. *Sus scrofa* (Yaban domuzu), *Capreolus capreolus* (Karaca), *Canis aureus* (Çakal), *Vulpes vulpes* (Tilki), *Lepus europaeus* (Tavşan), *Phasianus colchicus* (Sülün), *Buteo rufinus* (Şahin) ve *Alectoris chukar* (Keklik) yaban hayatının başlıcalarıdır. Ayrıca köy; ilkbahar ve sonbaharda *Ciconia ciconia* (leylek) ve *Falconiformes* (yırtıcı kuş) göçlerinde binlerce kuşun konaklama ve beslenme yeridir (Anon., 2012).

OGM (2018)'e göre çalışma alanı içerisinde Sülün-Keklik Üretim İstasyonu ve Geyik-Karaca Üretme İstasyonları bulunmaktadır. Bu istasyonların etrafları kafesli tel ile sınırlandırılmıştır. Sülün-Keklik Üretim İstasyonunda *Phasianus colchicus* (sülün) ve *Alectoris chukar* (keklikler), yetkililer tarafından belirli aralıklarla doğal ortama salınmaktadır.

4.2 Kültürel Peyzaj Özellikleri

Yücel vd. (2008)'e göre kültürel peyzaj insan faaliyetleri ile üretilmiş nesnelerin doğal varlıklara nazaran baskın olduğu peyzajlar olarak tanımlanmaktadır. Polonezköy'ün sosyo-kültürel peyzaj değerlerine ilişkin bulgular; tarihçe, demografik yapı, altyapı ve ulaşım, eğitim ve sağlık, ekonomik yapı (bitkisel üretim, hayvansal üretim, ormancılık ve turizm-rekreasyon), gelenekler, halk kültürü ve el sanatları, güncel arazi kullanımı ve Polonezköy'ün mekânsal özellikleri olarak aşağıda açıklanmaktadır.

4.2.1 Polonezköy'ün Tarihçesi

Doldur (2011)'e göre Polonezköy'ün ilk ismi 1842 yılında köyün kurucusu olan Prens Adam Czartoryski isminden esinlenerek verilen “Adampol”dür. Cumhuriyetin ilânından sonra

köyde bulunanların göç ettiği ülkeden türetilen “Polonezköy” ismini almıştır. 1842 yılında, göçmen askerler için Prens Adam Czartoryski tarafından kiralanen bu topraklara Kırım Savaşı’ndan sonra (1856) Polonya askerleri yerleşmiş, bugünkü Polonezköy sakinleri de Polonya mirasını koruyup, kültürüne sahip çıkmışlardır.

Kurulduğu senede (1842) yaklaşık 12 kişinin oturduğu kayıtlarda görülmektedir. Sonraki yıllarda ise bazen artan bazen de azalan nüfusu inişli çıkışlı bir şekilde devam etmiştir. Özellikle Polonya ve Macaristan’da gerçekleşen bağımsızlık savaşlarının Ruslar ve Avusturyalılar tarafından bastırılması sonucunda Polonezköy’e göç edenlerin sayısında artış yaşanmıştır. Cumhuriyetin ilânından sonra bölgede ikâmet edenlere T.C. vatandaşlığı verilmiştir (Erdönmez ve Yurdakul Erol, 2009).

Polonya topraklarının 1772-1795 yılları arasında Ruslar, Avusturya ve Prusya tarafından işgale uğraması sonucunda ülke parçalanma noktasına gelmiştir. Sonraki 120 yıl boyunca Polonya bağımsızlığını kaybetmiştir. Daha sonrasında işgalci devletlere karşı çok büyük ayaklanmalar olmasına rağmen bu bağımsızlık mücadeleleri başarısız olmuştur. Sonrasında ise ülke dışına çok büyük göçler yaşanmıştır. Göç edenlerin bazıları Fransa gibi çevre ülkelere ve bir kısmı da Osmanlı Devleti’ne sığınmıştır (Erdönmez ve Yurdakul Erol, 2009).

Erdönmez ve Yurdakul Erol (2009)’a göre Osmanlı Devleti ise göç dalgasının yaşandığı tarihlerde Tanzimat Fermanı ile başlayan reform hareketlerini hayata geçirmiştir. Bunun sonucunda Rusların Osmanlı Devleti üzerindeki etkisi sınırlandırılmış ve bir grup Polonyalı Polonya Prensi’nin isteğiyle Polonezköy’e yerleştirilmiştir. Osmanlı Devleti göçmenlere her türlü imkânları sağlamaya çalışmıştır (Duydu, 2016).

4.2.2 Demografik Yapı

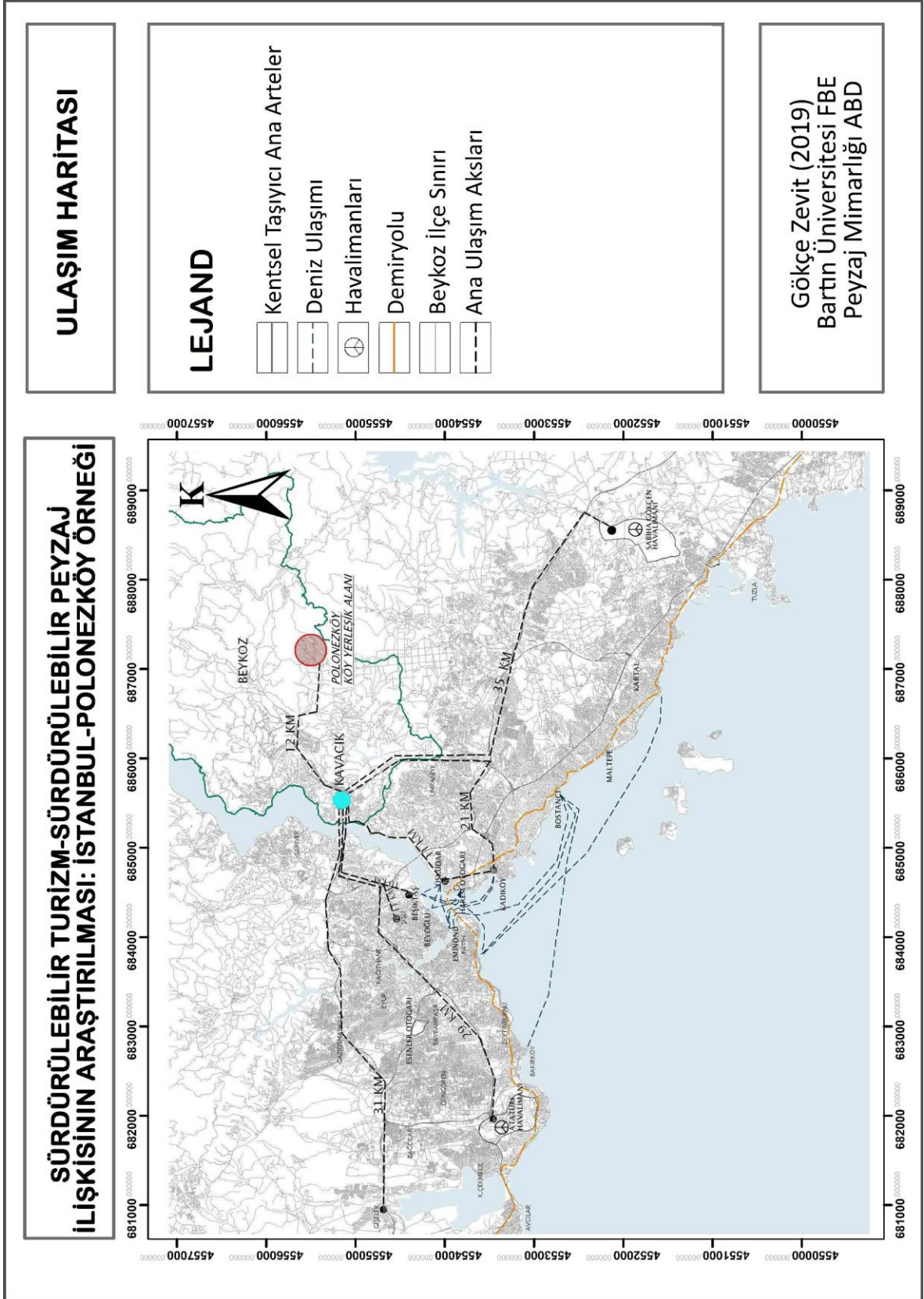
Kurulduğu günden bu yana Polonezköy, ekonomik ve sosyal boyutlarından dolayı hem göç veren hem de göç alan bir yerleşim olmuştur. 1960’lı yıllarda ekonomik sorunlar nedeniyle göç eden Polonyalıların yerine Türk aileler yerleşmeye başlamıştır. Bu durum köyün geçirdiği son sosyo-kültürel değişim olarak bilinmektedir. Polonezköy 1994 yılında Tabiat Parkı olarak ilân edilmiştir (Erdönmez ve Yurdakul Erol, 2009). Polonezköy muhtarından edinilen bilgiye göre günlük ziyaretçi sayısı çoğu zaman 5000 kişiyi aşmaktadır.

TÜİK’den alınan nüfus verilerine göre 2018’de Polonezköy’ün nüfusu 405’dir. Yerleşik halkın nüfusunun %47’si kadın ve %53’u erkeklerden oluşmaktadır (TÜİK, 2019).

4.2.3 Altyapı ve Ulaşım

İstanbul’un Anadolu yakasında yer alan Polonezköy’e ulaşım İstanbul şehir merkezinden ve çeşitli semtlerden kolaylıkla sağlanabilmektedir. Polonezköy’e ulaşım, Anadolu yakasından sahil yolu ve TEM otoyolu aracılığı ile Avrupa yakasından ise, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü aracılığıyla sağlanmaktadır (Anon., 2012).

Toplu taşıma araçları ile Polonezköy merkezine yaklaşık 4 km mesafedeki Cumhuriyet Köyüne gelen otobüsler aracılığıyla ulaşılabilir. Köy muhtarı ve yerel halktan edinilen bilgiye göre çalışma alanına ve Polonezköy Tabiat parkı’na ulaşım sorunu bulunmaktadır. Toplu taşıma araçları yeterli değildir. Köyde içme suyu, kanalizasyon, posta-telefon (seyyar+mobil), internet, elektrik ve doğalgaza ilişkin altyapı bulunmaktadır. Ancak, sistemsizlik (su, kanalizasyon elektrik, doğalgaz, internet) dikkat çekmektedir. Polonezköy’e ilişkin ulaşım haritası Şekil 4.8’de verilmiştir.

Şekil 4.8: Polonezköy’e ilişkin ulaşım haritası (Anon., 2012).

4.2.4 Eğitim ve Sağlık

Çalışma alanı içerisinde yer alan 1 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Ancak, yeterli öğrenci sayısı bulunmadığından faaliyet göstermemektedir (Anon., 2012). Köydeki ilköğretim okulu 2000 yılında kapandığı için yaklaşık 30-35 öğrenci taşınmalı olarak eğitim görmektedir.

Polonezköy’de sağlık tesisi olarak 2 adet yapıda, şahsa ait Kuşan Klinik Tesisleri bulunmaktadır. Ancak 2008 yılında faaliyeti durdurulmuştur (Anon., 2012). Sağlık ocağının bulunmaması sebebiyle Polonezköy’e ayda sadece iki gün olmak üzere doktor gelmektedir.

4.2.5 Ekonomik Yapı

Sosyo-ekonomik yapı, üretimin toplumsal desenini oluşturan üretim ilişkilerinin entegre olduğu sistemdir. Sosyo-ekonomik özellikler sosyal ve ekonomik faktörlere bağlıdır. Bunlardan en önemlisi bireyin veya ailenin maddi geliridir (İleri, 2009). Buna eğitim seviyesi, mesleki bilgiler, etnik yapı veya ırk eklenebilmektedir.

Polonezköy Tabiat Parkı sınırları içinde tek yerleşim yeri olarak bulunan köyün en önemli geçim kaynağı turizmdir (İOBM, 2013). Turizmin yanı sıra bitkisel üretim, hayvansal üretim ve ormancılık da yapılmaktadır.

4.2.5.1 Bitkisel Üretim

Köy halkının bölgeye yerleşmeye başladığı 19.yy’dan günümüze kadar Polonezköy tarımsal üretim açısından aktif bir bölge olarak bilinmektedir (Erdönmez ve Yurdakul Erol, 2009). Alanın doğal bitki örtüsünün çevresinde gerçekleşen endüstriyel faaliyetlere rağmen bozulmadan kalması dikkat çekmektedir (Anon., 2012). Karadeniz’e ait bitki örtüsü de köyde önemli bir alan kaplamaktadır. Polonezköy’de yetiştirilen meyve çeşitleri ve kapladıkları alan Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Polonezköy’de yetiştirilen meyve çeşitleri ve kapladıkları alan (BGTHM, 2014).

TÜRÜ	TOPLAM (DA)
Armut	15
Elma	5
Erik	4
Kiraz	3
Ceviz	14
Fındık	88,9
Dut	6
İncir	8
Trabzon Hurması	4
Toplam Meyve Alanı	=147,9

4.2.5.2 Hayvansal Üretim

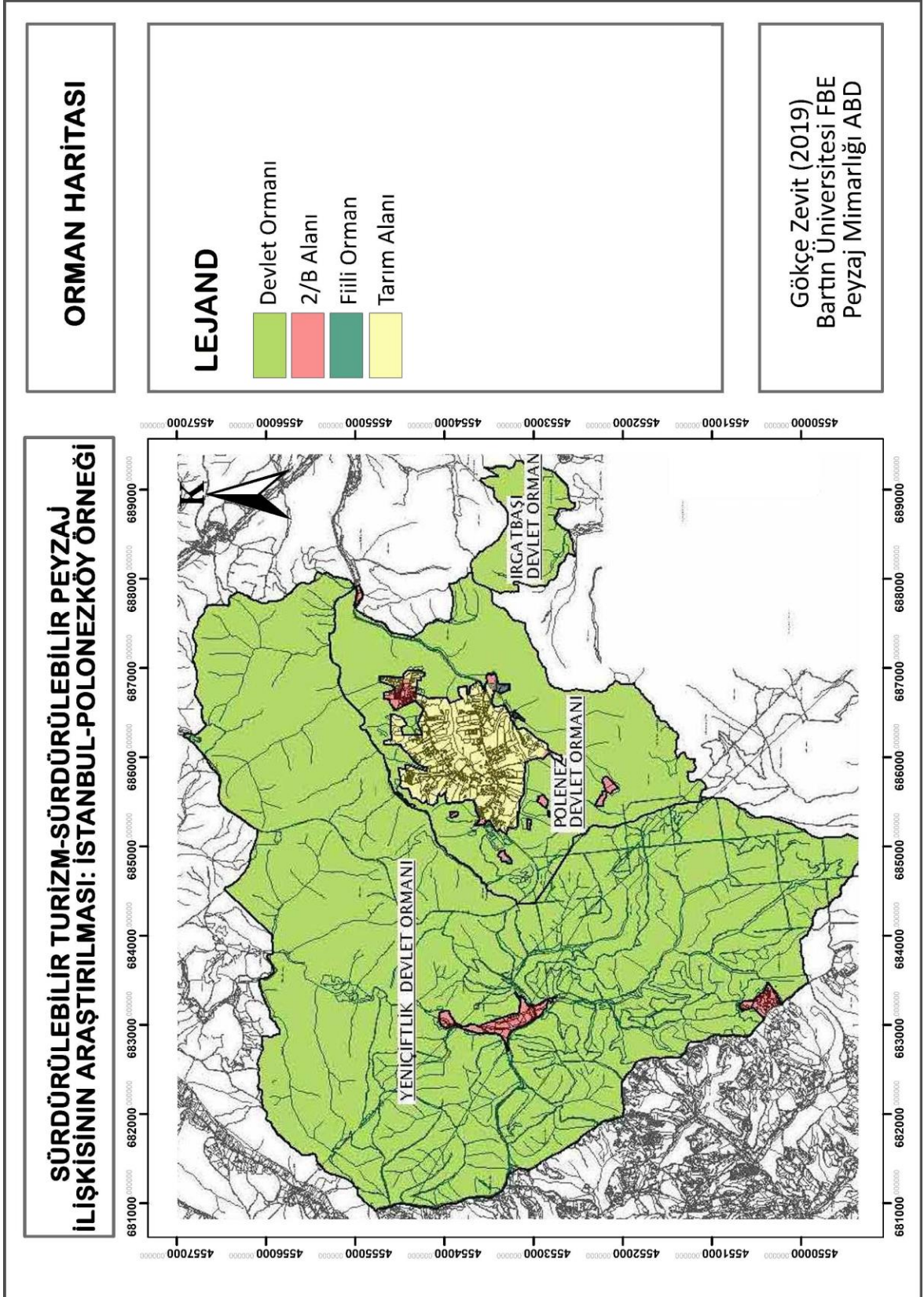
Köy halkının geçim kaynağı olarak hayvancılık yapılmakta ancak köydeki çiftlik hayvanı sayısı düşünüldüğünde hayvancılığın yaygın olmadığı görülmektedir. Hayvancılıkla ilgili küçük çapta az sayıda işletme bulunmaktadır. Çiftlik hayvanları diğer bölgelerden getirilerek kısa sürede büyütülüp satılmaktadır. Polonezköy’deki hayvan varlığı ile ilgili bilgiler Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3: Polonezköy’deki hayvan varlığı (BGTHM, 2017).

TÜRÜ	İŞLETME SAYILARI
Büyükbaş	1
Karma	12
Küçükbaş	1
Toplam	=14

4.2.5.3 Ormancılık

Polonezköy’de yer alan ormanlar devlet tarafından 1994 yılında kamusal olarak Polonezköy Tabiat Parkı olarak ilân edilmiştir. Ayrıca, orman alanı sınırı aynı zamanda I. Derece doğal sit alanıdır. Köy yerleşik alanı ise III. Derece Sit Alanında kalmaktadır (Anon., 2012). Köyü çevreleyen orman (dikili ağaç hacim) alanı miktarı 3,5 milyon m²’ye ulaşmaktadır. Polonezköy ve Tabiat Parkı sınırları içinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır. Şekil 4.9’da Polonezköy Tabiat Parkı, köy yerleşik alanı ile orman alan sınırı gösterilmiştir.

Şekil 4.9: Polonezköy Tabiat Parkı, köy yerleşik alanı ile orman alan sınırı (Anon., 2012).

4.2.5.4 Turizm ve Rekreasyon

Polonezköy'ün doğal ve kültürel açıdan İstanbul içinde farklı özellikler gösteren bir alan olması turizm faaliyetlerini ön plana çıkarmaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı sınırı içinde kişiye ait özel araziler üzerinde kurulmuş bulunan rekreatif amaçlı işletmeler bulunmaktadır. Eski evlerin birçoğu pansiyon olarak işletilmektedir (İOBM, 2013).

Polonezköy yaklaşık 3.000 ha alanı ile karakteristik bitki örtüsü ve yaban hayatını barındıran, aynı zamanda da rekreasyon aktivitelerine uygun olan tabiat parklarından biridir. İstanbul'a yaklaşık 20 km mesafede yer alması, alanı turizm ve rekreasyon açısından cazip kılmaktadır.

Polonezköy kırsal yapısı ile turizm, rekreasyon ve yerleşim fonksiyonlarını bir arada barındırmaktadır. Sakin ve doğayla iç içe bir yerleşme olmakla birlikte, özellikle hafta sonları ve yaz aylarında yoğun olarak gelen ziyaretçiler ile nüfusu birkaç kat artmaktadır.

Üstün peyzaj değerleri ve kültürel kimliğinin varlığı, alanda turizm fonksiyonunun gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Sahip olduğu doğal bitki örtüsü, yaban hayatı, yöresel ürünleri, geleneksel yaşamı, yeme-içme mekânları, bisiklet parkurları ve farklı nitelikte konaklama tesisleri ile turizm faaliyetlerinin gelişimine olanak sağlamaktadır (Bollukcu ve Zevit, 2018).

Bölgede iki farklı yapılaşma baskısı yaşanmaktadır. Bunlardan ilki orman alanlarının çevresinde gelişen yüksek gelir grubuna hitap eden villa konut yerleşmeleri, diğeri ise düşük gelir grubuna hitap eden yapıların orman alanlarına doğru yayılmasıdır.

Polonezköy bölgesel olarak sahip olduğu yeraltı ve yer üstü doğal ve kültürel özelliklerinin yanında çeşitli alanlarda yapılan etkinliklerden dolayı rekreasyon açısından da zengin bir bölgedir (Anon., 2012). Bu şekilde bölgeyi ziyaret eden insanlara turizm ve rekreasyon gibi iki önemli özelliği birlikte sunmaktadır (Bollukcu ve Zevit, 2018). Rekreasyon etkinlikleri özellikle günübirlik olarak köye gelen turistlere hitap etmektedir.

Rekreasyon etkinlikleri arasında doğa yürüyüşü (trekking), Kiraz Festivali, köy kahvaltısı, Polonezköy Cam Sanat Merkezi, bisiklet kiralama, ata binme bulunmaktadır. Ancak, Kiraz

Festivali 2016 yılından beri ekonomik sıkıntılardan dolayı yapılmamaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı'nın bulunduğu bölgelerde doğa yürüyüşü ile yabani hayvan ve bitki türlerini görme ihtimali yüksektir.

Bir diğer rekreasyon ise köy halkının geçmişini yansıtan Polonya'ya ait kültürel etkinliklerdir. Ayrıca, çeşitli dönemlerde düzenlenen müzik festivalleri, ağaç oymacılığı, resim heykel sergileri ve köy kilisesinde düzenlenen resitaller (Bollukcu ve Zevit, 2018), köyü ziyaret eden turistlerin çoğunlukla katıldıkları etkinliklerdendir.

Anon. (2012)'ye göre çalışma alanı içerisinde toplam alanı 6.8028 m² olan 569 adet yapı bulunmaktadır. Yapıların %36'sı konut, %8'i ticaret, %14'ü konaklama tesisi fonksiyonundadır. Alanda 1 adet ilköğretim, 6 adet idari yapı, 1 adet Anı Evi, 2 adet müze ve 1 adet trafo bulunmaktadır.

Çalışma alanı içerisinde 1 adet muhtarlık binası, 1 adet Telekom santral binası ve 4 adet Jandarma Komutanlığı ile Orman Bölge Müdürlüğüne ait yapı bulunmaktadır. Polonezköy'de Zofia Rızı Anı Evi, Açık Hava Müzesi, Meryem Ana Kilisesi, Kültür Evi, Arıcılık Müzesi, Festival Alanı, Cam Sanat Merkezi, Hristiyan Mezarlığı, ve Cami bulunmaktadır.

Zofia Rızı Anı Evi ziyaretçilere açık olup, içerisinde Polonya tarihini gösteren tablolar, eski mobilyalar, eski eşyalar, fotoğraflar, portreler ve evraklar sergilenmektedir. Zofia Rızı Anı evinden görüntüler Şekil 4.10'da verilmiştir.

Şekil 4.10: Zofia Rızı Anı evinden görüntüler.

Polonya kültürünün yansıması olan ve Mimar Sinan Üniversitesi işbirliği ile yaptırılmış olan ağaç heykeller alana açık hava sergisi görünümü kazandırmaktadır. Açık hava müzesi'nden görüntüler Şekil 4.11'de verilmiştir.

Şekil 4.11: Açık Hava Müzesi'nden görüntüler.

Polonezköy'de kilise ve cami olarak kullanılan 2 adet dini yapı bulunmaktadır. Kilise, günlük kullanımların dışında her yıl düzenlenen festival ve çeşitli organizasyonlarda da etkin olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, alanın batı girişinde kilise binasının hemen karşısında hristiyan mezarlığı yer almaktadır. Mezarlığın giriş kısmında Türkçe ve Lehçe bir yazıt bulunmaktadır. Meryem Ana Kilisesi'nden görüntüler Şekil 4.12'de verilmiştir.

Şekil 4.12: Meryem Ana Kilisesi'nden görüntüler.

Polonezköy Kültür Evi, Polonya kültürünü yansıtan ve yıl boyunca birçok sosyal ve kültürel etkinliğe ev sahipliği yapan önemli bir mekândır. Seyri Caddesi üzerinde, Açık hava sergisinin karşısında yer almaktadır. Kültür Evi ve çevresinden görüntüler Şekil 4.13'de verilmiştir.

Şekil 4.13: Kültür Evi ve çevresinden görüntüler.

Polonezköy doğal ortamda üretilen balıyla da tanınmaktadır. Arıcılık Müzesi'nde arıcılıkla ilgili çeşitli objelerin yanı sıra fotoğraflar ve belgeler de sergilenmektedir. Arıcılık Müzesi'nden görüntüler Şekil 4.14'de verilmiştir.

Şekil 4.14: Arıcılık Müzesi'nden görüntüler.

4.2.6 Gelenekler, Halk kültürü ve El Sanatları

Polonezköy'de yaşayan halkın çoğu Polonya kökenlidir. Çoğu Katolik Hristiyanlardan oluşan köy halkı değişen  evre koşullarına ve turizm etkenlerine rağmen dini görevlerini yerine getirmektedir. Geleneksel festivaller (Kiraz Festivali) yıllarca düzenlenmiştir. 2016 yılından beri ekonomik sıkıntılardan dolayı, bölge ekonomisine ve bölge tanıtımına önemli ölçüde katkı sağlayan Kiraz Festivali yapılmamaktadır. Festival alanından görüntüler Şekil 4.15'de verilmiştir.

Şekil 4.15: Festival alanından görüntüler (URL-2, 2015).

Köy muhtarı Polonezköy’de geleneksel olarak “spor etkinlikleri (bisiklet, motocross vb.), dayanışma günleri, dini günler (Noel, Paskalya vb.) vb.” etkinliklerin her yıl yapıldığını ifade etmektedir. Polonezköy Tabiat Parkı yılın her mevsiminde trekking, gezi, piknik doğa sporları gibi aktivitelere olanak sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra köyün içinde yer alan Cam Sanat Merkezi ziyaretçilere kişisel deneyim imkanı sunmaktadır. Bölgeyi ziyaret eden turistler özellikle Polonya kültürünü görmek için gelmektedir. Ayrıca Polonya’dan gelen folklor ekibinin gösterileri, kilisede resitaller ve pazar etkinliği gelenekselleşmiştir.

El sanatları üretimi açısından ise cam, el işi ve nakış dikkat çekmektedir. Köye özel el sanatları kültürel mirasın önemli bir parçasıdır. Cam Sanat Merkezi’nden görüntüler Şekil 4.16’da verilmiştir. Yakın çevre ile ilişkiler Cumhuriyetten sonra hız kazanmıştır. Ancak özellikle genç nüfusun bölgeden göç etmesi, geleneksel yaşamdan uzaklaşma kaygısını da beraberinde getirmektedir (Bollukcu ve Zevit, 2018).

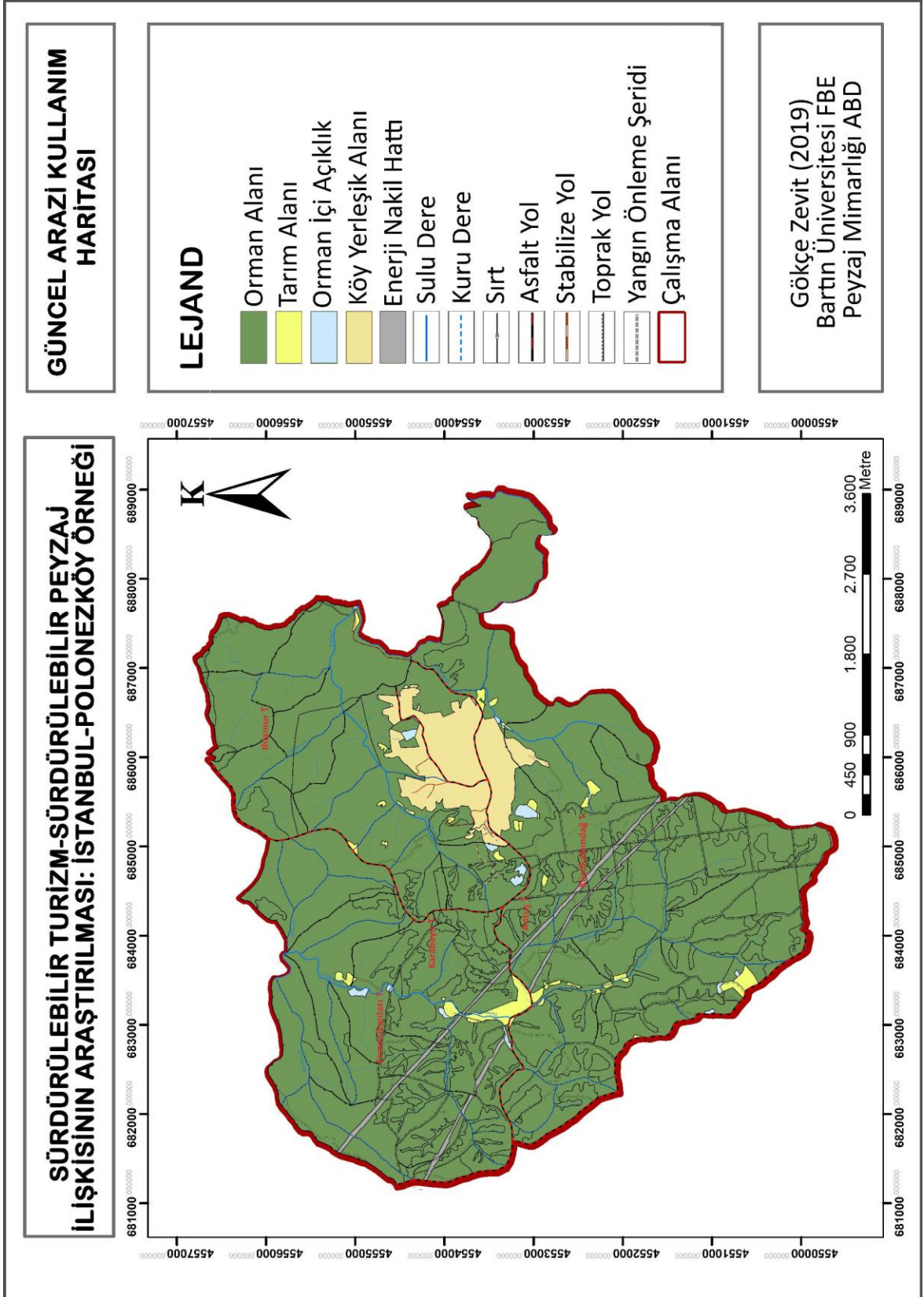

Şekil 4.16: Cam Sanat Merkezi’nden görüntüler (URL-3, 2016).

4.2.7 Güncel Arazi Kullanımı

Çalışma alanını oluşturan Polonezköy Tabiat Parkı'nın genel alanı 2.972,5 ha'dır. Bunun 2.176,1 ha'ı orman, 256,4 ha'ı ise açıklık olarak belirlenmiştir (OGM, 2018). Köy Yerleşik alanı Polonezköy Tabiat Parkı içinde yaklaşık 175 ha alanı kapsamaktadır (Anon., 2012). Polonezköy'e ilişkin güncel arazi kullanım haritası Şekil 4.17'de verilmiştir.

Şekil 4.17: Polonezköy’e ilişkin güncel arazi kullanım haritası.

4.2.8 Kent Mekânsal Analizi

Mekânsal analizler kapsamında köy yerleşik alanı temel sınır kabul edilmiştir. Şekil 4.18’de daha önce yapılmış bir çalışmadan elde edilen Mekânsal Analiz Haritası yer almaktadır. Polonezköy’de saptanan ve haritada ifade edilen bölgeler; tarım bölgeleri, yerleşim bölgeleri, yeşil bölgeler, kentsel ve kamusal alanlar olarak görülmektedir (Bollukcu ve Zevit, 2018).

Tarımsal bölgeler, alanın kuzeybatı yönünde yer alan ve tarla ve bahçelerin bulunduğu alandır. Tarımsal bölge çalışma alanının toplam yüzölçümünün yaklaşık sekizde biri kadar yer kaplamaktadır. Bölgede üretimi yapılan bitkisel ürünler arasında *Pirus communis* L. (Armut), *Malus domestica* (Elma), *Prunus domestica* L. (Erik), *Prunus avium* L. (Kiraz), *Juglans regia* L. (Ceviz), *Corylus avellana* L. (Fındık), *Morus alba* L. (Dut), *Ficus carica* L. (İncir), *Diospyros kaki* L. (Trabzon hurması) bulunmaktadır.

Yeşil bölgelerden, alanın kuzeydoğu kısmında yer alan bölüm; hayvan parkının bulunduğu ve at binme gibi etkinliklerin yapıldığı bölgedir. Yerleşim bölgesinde konutlar, kamusal binalar, oteller, pansiyonlar, müze, meydan, cami, restoran ve kafeler yer almaktadır (Bollukcu ve Zevit, 2018).

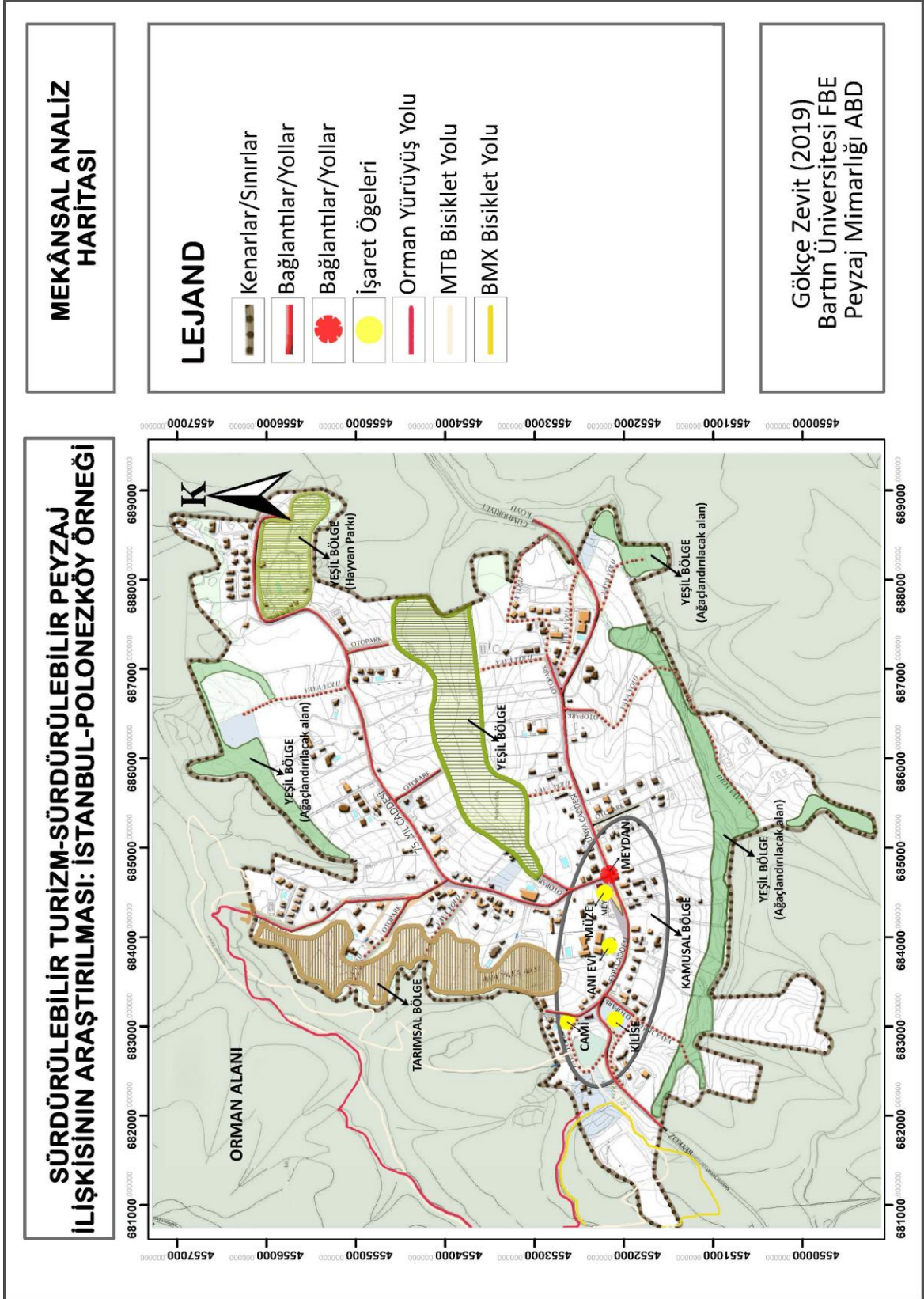
Tablo 4.4’de Polonezköy’de bulunan binaların fonksiyonlara göre dağılımı bulunmaktadır. Çalışma alanında mevcut durumda, binaların geneli konut ve turizm amaçlı kullanılmaktadır. Konut yapıları toplam 207 adet olup alanın bütününde yer almaktadır. Konut yapıları parsel içinde müstakil veya site biçiminde konumlanmıştır. Konaklama tesislerinin yer aldığı turizm fonksiyonundaki yapıların toplamı ise 82 adettir. Konaklama tesisleri yine alan bütününde yer yer konut fonksiyonu ile iç içe geçerek bulunmaktadır. Planlama alanında turizm amacı dışındaki ticari yapılar ise 47 adettir. Bu yapılar daha çok restoran olarak hizmet vermektedir (Anon., 2012).

Tablo 4.4: Polonezköy’de bulunan binaların fonksiyonlara göre dağılımı (Anon., 2012).

FONKSİYON	ADET	ORAN% (BİNA ADETLERİ)	ALAN (M ²)
KONUT	205	36.03	32406
KONUT+TİCARET	1	0.18	169
KONUT+AHIR	1	0.18	525
TİCARET	47	8.26	5701
KONAKLAMA TESİSİ	69	12.13	9505
KONAKLAMA TESİSİ + TİCARET	13	2.28	2576
HAVUZ EVİ	1	0.18	219
İLKÖĞRETİM OKULU	1	0.18	142
RESMİ KURUM	5	0.88	578
RESMİ KURUM + TİCARET	1	0.18	287
ANI EVİ	1	0.18	271
MÜZE+TİCARET	1	0.18	108
SOSYAL TESİS	2	0.35	195
SAĞLIK TESİSİ	2	0.35	1687
DİNİ TESİS	3	0.53	446
DEPO	2	0.35	270
AHIR	8	1.41	1364
MÜŞTEMİLAT	189	33.22	9720
SERA	3	0.53	129
TRAFO	1	0.18	16
TEMEL(BİNA)	4	0.70	562
YIKIK (BİNA)	9	1.58	1152
TOPLAM	569	100	68028

Köy merkezinde bulunan Meryem Ana Kilisesi, Polonezköy Cami, Zofia Rızı Anı Evi, Arıcılık Müzesi, köy kahvehanesi ve köy meydanının bulunduğu kamusal alanlar, turistlerin ziyaret ettiği önemli yerlerdir. Bu yapılardan en eskisi olan Meryem Ana Kilisesi 1842 yılında inşa edilmiştir ve günümüzde de etkin olarak kullanılmaktadır (Anon., 2012).

Polonezköy’de bulunan yeşil alanların çoğu tarımsal amaçlı olmak üzere ve turizm faaliyetlerinde de kullanılmaktadır. Bölgenin kuzeyinde bulunan ve “Yeşil Bölge” olarak isimlendirilen alanda orman, ağaçlandırma alanları, hayvanat bahçesi ve kısmen de olsa özellikle turizm için yapılmış konutlar yer almaktadır (Bollukcu ve Zevit, 2018).

Şekil 4.18: Polonezköy’e ilişkin mekânsal analiz haritası (Bollukcu ve Zevit, 2018).

4.3 Katılımcılarla Yapılan Anketlerin Analizi

Anket sorularına katılımcıların verdiği cevaplar sonucunda demografik, sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bilgiler, sürdürülebilir turizm ile sürdürülebilir peyzaj ile ilgili görüşlerinden elde edilen bilgiler, bölgenin turizm potansiyeli ve araştırma amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

4.3.1 Yerel Halka Uygulanan Anketin I. Bölümüne (Demografik) İlişkin Değerlendirme

Bölgede ikâmet eden yerel halka uygulanan anket sorularından ilk sekiz tanesi katılımcıların demografik, sosyo-ekonomik ve ilgili diğer özelliklerini ortaya koymak için kullanılmıştır. Bu değişkenler “cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir, çalışma alanları, orijini, ev sahipliği ve bölgede yaşadığı süre” gibi önemli özellikleri içermektedir.

Analizi yapılan meslek grupları şunlardır: Turizm (otel ve pansiyon işletmecileri, restoran ve kafe işletmecileri,vb.), emekli (devletin ya da özel sektörün çeşitli kurumlarından emekli olmuş işçi ve memurlar), Öğrenci (herhangi bir yüksek öğretim kurumunda öğrenimine devam eden öğrenciler), çalışmayanlar (ev işleri ile ilgilenen herhangi bir alanda çalışmayan kadınlar, sosyal güvencisi olan herhangi bir iş kolunda çalışmayanlar), diğer (turizm dışındaki alanlarda hizmet veren esnaflar ve serbest meslek çalışanları vb.)

Katılımcılar ile ilgili demografik bilgilerin verildiği Tablo 4.5’e göre araştırmaya dâhil edilenler 37 (%41) erkek ve 53 (%59) kadından oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 43,5 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, en yaşlı katılımcının 67 ve en genç katılımcının 18 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim açısından lisans ve yüksek lisans seviyesine sahip köylü sayısı 33 (%37) ve lise/lise ve altı eğitim seviyesine sahip katılımcı sayısı ise 57 (%63) olarak bulunmuştur. Katılımcıların aylık gelir seviyelerinin çoğunlukla orta seviyede (1500–3500TL) (%50) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5’de çalışmaya katılan yerel halkın meslek grupları da verilmiş ve çoğunluğun (%44) turizm ile uğraştığı görülmüştür. Gelir elde edilen faaliyetlere bakıldığında, sadece tarımsal gelir ile geçimini sağlayan aile sayısı sadece 27 (%30) olarak bulunmuştur. Tarımla

uğraşanlar arasında sadece dört kişi arazilerinin kendilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Beş kişi ise arazileri kiraladıklarını söylemiştir.

Katılımcıların çoğunluğu emekli, çalışmayan, serbest meslek veya turizm ile geçimini sağlayan bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların orijinlerine bakıldığında ise, çoğu (%77,8) farklı bölgelerden gelerek Polonezköy'e yerleşmiş bireylerden oluştuğu görülmüştür. Ayrıca, yerel halkın çoğu uzun yıllar bölgede ikâmet ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu (N=48) oturdukları evin kendilerine ait olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında 37 katılımcı ikincil bir eve sahip olduğunu bildirmiştir.

Anket uygulaması esnasında genellikle kadınlar katılımcı olmak için daha fazla gönüllü olmuşlardır. Ancak elde edilen sonuçların, araştırma bulgularında ciddi bir farklılık yarattığı söylenemez.

Tablo 4.5: Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların (N=90) demografik özellikleri.

Sosyo-demografik Özellik	Sınıflar	Frekans (N)	Yüzde (%)	Ortalama	SS
<i>Cinsiyet</i>	Erkek	37	41		
	Kadın	53	59		
<i>Yaş</i>	18-35	26	29	43,5	12,3
	36-45	25	28		
	46-65	34	38		
	66-üzeri	5	5		
<i>Eğitim durumu</i>	Lise ve altı	57	63		
	Lisans ve üzeri	33	37		
<i>Gelir (TL/Aylık)</i>	<1500	4	4,4	3.428	1472,2
	1501-3500	45	50,0		
	3501-5500	32	35,6		
	>5500	6	6,7		
<i>Meslek</i>	Turizm	40	44,4		
	Emekli	6	6,7		
	Çalışmayan	15	16,6		
	Öğrenci	6	6,7		
	Diğer	13	14,4		
<i>Gelir faaliyetleri</i>	Tarım	18	20,0		
	Tarım/hayvancılık	9	10,0		
	Diğer	63	70,0		
<i>Orijin</i>	Polonyalı	20	22,2		
	Türk	70	77,8		
<i>Köyde yaşadığı yıl</i>	1-10	29	32,2	21,1	15,1
	11-30	42	46,7		
	31-70	19	21,1		

Tablo 4.6’da “gelir elde edilen faaliyetler” sorusuna verdikleri yanıtlar listelenmiştir. 26 katılımcı aynı anda iki gelir ve sekiz katılımcı ise üç gelir elde ettiğini belirtmiştir. En fazla (N=29) gelir kaynağı ticaret, sonrasında ise kira geliri, tarım ve turizm gelirleri yer almaktadır.

Tablo 4.6: Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların gelir elde ettiği faaliyetler.

Gelir Faaliyetleri	N
Yurtiçi/yurtdışı gelirler	1
Kira geliri	19
Kamu sektöründen gelirler	5
Emekli/dul/yetim maaşı	13
Orman işleri	0
Bitkisel Üretim	13
Hayvansal Üretim	4
Arıcılık	7
Turizm	17
El sanatları	1
Ticaret	29
Çalışmayan	20

Cinsiyet açısından her iki gruptan elde edilen veriler analiz olarak SPSS 24.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Tablo 4.7’de verildiği gibi p-değeri “0,5778” olarak bulunmuştur.

Katılımcıların yaşları ile ilgili bilgilerin toplandığı anket maddesi altı farklı kategoride köy halkının yaş gruplarını ölçmeye yönelik olarak uygulanmıştır. Yaş grupları 18 ile 66 ve üstü arasında her biri on yıllık süreci kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Gruplar genç (18-35), orta yaşlı (36-45), yaşlı (46-65) ve ileri yaşlı (66- üzeri) olarak dört kategoride incelenmiştir.

Demografik özelliklerden elde edilen yaş ile ilgili veriler normal dağılım göstermedikleri için çıkarımsal analiz yapılamamıştır. Katılımcıların %43’ünün 46 ve üzeri yaşta oldukları saptanmıştır.

Tablo 4.7: t-testi analizi sonucunda elde edilen istatistiksel bilgiler.

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances	ERKEK	KADIN
<i>Mean</i>	2,378378378	2,603773585
<i>Variance</i>	3,352852853	3,820754717
<i>Observations</i>	37	53
<i>Hjnb fd Hypothesized Mean Difference</i>	0	
<i>df</i>	81	
<i>t Stat</i>	-0,5587	
<i>P(T<=t) one-tail</i>	0,2889	
<i>t Critical one-tail</i>	1,6638	
<i>P(T<=t) two-tail</i>	0,5778	
<i>t Critical two-tail</i>	1,9896	

Katılımcıların yaşları iki gruba ayrılarak SPSS 24.0 paket programında “t-testi analizi” yapılmıştır. Tablo 4.8’de verildiği gibi p-değeri “0,1756” olarak bulunmuştur. Katılımcıların çoğu (%63) lise ve daha düşük seviyede eğitim almıştır. Geri kalan grup en az üniversite seviyesinde eğitim sahibi olduğunu bildirmiştir.

Katılımcıların ortalama aylık geliri 3.428 TL olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların yarısı aylık 1.501-3.000 TL arasında gelirleri olduğunu belirtmişlerdir. %36’lık grubun ise katılımcı ortalamasının üzerinde kazanca (3.501-5.500 TL) sahip olduğu bilgisi elde edilmiştir. Sözlü görüşmelerden edinilen bilgiye göre turizm faaliyetleri ile geçinenlerin gelir durumu köy ortalamasının üzerindedir. Ayrıca anketlerde de gelir düzeyi 3.500 TL’nin üzerinde olan katılımcıların genellikle turizm ile uğraştığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.8: t-testi analizi sonucunda elde edilen istatistiksel bilgiler.

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances	YAŞ (18-45)	YAŞ (46-67)
<i>Mean</i>	2,2745098	2,82051282
<i>Variance</i>	3,68313725	3,41430499
<i>Observations</i>	51	39
<i>Hypothesized Mean Difference</i>	0	
<i>df</i>	83	
<i>t Stat</i>	-1,3660	
<i>P(T<=t) one-tail</i>	0,0878	
<i>t Critical one-tail</i>	1,6634	
<i>P(T<=t) two-tail</i>	0,1756	
<i>t Critical two-tail</i>	1,9889	

4.3.2 Yerel Halka Uygulanan Anketin II. Bölümüne (Sürdürülebilir Turizm-Peyzaj Görüşleri) İlişkin Analiz

Katılımcılar ile yapılan 28 sorulu anketin ikinci bölümü, köy halkının gelir kaynakları ve köydeki sürdürülebilir turizm faaliyetleri ile ilgili tutumları hakkında sorulardan oluşmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen “hayvansal üretimin 10-15 yıl öncesine göre değişip değişmediği” sorusu sorulduğunda, katılımcıların çoğu (%70), hayvan varlığı ve üretiminin azaldığını belirtmişlerdir. Bunun sebepleri arasında ise “ekonomik gücün azalması ve genç neslin ilgisiz olması” gibi nedenleri sıralamışlardır.

Tablo 4.9’da katılımcıların “yaptıkları tarımsal faaliyetler” ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar listelenmiştir. Buna göre katılımcıların çoğu, sebze ve meyve üretimi yapmaktadır. Üretim sebepleri olarak doğrudan satış ve öz tüketim en fazla tercih edilenlerdir. Çok az sayıda tıbbî/aromatik bitki ve tarla ürünleri yetiştirilmektedir. Hayvancılıkla uğraşan kişi sayısı 11’dir ve çoğu doğrudan satış ve öz tüketim amacıyla hayvansal üretim yapmaktadır.

Tablo 4.9: Tarımsal ve hayvansal faaliyetlerin çeşitleri ve değerlendirme şekilleri.

	N	DEĞERLENDİRİLMİŞ ŞEKLİ			
		Koop.	Tüccar	Doğrudan satış	Öz tüketim
Tarla Ürünleri	1	1	-	-	-
Sebze	22	-	-	12	17
Meyve	21	-	-	14	17
Tıbbî /Aromatik Bitkiler	1	-	-	-	1
Hayvancılık	11	1	1	5	4

“Sürdürülebilir turizm çeşidi olan ekoturizm denilince ön plana çıkan seçenekler” ve frekansları Tablo 4.10’da verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların çoğu ekoturizm denilince “köyün ve bölgenin tanıtımı, çevrenin korunması” gibi kavramlara dikkat çekmişlerdir.

Tablo 4.10: Katılımcıların ekoturizm hakkında tutumları.

Ekoturizm	N
Köyün/bölgenin tanıtımı	34
İş imkanı	7
Çevrenin korunması	20
Çevrenin bozulması	5
Yöresel kimliğin kaybı	9
Geleneklerin yitirilmesi	9
Göçün önlenmesi	1
Diğer	1

“Aile bireylerinden rehber olarak çalışan kişilerin varlığı” ile ilgili soruya, katılımcıların sadece 7 tanesi evet cevabı vermiş ve toplamda 13 kişinin rehber olarak çalıştığını söylemişlerdir. Katılımcılara, “eğer rehberlik ile ilgili kurs verilirse, katılır mısınız?” sorusuna katılımcıların 35’i katılacağını ifade etmiştir. Katılımcıların çoğu (N=56) sürdürülebilir turizmin (ekoturizm) alternatif bir gelir kaynağı olabileceğine inandıklarını söylemişlerdir. Ekoturizmden gelir elde etmek amacıyla yaptıkları faaliyetler ve frekansları, Tablo 4.11’de belirtilmiştir. Geleneksel yemeklerin satışı ve pansiyon işletmeciliği, katılımcılar arasında yapılan en yaygın faaliyetlerdendir.

Tablo 4.11: Katılımcıların ekoturizm ile ilgili yaptıkları faaliyetler.

Sürdürülebilir Turizm Faaliyeti	N	Sürdürülebilir Turizm Faaliyeti	N
Ev pansiyonculuğu veya benzeri konaklama	15	Yöresel mutfak ürünleri yapımı ve satışı	5
Geleneksel yemek satışı	16	Servis hizmetleri	5
Organik ürün satış hizmetleri	11	Rehberlik hizmetleri	1
El sanatları satışı	3		

Katılımcılar ile yapılan ankette yer alan 20. soruda, köy ile ilgili temel problemleri listelemeleri istenmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 4.12’de sunulmuştur. Temel sorun olarak ulaşım problemleri, ikinci büyük sorun olarak altyapı ile ilgili problemler dile getirilmiştir. Bazı katılımcılar belediyenin ilgisizliği ve bölgenin fazla göç almasından şikâyet etmişlerdir.

Tablo 4.12: Katılımcıların köyün sorunları ile ilgili düşünceleri.

Temel Sorunlar	N	Temel Sorunlar	N
İşsizlik	17	Gürültü kirliliği	16
Göç	1	Altyapı problemleri	50
Okul olmaması/yetersizliği	10	Atıklardan kaynaklanan çevre kirliliği	7
Sağlık ocağı olmaması/yetersiz	4	Erozyon, heyelan, sel gibi afetler vb.	1
Ulaşım problemleri	77	Kuraklık	

Katılımcılara “ekoturizm ile ilgili hangi faaliyetler yapılabilceği” sorulmuş ve verdikleri cevaplar Tablo 4.13’de sıralanmıştır. En yüksek puanı, doğal çevrenin korunarak devamlılığını sağlamak faaliyeti almıştır. Diğer önemli faaliyetler sağlık ve eğitim ile ilgili eksikliklerin giderilmesi ve turistik tesisler olarak sıralanmıştır.

Tablo 4.13: Ekoturizm konusunda köyde yapılabilecek faaliyetler.

Ekoturizm Faaliyetleri	N	Ekoturizm Faaliyetleri	N
Bitkisel üretim/organik tarım faaliyetleri	13	Turistik tesislerin (konaklama, yeme-içme, vb.) geliştirilmesi	35
Hayvansal üretim	3	Organik tarım faaliyetlerin geliştirilmesi	12
Kırsal halk kültürünün devamlılığını sağlamak	7	Ormancılık faaliyetleri	6
Doğal çevrenin korunarak devamlılığını sağlamak	47	Sağlık ve eğitim ile ilgili olanaksızlıkların giderilmesi	42
Doğal ve kültürel değerlerin korunarak devamlılığını sağlamak	33	Kuraklık	1

Polonezköy’ün karşı karşıya kaldığı doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili sorular hakkında katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 4.14’de sıralanmıştır. Köy halkı tarafından ifade edilen en büyük sorunlar “köy halkının doğal peyzaj değerlerine sahip çıkmaması”, “Doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik önlemlerin yetersizliği” ve “Tarım alanların amacı dışında kullanılması ve giderek azalması” olarak sıralanmıştır.

Tablo 4.14: Polonezköy’ün doğal ve kültürel peyzajı ile ilgili sorunlar.

Sorun	N	Sorun	N
Doğa koruma önlemlerin yetersizliği	27	Köy halkının doğal peyzaj değerlerine sahip çıkmaması	50
Doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik önlemlerin yetersizliği	42	Köy halkının geleneksel yaşamdan uzaklaşması	32
Tarım alanların amacı dışında kullanılması ve giderek azalması	43	Geleneksel el sanatları üretiminin azalması	8

Bir diğer anket maddesinde “Polonezköy’de turizmi canlandırmak için neler yapılması gerektiği” ile ilgili sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 4.15’de verilmiştir. Katılımcılar (N=71), turizm ve organizasyonların artırılmasının turizmin canlanması için gerekli olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca 53 kişi, turizm hizmetleri konusunda eğitim verilmesinin faydalı olacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.15: Polonezköy’de turizmi canlandırmak için yapılması gereken faaliyetler.

Turizm Faaliyeti	N	Turizm Faaliyeti	N
Tanıtım ve organizasyonların artırılması	71	Doğal ve kültürel değerlerin korunması	11
Turizme yönelik ekonomik desteklerin artırılması	25	Geleneksel yaşamın devam ettirilmesi	11
Bilimsel temellere dayalı bir turizm planlaması yapılması	9	Polonezköy Tabiat parkı’nın biyoçeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması	19
Turizm altyapısının geliştirilmesi	42	Turizm hizmetleri konusunda eğitimler verilmesi	53

Katılımcılar “Polonezköy’de hangi turizm faaliyetlerinin yapılabileceği ve geliştirilebileceği” konusunda yöneltilen soruya, en fazla (N=69) “Bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, tıbbî bitki gibi ürünleri toplayıp satın almaya yönelik agroturizm” cevabını vermişlerdir. Ayrıca, en fazla (N=50) verilen diğer cevap ise “Geleneksel mimariye sahip evlerde ziyaret ve konaklamayı içeren kültürel turizm” dir.

Turizm faaliyetleri konusunda yerel ve merkezi yönetimden beklentiler farklı şekilde belirtilmiştir. Bunlar en fazla “festivallerin tekrar yapılması, köylerin mahalleye dönüşmesiyle birlikte muhtarın azalan yetkilerinin geri verilmesi, ulaşım olanaklarının

artırılması, turizm teşviklerinin artırılması, turizme siyasetin karışmaması, örf ve adetlerin yaşatılmaya devam edilmesi, tanıtım ve organizasyon, belediye hizmetlerinin artırılması” olarak ifade edilmiştir.

Köydeki kadınlara yönelik yapılan Beykoz Belediyesi ve Beykoz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nün verdiği eğitim ve kurs çalışmaları ise, el sanatları ve cam sanatları ile ilgili faaliyetlerdir. Katılımcılar %93 oranında bu kursların yararlı olduğuna inanmaktadır.

Son olarak katılımcılar, Polonezköy’ün en önemli değerlerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır:

- Köy yaşantısı ve şehirden uzak olması,
- Doğal ve kültürel yapılar,
- Geleneksel yaşam,
- Orman varlığı,
- Polonya kültürünü yansıtması,
- Turizm,
- Polonezköy Tabiat Parkı,
- Kiraz Festivali.

4.3.3 Muhtara Uygulanan Anketin Değerlendirilmesi

Polonezköy Muhtarı köyün geleneklerine göre seçilmiş Polonya kökenli bir Türk vatandaşdır. Araştırma kapsamında köy ile ilgili genel bilgilerin sorulduğu 71 anket sorusu köy muhtarına yöneltilmiştir. Yaklaşık 60 dakika süren görüşme, kayda alınmış ve metinsel olarak dosyaya dönüştürülmüştür.

Muhtara ilk yöneltilen soruda köyün tarihçesini kısaca anlatması istenmiştir. Muhtarın bu soruya verdiği cevap:

“1841 yılında Polonyalı 8 bin asker Osmanlıdan destek alarak Ruslara karşı savaşmıştır. Savaşın amacı Polonya’nın Rus işgalinden kurtulup bağımsızlığını kurmaya çalışmasıdır. Asker sayısı yetmediği için Osmanlılardan destek alınmış, savaş sonunda ise geri dönerek Osmanlılardan sığınacak yer talep edilmiş ve şu an ki köyün bulunduğu alanda 5 ha arazi Polonyalılara tahsis edilmiş ve 19 Mart 1842

tarihi de, Adampol Köyü'nün kuruluş tarihi olmuştur. Köyün ismi, 1938'de Polonezköy olarak değiştirilmiştir" şeklinde olmuştur.

Muhtar, köyün yerleşim yapılanmasının üç ana caddeden (Seyri, Dünya, 75. Yıl Caddeleri) oluştuğunu ifade etmiştir. Hane halkı sayısı toplam 570'tir. Çoğu betonarme olarak inşa edilmiş sürekli kullanılan konut sayısı, 135'tir. Ayrıca, köyde geleneksel mimari özellikler yaşayan 5 adet konut bulunmaktadır. Köyde mevcut olan altyapı tesisleri; içme suyu, posta-telefon (seyyar+mobil), elektrik ve doğalgaz olarak sıralanabilir.

Köyde eğitici faaliyetler olarak Cam Sanat Merkezi yer almakta, her ay 10 kadına eğitim verilmektedir. Muhtar, bu kursların çok faydalı olduğuna inanmaktadır. İtfaiye ve halka yönelik sağlık Hijyen Merkezleri ise faaliyet göstermemektedir.

Muhtar köyde işsizlik sorununun bulunmadığını belirtmiştir. Dışarıdan gelip köyde özellikle turizm sezonunda çalışanların sayısı 50-60 kişiyi bulmaktadır. Köy muhtarı Polonezköy'de toplam 1500 dönüm alanda çoğunlukla meyve üretimi yapıldığını ifade etmektedir. Ayrıca, otlaklarda ise tarla ürünleri de yetiştirilmektedir ve bunlar genellikle hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Köyde kooperatif yoktur. Köyde üretilen ürünlerin pazarlama sorunu bulunmamaktadır. Polonezköy'de bulunan tarımsal araziler düzenli aralıklarla belediye tarafından ilaçlanmaktadır.

Köy muhtarından edinilen bilgilere göre; tarımsal faaliyetlerde ahır gübresi kullanımı yaygın değildir. En yaygın kullanılan gübre azotlu gübrelerdir. Genellikle damlama sulama tekniği kullanılmakta ve gereken su dereden, sarnıçlardan, kuyulardan ve DSİ sulama kanallarından alınmaktadır. Köyde sadece 1-2 kişi bitkisel ve hayvansal üretim için Tarım ve Kredi Kooperatifi'nden destek almaktadır. Her yıl yaz aylarında hasat mevsiminde Anadolu'dan tarım, turizm ve ev işleri için yaklaşık 500-700 kişi gelmektedir.

Köy muhtarı ile yapılan sözlü görüşmede elde edilen hayvansal üretim ile ilgili bilgiler, Tablo 4.16'da verilmiştir. Köyde yaşayan ailelerin bir kısmı öz tüketim amaçlı olarak sığır, keçi, kümes hayvanları ve arı beslemektedir. Köyde geçimini hayvancılıktan sağlayan ve sürüsü olan sadece bir aile bulunmaktadır. Ancak her hanede belirli sayıda hayvan bulunmaktadır. Köyde toplam 420 küçük ve büyükbaş hayvan vardır.

Muhtar, hayvan sayısının özellikle son 10-15 yılda öncesine göre ciddi sayıda azaldığını belirtmiştir. Örneğin, eskiden 5 domuz mandırasının bulunduğu ve yaklaşık 300-500 domuzun beslendiği, ancak günümüzde bu mandıraların bulunmadığı muhtar tarafından belirtilmiştir.

Tablo 4.16: Bölgedeki hayvan varlığı ve çeşitliliği.

TÜRÜ	ADEDİ
Koyun	100 tane (1 kişi)
Keçi	50 tane
Sığır	20 tane
Kümes hayvanları	250 tane
At, eşek vb. binek hayvanları	Çevre köylerden geliyor
Arıcılık (Kovan Sayısı)	≅ 300

Köy muhtarı, Polonezköy'deki turizm faaliyetlerinin Cumhuriyet Dönemi'ne kadar uzandığını belirtmiştir. Muhtardan edinilen bilgilere göre; turistik amaçlı olarak Polonezköy'ü hemen her gün yaklaşık 5.000 kişi ziyaret etmektedir. Artan turizm faaliyetlerinden dolayı Polonezköy'e, her sene yaz aylarında turizm alanında çalışmak için yaklaşık 50-60 işçi gelmektedir. Ayrıca, köy muhtarı son zamanlarda farklı şehirlerden köye gelip yerleşenlerin sayısının her yıl 3-4 aile olduğunu belirtmiştir. Köye yerleşme sebepleri arasında temiz hava, huzur ve sakinlik ihtiyacı bulunmaktadır.

Köy muhtarından edinilen bilgilere göre; Polonezköy'e gelen yerli turistlerin geliş dönemleri yılın her ayında olabilmektedir. Ancak, yabancı turistler genelde yaz aylarında bölgeyi ziyaret etmektedir. Gelen yerli ve yabancı turistlerin genelde orta yaşlı olduğu gözlenmektedir. Gelen ziyaretçilerin yaptıkları etkinlikler arasında "tarihi yerleri ziyaret etme, ağaç oyma-heykel ve resim sergilerini gezme, rehberli doğa yürüyüşü yapma, doğadaki hayvan ve bitkileri gözlemleme, yerel yemekleri tatma ve piknik yapma" olduğu bildirilmiştir. Tur rehberleri dışarıdan gelmektedir. Ancak, köy muhtarı eğer rehberlik kursu açılırsa köy halkından katılanların olacağını belirtmiştir.

Polonezköy, ekoturizm faaliyetleri açısından turistlere farklı olanaklar sunmaktadır. Muhtar, ekoturizm faaliyetlerinin köy halkı için alternatif geçim kaynağı olabileceğine inandığını belirtmiştir. Muhtar, Polonezköy'de su, hava ve toprak kirliliğine neden olan kaynakların bulunmadığını ifade etmiş, köyün en önemli değerlerini ise Polonezköy Tabiat Parkı ve

geleneksel köy yaşamı olarak tanımlamıştır. Köy halkının ekoturizmden gelir elde etmesi için yapılması gerekenleri ise aşağıdaki belirtildiği şekilde sıralamıştır:

1. Ev pansiyonculuğu ve/veya benzeri konaklama hizmetleri,
2. Geleneksel yemeklerin hazırlanması ve satışı,
3. Organik ürün yetiştirme ve/veya satış hizmetleri,
4. El sanatları yapımı ve satışı,
5. Yöresel mutfak ürünleri yapımı ve satışı,
6. Servis hizmetleri.

Ayrıca, çevreye duyarlı ekoturizm faaliyetleri kapsamında yapılabilecek aktiviteler önem sırasına göre aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Kırsal halk kültürünün devamlılığını sağlamak,
2. Altyapı ve ulaşım problemlerinin çözülmesi,
3. Turistik tesislerin (konaklama, yeme-içme vb.) geliştirilmesi.

Muhtar, yerel halkı tanımlarken herkesin söz sahibi olduğunu ve özgür davrandığını belirtmiş, yerel halkın kendi arasında ya da çevre köylerle aralarında herhangi bir anlaşmazlığın bulunmadığını ifade etmiştir.

Muhtara yöneltilen bir diğer soru ise köy içinde yaşanan yönetim sorunlarına ilişkindir. Muhtar en önemli sorunun “yönetim yetkisi sorunu” olduğunu belirtmiştir. Bu sorunlar genelde muhtar ile yerel/merkezi yönetimler arasında gerçekleşmektedir. Köyde yaşanan sorunlarda asayiş ve emniyet devreye girmektedir.

Muhtar köyün en temel problemlerini önem derecesine göre aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Gürültü kirliliği,
2. Altyapı problemleri,
3. Sağlık ocağı olmaması/yetersiz sağlık hizmetleri,
4. Ulaşım problemleri.

4.4 Sürdürülebilir Turizm-Sürdürülebilir Peyzaj'a ilişkin GZFT Analizi

Polonezköy'ün potansiyellerinin Sürdürülebilir Peyzaj ve Sürdürülebilir Turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi Tablo 4.17'de yer almaktadır. GZFT Analizi çalışma alanının güncel durumu, turizme olanak sağlayan güçlü yönleri, turizmi ve peyzajı olumsuz etkileyen zayıf yönleri, gelişime katkı sağlayabilecek fırsatlar ve olası kısıtlamaları ifade eden tehditleri ortaya koymaktadır.

Tablo 4.17: Polonezköy'ün sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi (Bollukcu ve Zevit, 2018).

Güçlü yönler	1. Turizm faaliyetlerinin aktif olarak yapılıyor olması, 2. Yerli ve yabancı turistlere hizmet verebilecek kapasitede turistik tesislerin bulunması, 3. Kongre turizmine olanak sağlayan tesislerin bulunması, 4. Gününbirlik rekreasyon aktivitelerine olanak sağlayan mekânların bulunması, 5. Doğa turizmi olanaklarının bulunması, 6. Doğal sit alanı olarak ilân edilmesi, 7. Polonezköy Tabiat Parkı'nın varlığı, 8. Polonezköy Tabiat Parkı'nın Uzun Devreli Gelişme Planının yapılmış olması, 9. Yaban hayatı izleme açısından uygun alanların bulunması, 10. Son birkaç yıl öncesine kadar kültürel etkinliklerin geleneksel olarak düzenleniyor olması, (Kiraz Festivali) 11. Turizmin canlılığını artıracak kültürel mekânların bulunması, 12. El sanatlarına ilişkin üretimin yapılıyor olması, 13. Polonyalı ve Türklerin farklı kültürlerini birlikte uyum içinde yaşıyor olması, 14. Geleneksel yerleşim dokusunun kısmen korunuyor olması, 15. Geleneksel yaşam biçiminin kısmen devam ediyor olması, 16. Tarımsal faaliyetlerin yapılıyor olması.
Zayıf yönler	1. Nüfusun azalıyor olması, 2. Köy halkının geleneksel yaşamdan uzaklaşma eğiliminin olması, 3. El sanatlarında azalma eğiliminin olması, 4. Polonya ve Türkiye arasında bağ kuran Kiraz Festivali'nin son birkaç yıldır ekonomik nedenlerden dolayı yapılamıyor olması, 5. Tanıtım ve organizasyonların eksikliği, 6. Kültürel mirasın korunmasına yönelik önlemlerin yetersizliği.
Fırsatlar	1. Yaşam şekli ve çevresel şartları açısından İstanbul Metropolü'nün dışında kalan önemli bir yerleşim alanı olması, 2. Önemli ulaşım ağlarına yakın olması, 3. Ulaşım altyapısının yeterli olması, 4. İstanbul kenti içinde bilinen bir turizm ve rekreasyon alanı olması, 5. Denize yakın olması, 6. Dört tarafının orman alanları ile çevrili olması, 7. Şile, Ağva ve Riva gibi turistik diğer yerleşimlere yakın olması, 8. Polonya halkının ziyaret etme olanağının olması, 9. Polonya ile karşılıklı geliştirilebilecek projelere olanak sağlaması,

Tablo 4. 17: (devam ediyor).

Tehditler	1. Artan kentleşme baskısı, 2. Turizm faaliyetlerinin yoğunluğuyla birlikte taşıma kapasitesinin aşılması, 3. Yeni yapılan ve yapılması planlanan turistik tesislerin Polonezköy'ün doğal ve kültürel peyzajına zarar vermesi, 4. İmar Planı değişikliklerinin gündeme gelmesi ile doğal ve kültürel peyzajın zarar görmesi ve rant ihtimalinin olması, 5. 3. Köprü'nün yapımı ile birlikte başlayan peyzaj bozulmalarının artma ihtimalinin bulunması.
------------------	---

GZFT analizi'ne dayanarak alanın sahip olduğu güçlü yönlerinin ve turizm olanaklarını arttırabileceği düşünülen fırsatların baskın olduğunu söylemek mümkündür. Zayıf yönlerin daha çok ekonomik sorunlar ve aidiyet duygusunun zayıflaması ile ilgili olduğu söylenebilir.

4.5 Hipotez Testi

Tablo 4.18'de H1 hipotezi ile ilgili veriler sunulmuştur. Buna göre yaş grubu ile sürdürülebilir turizm arasında 0,05 oranında düşük korelasyon hesaplanmıştır. Cinsiyet ile sürdürülebilir turizm arasında ise 0,06 oranında düşük korelasyon katsayısı bulunmuştur. Ancak her iki demografik özelliklerden yaş grubu ve cinsiyet grubuna toplam anket puanı açısından bakılırsa, her iki değişken arasında çok yüksek derecede ($r=1$) korelasyon katsayısı olduğu görülmüştür. Her ne kadar anket sonuçları tek tek incelendiğinde düşük görülen korelasyon seviyesi, toplam anket puanları hesaplandığında yüksek seviyede çıkmıştır. Bu nedenle H1 hipotezinin desteklendiği ifade edilebilir.

Tablo 4.18 Demografik özellikler ile sürdürülebilir turizm arasındaki ilişki.

Seçenekler	18-45	46-67	Seçenekler	Erkek(%)	Kadın(%)
Olumlu	34	30	Olumlu	76	85
Olumsuz	12	14	Olumsuz	24	15
Korelasyon	Yaş grubu	Ekoturizm	Korelasyon	Cinsiyet	Ekoturizm
Yaş grubu	1		Cinsiyet	1	
Ekoturizm	0,05	1	Ekoturizm	0,06	1

Tablo 4.19'da H2 hipotezi ile ilgili veriler sunulmuştur. Çalışmaya katılan köylülere yöneltilen sürdürülebilir peyzaj ile ilgili görüşler (Soru 22) ile demografik özellikler (yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi) arasındaki korelasyon ilişkileri değerlendirilmiştir. Bu analiz, H2 hipotezini test etmek amacıyla yapılmıştır. Tablo 4.19'da görüldüğü gibi katılımcıların cinsiyet-eğitim düzeyleri ve sürdürülebilir peyzaj hakkındaki düşünceleri arasında negatif

korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Ancak, yaş grubu ile sürdürülebilir peyzaj hakkındaki düşünceleri arasında ise pozitif korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Soru 22’de sürdürülebilir peyzaj ile ilgili bölgedeki sorunlar sorulmuştur. Buna göre demografik değişkenler açısından önemli derecede fark olmadığı ve her üç değişken grubunun ortalamasının yaklaşık 3 olarak bulunduğu görülmüştür. Sürdürülebilir peyzaj ile ilgili en büyük sorunun “Tarım alanlarının amacı dışında kullanılması ve giderek azalması” olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, H2 hipotezinin desteklendiği söylenebilir.

Tablo 4.19: Katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir peyzaj görüşleri arasındaki ilişkiler.

Değişken	Sınıflar	Ortalama	Korelasyon k.(r)	Genel Ort.	p-değeri
Yaş	18-45	3,07	0,09	3,18	>0,05
	46-67	3,23			
Cinsiyet	Erkek	3,18	-0,04	3,14	<0,05
	kadın	3,11			
Eğitim düzeyi	Lise ve altı	3,24	-0,18	3,14	>0,05
	Lisans ve üzeri	2,97			

Tablo 4.20’de hipotez testi sonuçlarına göre; araştırma başlangıcında belirlenen hipotezlerin araştırma sonuçları ile kabul edildiği ve desteklendiği görülmektedir. Katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizme bakış açıları arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca, katılımcıların çoğunun sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj ile ilgili olumlu yaklaşımları olup, bunların gelişmesini desteklemektedirler.

4.20: Hipotez testi sonuçları.

No	Hipotez	Kabul	Ret
H1	Polonezköy bölgesinde yaşayan halkın demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizm arasında güçlü bir ilişki vardır.	√	
H2	Polonezköy bölgesinde yaşayan halkın sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj hakkında olumlu yaklaşımları vardır.	√	

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Polonezköy’de yapılan turizm faaliyetleri, sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir peyzaj kapsamında nicel ve nitel araştırma yaklaşımının yer aldığı karma bir araştırma metodolojisi ile incelenmiştir. Bu bağlamda, köyde ikâmet eden 90 kişi ve köy muhtarı ile görüşülmüştür. Polonezköy’de TÜİK (2019) verilerine göre 405 kişi ikâmet etmektedir. Bu kişilerden 90’nı çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar (toplam nüfusun %24’ü), toplam nüfusu temsil etmektedir. Çalışma kapsamında muhtar ve yerel halk için açık ve kapalı uçlu soruları içeren iki farklı anket formu oluşturulmuş ve katılımcılara uygulanmıştır.

Köy muhtarı ile yapılan mülakatta Ek.1’de verilen anket formu üzerinden görüşme yapılmıştır. Bunun nedeni köy ile ilgili genel soruları konu çerçevesi içerisinde toplamak ve ayrıntılı soruları gözden kaçırmamaktır. Köy muhtarı olan Frederik Nowicki, Polonya kökenli olan bir Türk vatandaşıdır. Polonezköy kurulduğundan beri muhtarın Polonya kökenli olması geleneği devam etmektedir. Bu da köy halkının hem gelmiş oldukları kültüre hem de yaşadıkları ülkenin kültürüne karşı hissettiği aidiyet duygusunun göstergesidir.

Polonezköy’de yaşayan halkın çoğunluğu 50 yaş ve üzerindedir. Genç nüfus şehre göç etme eğilimindedir. Sürdürülebilir turizm aktivitelerinin gerçekleştirilmesi için nüfusun da sürdürülebilir olması gereklidir. Polonezköy halkının büyük bölümü, tarım ve turizm faaliyetlerinden elde ettikleri gelirle geçinmektedir. Özellikle, kültürel yapının gelecek nesillere aktarılabilmesi için turizm etkinliklerinin devam etmesi önemlidir. Bu nedenle, gençler arasında turizm ile ilişkili kırsal ekonomik sektörlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Girişimciler maddi ve manevi açıdan desteklenmelidir. Turizme yönelik yapılacak girişimlerde doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin korunmasına hassasiyet gösterilmelidir.

Yerel halkın sürdürülebilir turizm (ekoturizm) ve sürdürülebilir peyzaj (kültürel peyzaj hakkında pozitif tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Bu sonuç daha önce bu konuda

yapılan çalışma sonuçlarına benzerlik göstermektedir (Altanlar ve Akıncı Kesim, 2011; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Arslan Muhacir ve Özdemir, 2017).

Peyzajın korunması açısından yapılan değerlendirmelerde, Polonezköy halkının doğal ve kültürel peyzaj değerlerine yeterince sahip çıkmadığı, tarım alanlarının giderek azaldığı ve/veya amacı dışında kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuçlar daha önceki yıllarda farklı alanlarda yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Somuncu ve Yiğit, 2009; Aliasghari Khabbazi ve Yazgan, 2012). Polonezköy’de peyzajın sürdürülebilirliği turizm ve peyzaj arasındaki dengenin kurulmasına bağlıdır. Bu bağlamda koruma ile ilgili önlemlerin artırılması, bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılmaya çalışılması gerekmektedir.

Turistik açıdan altyapının güçlendirilmesi (elektrik, internet, telefon, su ve konaklama tesislerinin altyapısı vb.) gerekmektedir. Bölgede çeşitli olanaklar sunan turizm tesislerinin doğaya ve kültürel yapıya zarar vermeyecek şekilde planlanması önerilmektedir. Turizm açısından en önemli rekreasyon faaliyetleri ve kültürel etkinliklerin başında; festivaller, sportif etkinlikler, dayanışma günleri ve dini günlerde yapılan etkinlikler gelmektedir. Festival, spor etkinlikleri ve dini günler için tanıtım ve organizasyonların yapılması, resmî web sayfasının aktif olarak kullanılması gerekmektedir. Kiraz festivali, geçmişte yapılan çok önemli bir etkinliktir ve tekrar yapılmaya başlaması için ekonomik destekler sağlanmalıdır. Türkiye’deki Polonyalılar ve Türkleri bir araya getiren bir etkinliktir. Kültürel kaynaşmayı sağlayan ve 2 yüzyıllık geçmişi bulunan önemli bir festivaldir.

Turizmle ilgilenen ve turizm aktivitelerinin içerisinde bulunan tüm köy halkına eğitimler verilmesi turizmin sürdürülebilirliği açısından önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmaya katılanlar da; turizmde çalışan garson, otel çalışanı ve organik tarım yapan çiftçilere kişilere turizm hizmetleri konusunda eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

UNEP (2005), tarafından oluşturulan 12 amaç Polonezköy ölçeğine uyarlanmış, bazıları ortak amaca hizmet ettiği için birleştirilmiş ve toplamda 7 temel sürdürülebilirlik hedefi belirlenmiştir. Mevcut durumun belirlenen hedefler ile örtüşme ve/veya çatışma durumu ortaya konulmuş, Polonezköy’de sürdürülebilir turizm ve peyzaj ilişkisini olumlu yönde etkileyecek hedefler belirlenmiştir. Sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm bağlamında geliştirilen hedefler Tablo 5.1’de verilmiştir.

Tablo 5.1: Sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm bağlamında geliştirilen hedefler.

HEDEFLER	MEVCUT DURUM	ALT HEDEFLER
1. Fiziksel bütünlüğün sürdürülebilirliği	Polonezköy’de kırsal yaşam ile tarım, orman, ticaret, turizm ve rekreasyon faaliyetleri bir arada bulunmaktadır. Aynı zamanda sakin ve doğayla iç içe bir yerleşim yapısına sahiptir.	– Üst ölçekli planlar Polonezköy’e ilişkin sektörel planlarla bütünleştirilerek ekolojik planlama anlayışı benimsenmeli ve bütüncül bir planlama anlayışıyla yönetilmeli, – Polonezköy’ün doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilir kullanımı amacıyla kırsal kalkınmaya yönelik projeler üretilmeli, – Doğal kaynakların bilinçsiz tüketimini engellemek için farkındalığı arttıracak çalışmalar yapılmalı, – Kitle turizmini teşvik etmek adına doğal kaynakların aşırı tüketimine engel olacak yasal düzenlemeler yapılmalı.
2. Biyolojik çeşitliliğin, kaynak verimliliğinin ve çevresel temizliğin sürdürülebilirliği	Polonezköy’ün sahip olduğu en önemli peyzaj değerleri; sahip olduğu flora ve faunasıyla Beykoz Ormanları ve Polonezköy Tabiat Parkı’dır.	– Doğal alanların, habitatların ve yaban hayatının korunması desteklenmeli ve verilen zarar en aza indirgenmeli, – Turizm etkinlikleri çerçevesinde yapılacak faaliyetlerde Polonezköy Tabiat Parkı’nın kontrollü olarak kullanımı sağlanarak, sürdürülebilirliği desteklenmelidir. – Turizm işletmeleri ve ziyaretçilerin kullanımından kaynaklanan hava, su, toprak kirliliği ve atık oluşumu en aza indirgenmeli, bu konuda yasal ve yönetsel önlemler alınmalı.

Tablo 5.1: (devam ediyor).

3. Kültürel zenginliğin sürdürülebilirliği	Polonezköy’de korunan geleneksel yaşam ve aidiyet duygusu sayesinde, uzun yıllardır Polonyalılar ve Türkler farklı kültürlerini birada uyum içinde yaşatmayı başarmışlardır. Geleneksel olarak “dayanışma günleri ve dini günler (Noel, Paskalya vb.) vb.” kutlanmaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı yılın her mevsiminde trekking, gezi, piknik, doğa sporları gibi aktivitelere olanak sağlamaktadır. Kültürel yapının nesilden nesile aktarılabilmesi için turizm etkinliklerinin devam etmesini sağlamak önemlidir.	– Ev sahibi toplumun tarihi mirasına, özgün kültürüne ve geleneklerine saygı duyularak geliştirilmesi sağlanmalı, – Tarihi ve arkeolojik öneme sahip alanlar korunmalı, – Yöreye özgü gelenekler ve folklorik değerler yaşatılmalı.
--	--	---

Tablo 5.1: (devam ediyor).

4. Kırsal ekonomik sektörlerin ve istihdamın sürdürülebilirliği	Polonezköy’de geçmişten günümüze kadar tarım en önemli ekonomik sektör olmuştur. Günümüz koşullarında tarım ile birlikte turizm etkinlikleri de artmıştır. Bunun yanı sıra tarım ve ormancılık kaynaklı yan ürünler ile el sanatlarından elde edilen ürünler de ekonomiye katkı sağlamaktadır.	– Ekolojik şartlara uygun tarımsal üretim yapılmalı, – Organik tarım faaliyetleri desteklenmeli, – Arazi koruma, toprak işleme yöntemleri, tarımsal üretim teknikleri, gübre ve ilaç kullanımı, organik tarım vb. konularda eğitim verilmeli, – Marka potansiyeli olan ürünlerin (kiraz vb.) yetiştirilmesi teşvik edilmeli, – Bitkisel ürünlerinin doğrudan satışı için satış birimleri, ekolojik pazarlar, çiftçi marketleri kurulmalı, – Üretimde çeşitliliğin ve verimliliğin artırılmasına yönelik üretici faaliyetleri desteklenmeli, – Küçükbaş hayvancılık desteklenmeli, – Arıcılık faaliyetleri desteklenmeli, – Meraların verimliliği artırılmalı ve amaç dışı kullanımı önlenmeli, – Pazara yönelik üretim teşvik edilmeli, Pazar olanakları artırılmalı, – Hayvansal ürünlerin değerlendirilebilmesi için gerekli tesisler kurulmalı, – Ekoturizm için gerekli olan konaklama, yeme-içme sağlık ve rehberlik hizmetleri sağlanmalı, – Trekking, doğa yürüyüşü, fotosafari, yamaç paraşütü, agroturizm vb. ekoturizm etkinlikleri için belirlenen alanlarda altyapı çalışmaları geliştirilmeli, – Ekoturizmin etik ilkeleri belirlenmeli, – Rehberlik, konaklama, yöresel ürünlerin satışı, yeme-içme ve diğer hizmetler konusunda eğitim verilmeli, – Ekoturizm faaliyetleri ve ekoturizme yönelik üretim teşvik edilmeli, – Sürdürülebilir turizm faaliyetleri özendirilmeli, – Tarım ve ekoturizm ile ilişkili yan sektörler geliştirilmeli ve istihdam olanakları sağlanmalı, – Yöresel ürünlerin üretimi, geleneksel el sanatları gibi tarım dışı ekonomik faaliyetler desteklenerek bu alanda istihdam sağlanmalı – İstihdamın artırılmasına yönelik uygulanabilir projeler üretilmeli (Bollukcu, 2014’den değiştirilerek).
--	---	--

Tablo 5.1: (devam ediyor).

5. Yerel refahın, toplum refahının ve sosyal eşitliğin sürdürülebilirliği	Ekonomik gelir düzeyinin Türkiye'nin diğer kırsal bölgelerine göre yüksek olması, bölgenin farklı ekonomik sektörlerin gelişimine olanak sağlaması bireysel ve toplumsal refahın artmasında önemli bir etkindir.	– Düşük standartlı yaşam mekânlarının koşulları iyileştirilmeli, bu konuda kullanıcıya bireysel destek sağlanmalı, – Eğitim, sağlık ve ulaşım altyapısındaki sorunlar giderilmeli, – Sosyal ve kültürel etkinlikler artırılmalı, – Geleneksel şenlik ve festivallerin yapımına devam edilmeli, – Geleneksel yaşam biçimleri yaşatılmalı.
6. Turist memnuniyetinin sürdürülebilirliği	Polonezköy'de kırsal yaşamın devam etmesi, kente yakın ancak kentten uzak bir yaşam sunması, yerli ve yabancı turistlere ev sahipliği yapabilecek kapasitede tesislerin bulunması, kongre turizmine olanak sağlayan tesislerin bulunması ve farklı kültürlere ait yaşam şeklini turizm aracılığıyla kent insanına sunması köyün tercih edilebilirliğini ve gelen ziyaretçinin memnuniyetini arttırmaktadır.	– Servis ve hizmet kalitesi artırılmalı, – Konaklama imkanları artırılmalı, – Doğal ve tarihi güzellikleri tanıtan tur ve organizasyonlar artırılmalı, – Yönlendirme ve uyarı levhaları artırılmalı, – Ulusal ve uluslararası festivaller artırılmalı, – Güvenlik önlemleri artırılmalı, – Misafirperverlik üst düzeyde tutulmalı, – Çevre temizliliğine özen gösterilmeli, – Farklı gelir seviyelerine olanak sağlayacak hizmet verilmeli (konaklama, yeme-içme, aktivite vb.).

Tablo 5.1: (devam ediyor).

7. Yerel denetimin sürdürülebilirliği	Polonezköy’de gerçekleştirilecek turizm faaliyetlerinin planlı bir şekilde yürütülmesi, turizm aktivitelerinin geçmişten beri artarak devam etmesi ve peyzaj değerlerinin sürdürülebilir bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması, doğal ve kültürel çevrenin korunması konusunda yerel halkın ve yerel yöneticilerin bilinç düzeyinin yükselmesini sağlamaktır.	– Planlama ve karar alma sürecinde yerel topluluklarla işbirliği yapılmalı, halkın ve ilgili paydaşların katılımı sağlanmalı, – Kitle iletişim araçları vasıtasıyla alanın tanıtımı yapılmalı, broşür, poster, kartpostallar basılmalı, – Polonezköy’ün web sitesi yenilenmeli ve güncel durumda tutulmalı.
---	--	---

Polonezköy, her ne kadar İstanbul gibi büyük bir şehirde yer alsa da; altyapı, eğitim ve sağlık hizmetleri konusunda hâlen önemli eksiklikleri bulunmaktadır. Köyde 30-35 kadar öğrenci olmasına rağmen herhangi bir eğitim kurumunun bulunmaması, sağlık ocağının bulunmaması, ulaşım imkanlarının yeterli düzeyde olmaması ve altyapı sorunları, turizm faaliyetlerini bir yandan sınırlandırırken, bir yandan da peyzajın daha etkin korunmasını sağlamaktadır.

Polonezköy Tabiat Parkı'nın korunması, hem İstanbul hem de Polonezköy için ekolojik açıdan içinde barındırdığı doğal bütün özellikleri ile birlikte peyzajların sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Bu ayrıca, sürdürülebilir turizm aktivitelerine olanak sağlayacaktır. Polonezköy Tabiat Parkı'nın kullanımının sınırlanması, bölgede bulunan bitki örtüsü dokusuna zarar verebilecek aktif rekreasyon faaliyetlerinin kısıtlanması, doğal peyzajın sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Köyün başlıca geçim kaynağının turizm ve tarım olduğu bilinmektedir. Bu etkinlikler, sürdürülebilir turizm ve alternatif turizm çeşitlerine kaynak oluşturabilecek etkinliklerdir. Çiftçilerin, bölgede organik ürünler yetiştirmesi ve bu ürünlerin turistlere satışı da sıklıkla yapılan turizm faaliyetlerindendir. Üretimin organik olarak yapılması teşvik edilmeli ve organik üretim sertifikasyonuna önem verilmelidir. Yetiştirilen ürünler, yaygın olarak köy içinde ve çevresindeki ulaşım arterleri boyunca kurulmuş olan satış birimlerinde satışa sunulmaktadır. Bu etkinliklerin alanın tanıtımına ve sürdürülebilir turizm etkinliklerine katkısını artırmak amacıyla, sertifikalı organik ürünlerin satışa sunulduğu ekolojik pazarlar ve/veya organik pazarların kurulması önerilmektedir.

Polonezköy'e ilişkin yapılan mekânsal analizler doğrultusunda özellikle turizm açısından önemli alanlar ve çevreleri ile ilgili mekânsal öneriler aşağıda açıklanmaktadır (Bollukcu ve Zevit, 2018'den değiştirilerek).

Açık ve yeşil alanlar, bitkisel materyaller ve donatılar ile birlikte uygun peyzaj tasarım teknikleri kullanılarak düzenlenmelidir. Bitkisel peyzaj tasarımlarında Polonezköy'ün bitki örtüsüne sadık kalınmalı ve bölgenin bitkisel yapısını bozacak türler kullanmamaya özen gösterilmelidir. Polonezköy'deki en büyük sorunlardan biri de otoparktır. Muhtardan ve yerel halktan edinilen bilgiye göre yaz nüfusu yaklaşık 5.000 kişiyi geçmekte olan bölgede otopark sayısı sadece 30'dur. Mevcut otopark köy alanında yer almakta, görüntü kalitesini

ve trafiği olumsuz etkilemekte, gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Otoparkların, mümkün olduğunca köy merkezinin dışındaki uygun alanlarda peyzaj kalitesini bozmadan tasarlanması önerilmektedir.

Kentsel yapılar, doğal çevre ile uyumlu olmalı ve kültürel mirası yansıtan niteliklerde tasarlanmalıdır. Ayrıca, duraklar, telefon kulübeleri, sınırlandırma ve aydınlatma elemanları, bilgi-iletişim-yönlendirme panoları, oturma birimleri ve çöp kutuları gibi kentsel donatılar sayıca artırılmalıdır.

Müze ve Sanat Merkezi çevrelerinde gece algılanabilirliği artırmak, güvenliği ve yönlendirmeyi sağlamak amacıyla aydınlatma elemanları sayıca arttırılmalıdır. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmamalı, tarihi dokuyla uyumlu olmalı ve alanda bulunan tüm nesnelerin algılanmasına olanak sağlamalıdır.

Sanat Merkezi'nin çevresinde yer alan sergiler birbiriyle uyumlu biçim ve ölçüde tasarlanmalıdır. Üst örtü elemanları reklam içermeyen, ölçü ve biçim bakımından çevreyle uyumlu renklerde tasarlanmalıdır. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır.

Kültür Evi ve Festival alanlarında döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. Festival alanı içerisinde etkinliklere olanak sağlayacak sert zemin ve çim alanlar oluşturulmalı ve bitkisel tasarım sadeleştirilmelidir. Aydınlatma elemanları sayıca arttırılmalıdır. Olumsuz hava koşullarında kullanılabilecek mobil üst örtü elemanları tasarlanmalıdır. Oturma elemanları sayıca artırılmalıdır.

Kilise ve mezarlık alanlarında alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir. Konser, dinleti ve gösteri gibi çeşitli etkinliklerde kullanılan açık hava etkinlik alanında gölgeli bölümler oluşturulmalı ve oturma birimleri artırılmalıdır. Sınır elemanları ahşap ya da taş gibi doğal materyaller kullanılarak onarılmalıdır.

Anı evi ve meydanda farklı boyutlarda aydınlatma elemanları kullanılmalı ve sayıca artırılmalıdır. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları konulmalıdır.

Sınır elemanları ahşap ya da taş gibi doğal materyaller kullanılarak onarılmalıdır. Bahçe bölümünde üstü örtülü gölge mekânlar oluşturulmalıdır. Bina çevresi, heykel ve plastik ögeler gibi sanatsal objeler ile zenginleştirilmelidir.

Alış-veriş alanında hediyeelik eşyaların satıldığı dükkânların dış cepheleri taş ve/veya ahşap materyal kullanılarak tasarlanmalıdır. Dükkânlara ait tabelalarda İngilizce, Lehçe ve Türkçe dışında diller kullanılmamalıdır. Hediyeelik eşyaların satıldığı tezgâhlar birbiriyle uyumlu şekilde tasarlanmalıdır. Doğal çevre ile uyum açısından ahşap materyal kullanılmalıdır.

Doğal ve kültürel peyzajın sürdürülebilirliği ile birlikte, mevcut ekonomik sektörlerin sürdürülebilirliğini Polonezköy çerçevesinde ele alan bu çalışmada, yerel halkın ve yöneticilerin görüşleri ön planda tutulmuştur. Ülkemizin sürdürülebilir turizm potansiyeli göz önüne alındığında sürdürülebilir peyzaj ve sürdürülebilir turizm konusunda yerel halkın düşünce ve tutumlarını açığa çıkarmak önemlidir. Bu kapsamda, yapılan bu çalışma neticesinde elde edilen bilgiler, yerel ve/veya ulusal ölçekte yapılan ve yapılması planlanan sürdürülebilir turizm faaliyetleri ile ilgili çalışmalar için yararlı bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, evrenin (Polonezköy’de ikâmet eden toplam nüfus) yaklaşık dörtte birini temsil ettiği için Polonezköy açısından genellenebilir.

Yapılan araştırma her ne kadar bölge nüfusuna göre yeter sayıda katılımcı içerse de daha fazla katılımcı görüşünün alınması gelecek yıllarda yapılacak araştırmalar için daha kapsamlı ve yol gösterici sonuçlar verebilir. Bölgeyi ziyarete gelen turistlerin çalışma amacı kapsamında belirlenen konulardaki fikirlerini ve görüşlerini almak daha sonraki çalışmalarda daha genel ve kapsamlı sonuçlar üretilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Polonezköy ile ilgili İlçe ve İl yöneticileri ile yapılacak görüşme ve tartışmalar sorunların daha detaylı olarak belirlenebilmesini ve daha somut çözüm önerilerinin üretilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akoğlan Kozak, M., Evren, S. ve akır, O. (2013). Tarihsel süreç içinde turizm paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 7-22.
- Akova, I. (2013). Genel turizm bilgisi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sunumu, https://auzefalmsstorage.blob.core.windows.net/auzefcontent/ders1/genel_turizm_bilgisi/11/index.html#konu-4 (15.10.2018).
- Aliasghari Khabbazi, P. ve Yazgan, M.E. (2012). Kırsal peyzaj ve ekoturizm. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 5-9.
- Alkan, C. (2015). Sürdürülebilir turizm: Alaçatı destinasyonuna yönelik bir uygulama. *Journal of Yasar University*, 10(40), 6692-6710.
- Altanlar, A., ve Akıncı Kesim, G. (2011). Sürdürülebilir turizm planlaması için yöre halkı ve yerli turistlerin davranış ve beklentilerini anlamaya yönelik bir araştırma; Akçakoca rneği. *Ankara niversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, 3(2), 1-20.
- Anon. (2012). Polonezköy Köy Yerleşik Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Plan Açıklama Raporu, Beykoz Belediyesi Arşivi.
- Arslan Muhacir, E.S. ve zdemir, M. (2017). Kırsal turizmin fiziksel sosyal ve kültürel etkileri konusunda halkın görüşleri: Artvin rneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 11-18.
- Ayaş, N. (2007). Çevresel sürdürülebilir turizm gelişmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 59-69.
- Ayeni, D.A. (2013). Potential roles of landscaping in sustainable tourism development in Nigeria: a multivariate analysis. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 11(2), 174-185.
- Ayuso, S. (2006). Adoption of voluntary environmental tools for sustainable tourism: Analysing the experience of Spanish hotels. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 13(4), 207-220.
- Bahar, O. (2006). Turizm sektrnn Türkiye'nin ekonomik bymesi üzerindeki etkisi: VAR analizi yaklaşımı. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 13(2), 137-150.
- Bahtiyar Karadeniz, C. (2014). Sürdürülebilir turizm bağlamında sakin şehir Perşembe. *The Journal of International Social Research*, 7(29), 84-107.
- Bakırcı, M. (2015). Sustainable development of rural tourism within the periphery of metropolitan areas: the Polonez village (İstanbul, Turkey). *Carpathian Journal of Earth And Environmental Sciences*, 10(3), 157-166.

- Baran, N. ve Sat, N.A. (2015). Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Teoriden ve Uygulamadan Örnekler. *2nd International Sustainable Buildings Symposium*, s. 600-606.
- Bayramoğlu, E. (2016). Sürdürülebilir peyzaj düzenleme yaklaşımı: KTÜ Kanuni Kampüsü'nün xeriscape açısından değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 17(2), 119-127.
- Bayramoğlu, E., Ertek, A. ve Demirel, Ö. (2013) Su Tasarrufu Amacıyla Peyzaj Mimarlığı Uygulamalarında Kısıntılı Sulama Yaklaşımı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(7), 45-53.
- Benliay, A. ve Başal, M. (2010). Peyzaj planı oluşturulması bağlamında Finike-Kumluca kıyı bölgesinin değerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 99-107.
- Bertan, S. (2009). Turizmin çevre üzerinde yarattığı etkiler: Pamukkale örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 204-214.
- Beyhan, Ş.G. ve Ünügür, S.M. (2005). Çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli. *İTÜ Dergisi*, 4(2), 79-87.
- BGTHM (2014). Mahalle bazında tarla ve meyve alanları istatistiki raporu. Beykoz İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.
- BGTHM (2017). Hayvansal üretim değerleri istatistiki raporu. Beykoz Beykoz İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.
- Bollukcu, P. ve Zevit, G. (2018). Polonezköy'de kırsal turizme ilişkin değerlendirmeler. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(3), 453-464.
- Bollukcu, P. (2014). Peyzaj Planlama ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Bartın-Arıt Çayı Havzası Örneği. Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın, 449 s.
- Buckley, R. (1994). A framework for ecotourism. *Annals of tourism research*, 21(3), 661-665.
- Budeanu, A., Miller, G., Moscardo, G. ve Ooi, C.S. (2016). Sustainable tourism, progress, challenges and opportunities: an introduction. *Journal of Cleaner Production*, 111, 285-294.
- Cater, E. (1993). Ecotourism in the third World: Problems for sustainable tourism development. *Tourism management*, 14(2), 85-90.
- Cengiz Gökçe, G. ve Açiksöz, S. (2015). Kültürel peyzaj bileşenleri ve turizm ilişkisinde görsel peyzaj analizi: Nallıhan-Beydili köyü örneği. Konferans bildirisi. *I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators (EITOC-2015)*, 409-419.

- Civelek, A. (2010). Turizmin sosyal yapıya ve sosyal değişmeye etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.
- Çavuş, Ş., Ege, Z. ve Çolakoğlu, O.E. (2009). *Türk Turizm Tarihi: Yapısal ve Sektörel Gelişim*. Detay Yayıncılık, Ankara, 313 s.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(6), 1-18.
- Demirtaş, N. (2011). *Turizm ve Çevre*. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara, 528 s.
- Doğan, M. (2014). Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi Bağlamında Adalar: Bozcaada Üzerine Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Çanakkale, 237 s.
- Doğanay, S. ve Alım, M. (2016). Türkiye beşerî ve ekonomik coğrafyası. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-279.
- Doldur, H. (2011). One of the Recreational Areas Near İstanbul: Polonezköy. *Nature Sciences*, 6(4), 145-168.
- Duydu, M. (2016). Polonezköy yerleşiklerinin sosyo-kültürel açıdan incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Ana Bilim Dalı, Sivas, 132 s.
- Edgell Sr, D.L. (2016). *Managing sustainable tourism: A legacy for the future*. Routledge.
- Erdönmez, C. ve Yurdakul Erol, S. (2009). Orman toplum ilişkileri açısından tarihsel bir inceleme: Polonezköy örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 11(15), 35-44.
- Erol, O. (1999). Polonezköy Dolayının Jeomorfolojisi ve Doğal Çevresinin Evrimi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 10 (1999), 15-38.
- Ersoy, H. (2017). Turizmin Gelişiminin Yerel Halk Üzerine Sosyo-Kültürel Etkileri: Manavgat Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir, 136 s.
- Eser, S., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 27-34.
- Gedik, İ., Timur, E., Duru, M., Alan, İ., Pehlivan, Ş., Altun, İ., Akbaş, B., Önalın, M. ve Özcan, İ. (2004). Kocaeli Yarımadasının Jeolejisi, MTA Raporu, Ankara.
- Gencoğlu, S., Özmen, B. ve Güler, H. (1996). *Yerleşim Birimleri ve Deprem*. Türkiye Deprem Vakfı, İstanbul, 80 s.

- Giran Taşcıoğlu, S. ve Akpınar, N. (2016). A'WOT analizi tekniği ile turizm alanlarının değerlendirilmesi: kuzey Antalya kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi örneği. *The Journal of International Social Research*, 9(42).
- Gögebakan, Y. (2015). Dünya Üzerindeki Kültürel Varlıkların Turizme ve Ekonomiye Katkısı. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(2), 48-71.
- Gökçe, O. (2007). Jeolojik-Jeoteknik Etütlerde Yerbilimsel Veriler Analizler ve Oluşturulması Gereken Haritalar. *Jeoloji Mühendisleri Odası-Haber Bülteni*, (3), 69-80.
- Gunn, C. A. ve Var, T. (2002). *Tourism planning: Basics, concepts, cases*. Psychology Press.
- Gülşen, H. (2007). Beykoz-Kadıköy-Tuzla (İstanbul) Bölgesinin Hidrojeoloji İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeoloji Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul, 136 s.
- Güngör, S. ve Cengiz, T. (2006). Artvin İlinin İklim Konforuna Sahip Rekreasyon ve Turizm Alanları. Kafkas Üniversitesi, *Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 7(1): 69-80.
- Hill, T. ve Westbrook, R. (1997). SWOT analysis: it's time for a product recall. *Long range planning*, 30(1), 46-52.
- Hom, S.M. (2015). *The Beautiful Country: Tourism and the impossible state of destination Italy*. University of Toronto Press.
- İBB (2009). 1/100.000 Ölçekli İstanbul çevre düzeni planı raporu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü, İstanbul.
- İçöz, O. ve Kozak, M. (1998). *Turizm Ekonomisi*, Turhan Yayıncılık, Ankara, 315 s.
- İleri, Ü. (2009). *Türkiye'de Toplumsal Değişimin Çalışma İlişkileri Üzerindeki Etkileri*, Türk Ağır Sanayi ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası (TÜHİS) Yayını, Ankara, 402 s.
- İOBM (2013). Polonezköy Tabiat Parkının Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planı. İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, 2013-2032.
- Kadanalı, E. ve Yazgan, Ş. (2012). Kırsal turizmin ekonomik-sosyal ve çevresel etkileri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 97-100.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2012). *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık, Ankara, 226 s.
- Kervankıran, İ. (2011). Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar, 376 s.

- Ketin, İ. ve Kıran, F. (1989). İstanbul bölgesi ve yakın çevresinin jeoloji haritası. 1/50.000, İstanbul.
- Kıvrak, E.T. (2011). Beykoz-Polonezköy'ün kültürel peyzaj analizi ve değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul, 191 s.
- Köşker, H., Albuz, N. ve Ercan, F. (2019). Türkiye'de Turistik Talebin En Fazla Olduğu 10 Kentin Marka Kimlikleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 348-365.
- Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of sustainable tourism*, 11(6), 459-475.
- Lozano-Oyola, M., Blancas, F.J., González, M. ve Caballero, R. (2012). Sustainable tourism indicators as planning tools in cultural destinations. *Ecological Indicators*, 18, 659-675.
- McIntosh, R.W., Goeldner, C.R. ve Ritchie, J.B. (1995). *Tourism: principles, practices, philosophies* (No. Ed. 7). John Wiley and Sons.
- Mercan, Ş.O. (2010). Sürdürülebilir turizm kapsamında bölgesel planlama ve turistik ürün oluşumu: Altınoluk örneği üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 163 s.
- MGM (2019). İstanbul İli 20 yıllık (1998-2018) İklim verileri, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İstanbul 1. Bölge Müdürlüğü, İstanbul.
- OGM (2018). Sayısallaştırılmış Topoğrafik Haritalar. Orman Genel Müdürlüğü Harita Arşivi.
- Oli, G.S. ve Chhetri, B.B. (2015). *Hotel Management*. Katmandu: Buddha publications.
- Orhunbilge, N. (2000). *Örnekleme Yöntemleri ve Hipotez Testleri*. Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Avcıol Basım ve Yayın, İstanbul, 420 s.
- Özdemir, M. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Özgül, N., Özcan, İ., Akmeşe, İ., Üner, K., Bilgin, İ., Korkmaz, R., Yıldırım, Ü., Yıldız, Z., Akdağ, Ö. ve Tekin, M. (2011). İstanbul İl Alanının Jeolojisi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı, Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü, İstanbul Kent Jeolojisi Projesi, İstanbul.
- Özhancı, E. ve Yılmaz, H. (2011). Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum Örneği. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 67-76.

- Özkök, F. ve Gümüş, F. (2009). Sürdürülebilir turizmde bilginin önemi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 51-71.
- Sayar, M. (1956). İstanbul Boğazı civarının jeolojik haritası. 1:100.000, İstanbul.
- Sezgin, M. ve Karaman, A. (2008). Turistik destinasyon çerçevesinde sürdürülebilir turizm yönetimi ve pazarlaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 429-438.
- Somuncu, M. (2017). Sürdürülebilir turizm. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/22767/mod_resource/content/1/13%20Sürdürülebilir%20turizm.pdf (21.11.2018).
- Somuncu, M. ve Yiğit, T. (2009). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Mirası Alanı'ndaki Turizmin Sürdürülebilirlik Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Ankara: V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu*, 16-17.
- Soykan, F. (2000). Kırsal turizm ve Avrupa'da kazanılan deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 21-33.
- Spenceley, A. (2008). *Responsible tourism: Critical issues for conservation and development*. London: Earthscan, 432 pp.
- Stynes, D.J. (1997). Economic impacts of tourism. *Illinois Bureau of Tourism, Department of Commerce and Community Affairs*.
- Stynes, D.J. (1999). Approaches to estimating the economic impacts of tourism; some examples. *East Lansing, MI: Department of Park, Recreation and Tourism Resources, Michigan State University*.
- Tek, M. (2009). Kamu yatırımlarında turizmin yeri, Türkiye turizm stratejisi 2033'de marka kentler projesi: Eleştirel bir değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 169-184.
- Tuğun, O. (2014). Çekirdek köyleri eko turizme kazandırmak için sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde bir model. Doktora Tezi. Yakın doğu üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Lefkoşe, 139 s.
- TÜİK (2019). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2018 Yılı Sonuçları, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (10.05.2019).
- TÜROFED. (2018). *Turizm Raporu*, https://www.turofed.org.tr/_files/_pdf/RAPOR/sayi-13.pdf (10.04.2019).
- TÜSİAD. (2012). *Sürdürülebilir Turizm*. Sis Matbaacılık, İstanbul, 100 s.
- Tyrrell, T.J. ve Johnston, R.J. (2006). The economic impacts of tourism: a special issue. *Journal of travel research*, 45(1), 3-7.

- UNEP (2005). *Making tourism more sustainable: A guide for policy makers*. UNEP and UNWTO, Paris and Madrid.
- Unur, K. (2004). Turizmin ekonomik etkilerinin ölçülmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 114-142.
- UNWTO (2017). 2017 Annual report–World Tourism organization, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419807> (04.07.2018).
- UNWTO (2018). UNWTO Tourism Highlights 2018 Edition, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> (10.02.2019).
- UNWTO (2019). World tourism barometer, <https://ourworldindata.org/tourism> (15.05.2018).
- URL-1 (2019). <https://www.emlak365.com/emlak-haberleri/turkiye-nin-sakin-sehirleri-hangileri-turkiye-cittaslow-sehirleri-h19023.html>, Türkiye'nin sakin şehirleri, (13.07.2019).
- URL-2 (2015). <http://www.polonezkoy.net/index.php?sayfa=blog&blog=5>, Polonezköy 2015 Kiraz Festivali, (13.05.2017).
- URL-3 (2016). <http://polonezkoycamsanatmerkezi.com/galeri/>, Polonezköy Cam Sanat (10.04.2018)
- Wagner, J. E. (1997). Estimating the economic impacts of tourism. *Annals of Tourism Research*, 24(3), 592-608.
- Wall, G. ve Mathieson, A. (2006). *Tourism, economic, physical and social impacts*. Pearson.
- Weaver, D. ve Oppermann, M. (2000). *Tourism management*. John Wiley and Sons, pp. 468.
- Wight, P. (1998). Tools for sustainability analysis in planning and managing tourism and recreation in the destination. *Tools for sustainability analysis in planning and managing tourism and recreation in the destination.*, 75-91.
- Yılmaz, İ. A., Ünal, A. ve Çakır, G. (2015). Sürdürülebilir turizm literatürü üzerine bir değerlendirme: Türkiye bağlamı. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 4(2), 55-83.
- Yücel, M., Aslanboğa, İ. ve Korkut, A. (2008). Peyzaj mimarlığı terimleri sözlüğü, TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, Ankara, 128 s.

EKLER

EK 1: Köy Muhtarı Anket Formu.

Köyün Adı:.....

Muhtarın Adı-Soyadı/Telefonu:.....

1. Köyünüzün tarihçesi hakkında bildiklerinizi kısaca anlatır mısınız? (İlk kuruluş yılı, kurucuların nereden geldiği, geliş nedenleri, köyün şimdiki ahalisinin ne zaman ve nereden geldiği vb.)

.....

.....

.....

.....

2. Köyünüzün yerleşim yapılanması nasıldır?

☐ Tek mahalleli

☐ Çok mahalleli(İsimler).....

3. Son sayıma göre köy nüfusunun yaşlara göre dağılımı nasıldır?

CİNSİYET DAĞILIMI	SAYI (2017 Yılı)
Kadın	176
Erkek	201
TOPLAM	377

NÜFUSUN YAPISI	SAYI
0-14 yaş arası	
15-40 yaş arası	
41-64	
65 ve üstü	

4. Köyünüzün ortalama hane halkı sayısı kaçtır?.....

5. Aşağıdaki tabloyu köyde bulunan konut sayılarına göre doldurunuz.

KULLANIMA GÖRE KONUTLAR	SAYI
Sürekli kullanılan konut	
Sadece yazın kullanılan konut	
Kullanılmayan konut	
TOPLAM	

6. Köydeki konutların yapı malzemelerine göre cinsi nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Ahşap

☐ Kâgir

☐ Taş ev

☐ Betonarme

☐ Diğer.....

..

7. Köyde geleneksel mimari özelliği taşıyan konut var mı? Varsa kaç adet olduğunu belirtiniz.

☐ Var.....

☐ Yok

8. Köyde tarihi yapı/eser var mı? Varsa neler olduğunu belirtiniz.

☐ Var.....

☐ Yok

9. Aşağıdaki altyapı tesislerinden hangileri köyde mevcuttur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ İçme suyu

☐ Sulama suyu

☐ Kanalizasyon

☐ Elektrik

☐ Posta-telefon

☐ Katı atık depolama alanı

☐ Diğer.....

10. Köyde aşağıdaki kamu ve hizmet kuruluşlarından hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Cami

☐ Kilise

☐ Postahane

☐ Diğer.....

☐ Sağlık Ocağı

☐ İlköğretim okulu

☐ Köy odası

11. Köyde aşağıdaki hizmet ve üretim yerlerinden hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Bakkal
- ☐ Değirmen
- ☐ Kahvehane
- ☐ Eczane
- ☐ Berber

- ☐ Marangoz
- ☐ El sanatları atölyesi
- ☐ Pazar alanı
- ☐ Diğer.....

12. Polonezköy'ün İlçe merkezlerine göre yol durumu nasıldır? Yolların kapandığı durumlar olur mu? Olursa genellikle hangi dönemlerde ne kadar süre ile kapanır?.....

	Uzaklık (km)	Yol Durumu (Patika, ham yol, stabilize, asfalt)
Beykoz	12	
Sabiha Gökçen Havaalanı	49	
Şile	49	
Ağva	77	

13. Köyde şu anda öğrenim gören öğrenci sayısı kaçtır?

14. Köyde okul var mı? Varsa ne durumdadır?

15. Köyde kurs ya da benzeri bir eğitici faaliyet var mı / yapıldı mı? Varsa hangi alanda ve kimlere yöneliktir

16. Köyde yaygın olarak görülen süreğen sağlık sorunları (hastalıklar) nelerdir?

- ☐ Yetişkinlerde görülen sağlık sorunları;.....
- ☐ Çocuklarda görülen sağlık sorunları;.....

17. Köyünüzde engelli bireyler var mı? Varsa sayısını ve engellilik türünü belirtiniz.

ENGELLİLİK TÜRÜ	SAYI	
	BAYAN	ERKEK
Ortopedik Engelli		
Zihinsel Engelli		
Görme Engelli		
İşitme Engelli		
Birden Fazla Engelli		
TOPLAM		

18. Köy hane halkının TL olarak aylık ortalama geliri ne kadardır?

- ☐ 1500 TL ve altı
- ☐ 1501-2500 TL
- ☐ 2501-3500 TL
- ☐ 3501-4500 TL
- ☐ 4501-5500 TL
- ☐ 5501 TL ve üstü

19. Köyde yalnızca emekli maaşıyla geçinen kişi sayısı kaçtır ve emekli olduğu kurum-kurumlar hangileridir?.....

20. Köyün başlıca gelir kaynakları nelerdir? (Öncelik sırası vererek 3 seçenek işaretleyiniz)

- ☐ Yurtiçi ve ya yurtdışı gelir transferi
- ☐ Kira geliri
- ☐ Kamu sektöründen elde edilen gelirler
- ☐ Emekli/dul/yetim maaşı
- ☐ Orman işleri
- ☐ Bitkisel Üretim
- ☐ Hayvansal Üretim
- ☐ Arıcılık
- ☐ Turizm
- ☐ El sanatları
- ☐ Ticaret
- ☐ Hiçbiri
- ☐ Diğer.....

21. Köyde kooperatif var mı? Varsa hangisi olduğunu belirtiniz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Yok
- ☐ Tarım Kredi Kooperatifi
- ☐ Orman Kooperatifi
- ☐ Üretim Kooperatifi
- ☐ Tarım Satış Kooperatifi
- ☐ Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- ☐ Sulama Kooperatifi
- ☐ Diğer.....

22. Köyünüzde işsizlik sorunu var mı?

☐ Var

☐ Yok

23. Köyde oturup köy dışında çalışanların sayısını aşağıdaki tabloda belirtiniz.

İŞ TÜRÜ	KİŞİ SAYISI
Memur	
İşçi	
Esnaf	
Diğer.....	

24. Aşağıdaki tabloyu köyün sahip olduğu tüm arazileri içerecek şekilde doldurunuz?

Arazi Türü	Miktar (Dönüm)	Yetiştirilen Ürünler
Sulanabilen arazi		
Kuru tarım yapılan arazi		
Seracılık yapılan arazi	Sera adedi:	
Nadasa bırakılan arazi		
İşlenmeyen arazi		
Bağ-meyve bahçesi		
Mera-Çayır-Otlak		
Orman		
Diğer:		

25. Köydeki en büyük toprak sahibinin ne kadar toprağı vardır? (dönüm).....

26. Aşağıdaki tabloyu köyünüzde yetiştirilen bütün ürünler için doldurunuz.

ÜRÜNLER	TÜRLER	TİCARETİ YAPILANLAR
TARLA ÜRÜNLERİ		
SEBZE		
MEYVE		
TIBBİ BİTKİLER		

27. Köyde yetiştirilen tarımsal ürünler ne şekilde değerlendirilmektedir? (Birden fazla işaretleme yapılabilir)

	Kooperatiflere	Tüccarlara	Doğrudan Satış	Öz Tüketim
BİTKİSEL				
HAYVANSAL				

28. Köyde yetiştirilen ürünlerin pazarlama sorunu var mı?

☐ Var

☐ Yok

29. Köylü, tarımsal faaliyetlerde zararlılar için kimyasal ilaç kullanır mı? Türü nedir ve kullanım miktarı ne kadardır(kg/dönüm)?

30. Köylü, tarımsal faaliyetlerde kimyasal gübre/NPK kullanır mı? Türü nedir ve kullanım miktarı ne kadardır (kg/dönüm)? Hangi ürünler için kullanılmaktadır?
.....
.....

31. Köylü, tarımsal faaliyetlerde ahır gübresi kullanır mı? Hangi ürünler için kullanılmaktadır?
.....
.....

32. Gübreleme ve zirai ilaç kullanımı konusunda bilgilendirme ya da kontrol yapılıyor mu?

☐ Evet.....

☐ Hayır

33. Köylünün kullandığı sulama teknikleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Kanallar vasıtasıyla

☐ Damlama sulama

☐ Yağmurlama

☐ Diğer.....

☐ Arklar oluşturarak

34. Sulama suyunu nereden sağlıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Dereden

☐ Membaalardan

☐ DSİ sulama kanallarından

☐ Diğer.....

☐ Kuyulardan

35. Köyünüzde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde herhangi bir kurumdan kredi ya da destek alınıyor mu?

☐ Evet

☐ Hayır

Cevabınız EVET ise hangi kurumlardan alınıyor? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Türkiye Kalkınma Vakfı

☐ ORKÖY

☐ Tarım ve Kredi Kooperatifleri

☐ Diğer.....

☐ T.C. Ziraat Bankası

36. Köyünüzde bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde “İl-İlçe Tarım Müdürlüğü’nden” yardım ya da destek alınıyor mu?

☐ Evet

☐ Hayır

Cevabınız EVET ise ne tür destek alındığını belirtiniz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Teknik destek

☐ Bilgi desteği

☐ Kredi

☐ Diğer.....

☐ Hibe

37. Aşağıdaki tabloyu tüm köyün sahip olduğu hayvan sayısına göre doldurunuz.

TÜRÜ	ADEDİ
Koyun	
Keçi	
Sığır	
Kümes hayvanları	
At, eşek vb. binek hayvanları	
Arıcılık	Kovan Sayısı:.....
Diğer:	

38. Köyünüzde yalnızca hayvansal üretimle geçinen hane sayısı kaçtır?.....

39. Köyde hayvanı olmayan kaç hane vardır?.....

40. En kalabalık sürüye sahip ailenin kaç hayvanı vardır?.....

41. Köyünüzün hayvan varlığınızda 10-15 yıl öncesine göre bir değişme var mı? Arttı mı, azaldı mı?

☐ Evet azaldı. Nedenleri.....

☐ Hayır azalmadı.

42. Köyünüz ve yakın çevresinde yer alan ormanlardan gelir elde ediliyor mu?

☐ Evet (Açıklayınız).....

☐ Hayır

43. Köyünüzde aktif olarak orman işlerinde çalışan kaç kişi var?.....

44. Köyde el sanatları üretimi var mı? Bu üretimin satışı yapılıyor mu?

☐ Evet (Açıklayınız).....

☐ Hayır

45. Son yıllarda köyünüze gelip yerleşen var mı?.....

Ne zaman ve neden geldiler?

Kaç aile?..... Nereden geldiler.....

46. Köyünüze dışarıdan mevsimlik işçi, ortakçı gelir mi?.....

Genellikle nerelerden gelirler?.....

Ne kadar süre için? Hangi mevsimde gelirler?.....

Ne tür işler için gelirler?.....

47. Köyünüzden dışarıya mevsimlik işçi, ortakçı gider mi?.....

Genellikle nereye giderler?

Hangi mevsimde? Ne kadar süre için giderler?

Ne tür işler için giderler?.....

48. Ekoturizm denince ne anlıyorsunuz? (Tek seçenek işaretleyiniz)

☐ Köyün/bölgenin tanıtımı

☐ Yöresel kimliğin kaybı

☐ İş imkanı

☐ Geleneklerin yitirilmesi

☐ Çevrenin korunması

☐ Göçün önlenmesi

☐ Çevrenin bozulması

☐ Diğer.....

49. Aşağıdaki tabloyu köyünüzü ziyaret eden turistlerin geliş dönemleri (ay olarak) ve gelen turistlerin ortalama yaş durumuna göre doldurunuz?

	Geliş dönemleri (ay olarak)	Gelen turistlerin ortalama yaşı
YERLİ		
YABANCI		

50. Buraya gelen turistlerin katıldıkları doğaya dayalı/kültürel amaçlı aktiviteler var mı? Varsa nelerdir?

☐ Yok	☐ Doğadaki hayvan ve bitkileri gözlemlemek
☐ Tarihi yerleri ziyaret etmek	☐ Yerel yemekleri tatmak
☐ Ağaç oyma heykel ve resim sergileri gezmek	☐ Piknik yapmak
☐ Rehberli doğa yürüyüşleri yapmak	☐ Diğer.....

51. Köyde rehberli doğa yürüyüşleri yapmak için rehber var mı?

☐ Var (Varsa kaç kişi ve kaç Kokartlı Rehberdir).....	☐ Yok

52. Rehberlik kursu verilirse köyünüzden katılanlar olur mu?

☐ Olur	☐ Fikrim yok
☐ Olmaz	

53. Köyde geleneksel olarak düzenlenen faaliyetler var mı (şenlik, festival, spor etkinlikleri, dayanışma günleri vb.)? Varsa nelerdir? Hangi zamanlarda düzenlenmektedir ve katılım düzeyi nasıldır?

.....

.....

54. Köyünüzde ve yakın çevresinde aşağıda belirtilen doğal/kültürel yapılar ve/veya rekreasyonel aktivitelerden hangileri bulunmaktadır?

	Bulunduğu/Yapıldığı Mevki	Yöresel Adı
El sanatları atölyeleri		
Doğada spor aktiviteleri		
Arkeolojik alanlar		
Tarihsel değerler		
Müzeler		
Kilise		
Mezarlık		
Organik tarım alanları		
Festival alanları		
Gölet		
Rekreasyon alan ve parkurları		
Diğer		

55. Sizce ekoturizm köy halkı için alternatif bir geçim kaynağı olabilir mi?

☐ Evet	☐ Hayır

56. Köy halkı ekoturizmden gelir elde etmek amacıyla aşağıdaki faaliyetlerin hangilerini yapmaktadır? (Öncelik sırası vererek 3 seçenek işaretleyiniz)

☐ Ev pansiyonculuğu veya benzeri konaklama hizmetleri	☐ Yöresel mutfak ürünleri yapımı ve satışı
☐ Geleneksel yemeklerin hazırlanması ve satışı	☐ Servis hizmetleri
☐ Organik ürün yetiştirme ve/veya satış hizmetleri	☐ Rehberlik hizmetleri
☐ El sanatları yapımı ve satışı	☐ Hiçbiri
	☐ Diğer.....

57. Sizce köyünüzün en temel problemleri nelerdir? (Öncelik sırası vererek 3 seçenek işaretleyiniz)

☐ İşsizlik	☐ Gürültü kirliliği
☐ Göç	☐ Altyapı problemleri
☐ Okul olmaması/yetersizliği	☐ Atıklardan kaynaklanan çevre kirliliği
☐ Sağlık ocağı olmaması/yetersiz	☐ Erozyon, heyelan, sel gibi afetler vb.
☐ Kentleşme baskısı	☐ Kuraklık
☐ Ulaşım problemleri	☐ Diğer.....

58. Köyde ve yakın çevresinde su, hava ve toprak kirliliğine neden olan kaynaklar var mı? Belirtiniz.....

.....

59. Sizce köyünüze özgü en önemli değer/değerler nedir?

60. Köyünüzde ve civarında bu yöreye özgü bildiğiniz bitki türleri var mı? Varsa nelerdir?

61. Köyünüzde ve civarında yaşadığını bildiğiniz yaban hayvanları var mı? Varsa hangi türler olduğunu belirtiniz.

62. Sizce çevreye duyarlı ekoturizm faaliyetleri kapsamında neler yapılabilir? (Öncelik sırası vererek 3 seçenek işaretleyiniz)

- ☐ Bitkisel üretim/organik tarım faaliyetleri
- ☐ Hayvansal üretim
- ☐ Kırsal halk kültürünün devamlılığını sağlamak
- ☐ Doğal çevrenin korunarak devamlılığını sağlamak
- ☐ Altyapı ve ulaşım problemlerinin çözülmesi

- ☐ Doğal ve kültürel değerlerin korunarak devamlılığını sağlamak
- ☐ Turistik tesislerin (konaklama, yeme-içme, vb.) geliştirilmesi
- ☐ Organik tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi
- ☐ Ormancılık faaliyetleri
- ☐ Sağlık ve eğitim ile ilgili olanaksızlıkların giderilmesi
- ☐ Diğer.....

63. Köyünüzde şimdiye kadar kadınlara yönelik bir eğitim / kurs çalışması yapıldı mı? Kurs hangi kişi ya da kurum tarafından düzenlendi? Ne zaman düzenlendi? Hangi konularda? Kaç kişi katıldı?

64. Kadınlara yönelik kursların yararlı olduğuna inanıyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

65. Köy içi sorunlar var mı? Varsa genellikle hangi nedenlerden çıkar?

66. Bu anlaşmazlıklar genellikle kimler arasındadır?

67. Köy içi bir sorun (münakaşa / kavga, vb.) çıktığında nasıl çözülür? Kimler aracı olur?

68. Bu köyde, köyün genel menfaati için birlikte, ortaklaşa yapılan işler var mı?

69. İmece var mı? Nasıl işler?

70. Köyünüzün sözü geçen / ileri gelen kişileri kimlerdir? Neden?

71. Köyünüzün çevre köylerle arasında herhangi bir anlaşmazlık var mı? Varsa, nedenini belirtiniz

EK 2. Yöre Halkı Anket Formu.

1) Yaş Grubu:

- ☐ 18-25
☐ 26-35
☐ 36-45

- ☐ 46-55
☐ 56-65
☐ 66 ve üstü

2) Cinsiyet :

☐ Kadın

☐ Erkek

3) Meslek :

4) Eğitim Düzeyi:

- ☐ Okur-yazar değil
☐ İlköğretim
☐ Lise

- ☐ Üniversite
☐ Lisansüstü

5) Bu köylü müsünüz?

- ☐ Evet (bu köylüyüm) ve..... yıl/ay'dır burada yaşıyorum
☐ Hayır (bu köylü değilim) ancak yıl/ay'dır burada yaşıyorum

6) Oturduğunuz ev kendinize mi aittir?

☐ Evet

☐ Hayır

7) Oturduğunuz ev dışında başka eviniz var mı?

☐ Evet

☐ Hayır

8) Ailenizin Gelir Durumu:

- ☐ 1500 TL ve altı
☐ 1501-2500 TL
☐ 2501-3500 TL

- ☐ 3501-4500 TL
☐ 4501-5500 TL
☐ 5501 TL ve üstü

9) Ailenizin gelir elde ettiği faaliyetler hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Yurtiçi ve ya yurtdışı gelir transferi
☐ Kira geliri
☐ Kamu sektöründen elde edilen gelirler
☐ Emekli/dul/yetim maaşı
☐ Orman işleri
☐ Bitkisel Üretim
☐ Hayvansal Üretim

- ☐ Arıcılık
☐ Turizm
☐ El sanatları
☐ Ticaret
☐ Hiçbiri
☐ Diğer.....

10) Aşağıdaki tarımsal faaliyetlerden hangisini yapıyorsunuz? (Bu soruya SADECE HAYVANSAL ÜRETİM cevabını verdiyseniz 13. soruya, HİÇBİRİ cevabını verdiyseniz 15. soruya geçiniz).

- ☐ Sadece Bitkisel üretim
☐ Sadece Hayvansal üretim
☐ Hayır azalmadı.
☐ Bitkisel ve hayvansal üretim
☐ Hiçbiri

11) Bitkisel üretim amaçlı kullandığınız kendinize ait araziniz var mı? Varsa ne kadar büyüklüktedir?

- ☐ Evet dönüm
☐ Hayır

12) Aşağıdaki tabloyu yetiştirdiğiniz bütün ürünler için doldurunuz.

	ÇEŞİTLERİ	DEĞERLENDİRİLME ŞEKLİ			
		Kooperatif	Tüccar	Doğrudan satış	Öz tüketim
TARLA ÜRÜNLERİ					
SEBZE					
MEYVE					
TIBBİ/AROMATİK BİTKİLER					

13) Hayvansal üretim yapıyor musunuz. Hayvan varlığınızda 10-15 yıl öncesine göre bir değişim var mı? Arttı mı, azaldı mı? Nedenleri?

- ☐ Evet azaldı. Nedenleri.....
☐ Hayır azalmadı.

14) Yetiştirdiğiniz hayvansal ürünleri ne şekilde değerlendiriyorsunuz? (Birden fazla işaretleme yapılabilir)

Kooperatiflere	Tüccarlara	Doğrudan Satış	Öz Tüketim

15) Ekoturizm dendiğinde sizce ön plana çıkan ilk seçenek hangisidir? (Tek seçenek işaretleyiniz)

Köyün/bölgenin tanıtımı

☐ İş imkanı

☐ Çevrenin korunması

☐ Çevrenin bozulması

☐ Yöresel kimliğin kaybı

☐ Geleneklerin yitirilmesi

☐ Göçün önlenmesi

☐ Diğer.....

16) Ailenizde Rehberlik eğitimi alan bireyler var mı?

☐ Evet (kaç kişi)

☐ Hayır

17) Köyünüzde Rehberlik kursu verilirse siz ya da ailenizden katılan olur mu?

☐ Evet

☐ Hayır

18) Ekoturizm aileniz için alternatif bir geçim kaynağı oluşturuyor mu?

☐ Evet

☐ Hayır

19) Siz ekoturizmden gelir elde etmek amacıyla aşağıdaki faaliyetlerin hangilerini yapıyorsunuz?

☐ Ev pansiyonculuğu veya benzeri konaklama hizmetleri

☐ Geleneksel yemeklerin hazırlanması ve satışı

☐ Organik ürün yetiştirme ve/veya satış hizmetleri

☐ El sanatları yapımı ve satışı

☐ Yöresel mutfak ürünleri yapımı ve satışı

☐ Servis hizmetleri

☐ Rehberlik hizmetleri

☐ Hiçbiri

☐ Diğer.....

20) Sizce köyünüzün en temel problemleri nelerdir? (Öncelik sırası vererek 3 seçenek işaretleyiniz)

☐ İşsizlik

☐ Göç

☐ Okul olmaması/yetersizliği

☐ Sağlık ocağı olmaması/yetersiz

☐ Ulaşım problemleri

☐ Gürültü kirliliği

☐ Altyapı problemleri

☐ Atıklardan kaynaklanan çevre kirliliği

☐ Erozyon, heyelan, sel gibi afetler vb.

☐ Kuraklık

☐ Diğer.....

21) Sizce çevreye duyarlı ekoturizm faaliyetleri için neler yapılmalıdır?

☐ Bitkisel üretim/organik tarım faaliyetleri

☐ Hayvansal üretim

☐ Kırsal halk kültürünün devamlılığını sağlamak

☐ Doğal çevrenin korunarak devamlılığını sağlamak

☐ Doğal ve kültürel değerlerin korunarak devamlılığını sağlamak

☐ Turistik tesislerin (konaklama, yeme-içme, vb.) geliştirilmesi

☐ Organik tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi

☐ Ormancılık faaliyetleri

☐ Altyapı ve ulaşım problemlerinin çözülmesi

☐ Sağlık ve eğitim ile ilgili olanaksızlıkların giderilmesi

☐ Diğer.....

22) Sizce Polonezköy’de doğal ve kültürel peyzajın karşı karşıya kaldığı sorunlar nelerdir? (Önem derecesine göre 1’den 3’e kadar sıralayınız.)

☐ Doğa koruma önlemlerin yetersizliği

☐ Doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik önlemlerin yetersizliği

☐ Tarım alanların amacı dışında kullanılması ve giderek azalması

☐ Yöre halkının doğal peyzaj değerlerine sahip çıkmaması

☐ Yöre halkının geleneksel yaşamdan uzaklaşması

☐ Geleneksel el sanatları üretiminin azalması

23) Sizce bu köyde turizmi canlandırmak için neler yapılmalıdır? (Önem derecesine göre 1’den 3’e kadar sıralayınız.)

☐ Tanıtım ve organizasyonların artırılması

☐ Turizme yönelik ekonomik desteklerin artırılması

- ☐ Bilimsel temellere dayalı bir turizm planlaması yapılması
- ☐ Turizm altyapısının geliştirilmesi
- ☐ Doğal ve kültürel değerler korunmalı
- ☐ Geleneksel yaşamın devam ettirilmesi

- ☐ Polonezköy Tabiat Parkı'nın biyoçeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması
- ☐ Turizm hizmetleri konusunda eğitimler verilmesi
- ☐ Hiçbiri
- ☐ Diğer.....

24) Size göre Polonezköy ve yakın çevresinde turizme yönelik olarak ne tür aktiviteler yapılabilir, hangi tür turizm türleri geliştirilebilir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Geleneksel mimariye sahip evlerde ziyaret ve konaklamayı içeren kültürel turizm
- ☐ Bahçe gezilerine katılarak sebze, meyve, bitki gibi ürünleri kendiniz toplayıp satın almaya yönelik agroturizm
- ☐ Gerek geleneksel evlerde gerekse yol kenarı tezgahlarından taze ürünler ve ev yapımı ürünleri tatmaya yönelik gastronomi turizmi
- ☐ Yöresel el sanatları, hasat festivalleri, gıda festivalleri ve tarımsal amaçlı fuarlara yönelik kırsal turizm
- ☐ Doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri, piknik vb. yönelik alana dayalı turizm
- ☐ Hiçbiri
- ☐ Diğer.....

25) Turizm faaliyetleri çerçevesinde yerel ve merkezi yönetimlerden ne beklersiniz?

.....

26) Köyünüzde şimdiye kadar kadınlara yönelik bir eğitim / kurs çalışması yapıldı mı? Yapıldıysa hangi konularda yapıldı ve ailenizden katılan oldu mu?

.....

27) Bu tür kursların yararlı olduğuna inanıyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

28) Size göre Polonezköy'e özgü en önemli değer /değerler nedir?

.....

Ek 3: Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu Raporu.

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu
ONAY BELGESİ

Protokol No:	2018-077
Araştırmanın Başlığı:	“Polonezköy’de Sürdürülebilir Turizm - Sürdürülebilir Peyzaj İlişkisinin Araştırılması”
Proje Yürütücüsü:	Dr. Öğr. Üyesi Pınar BOLLUKCU
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	08.06.2018
Karar Tarihi:	11.06.2018

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Aşlı YAZICI
Başkan

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK
Başkan Vekili

Doç. Dr. Fatma BAĞDATLI ÇAM
Üye

Doç. Dr. Şaban ESEN
Üye

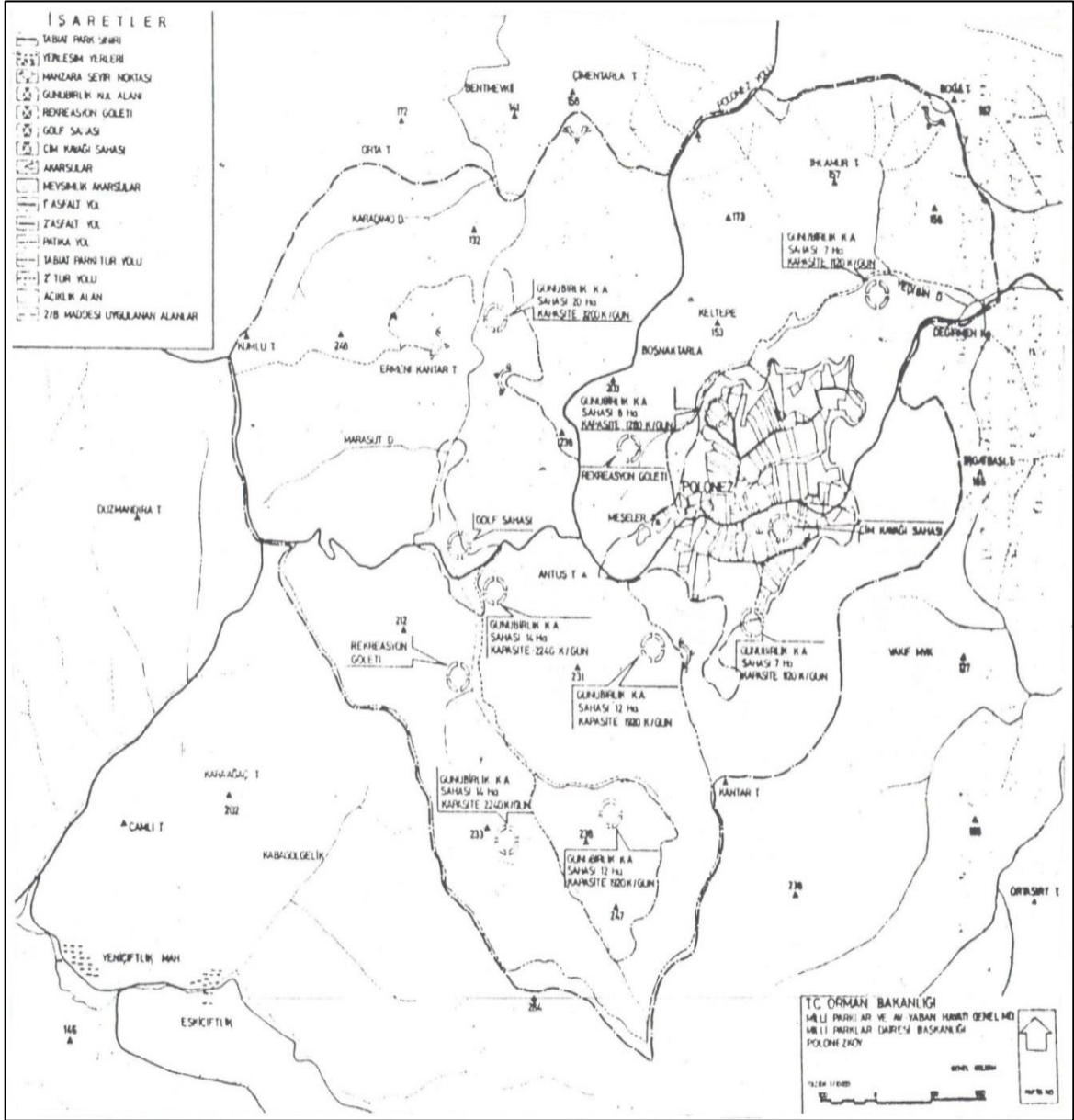
Dr. Öğr. Üyesi Birge SULAK AKYÜZ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyd AYDIN
Üye

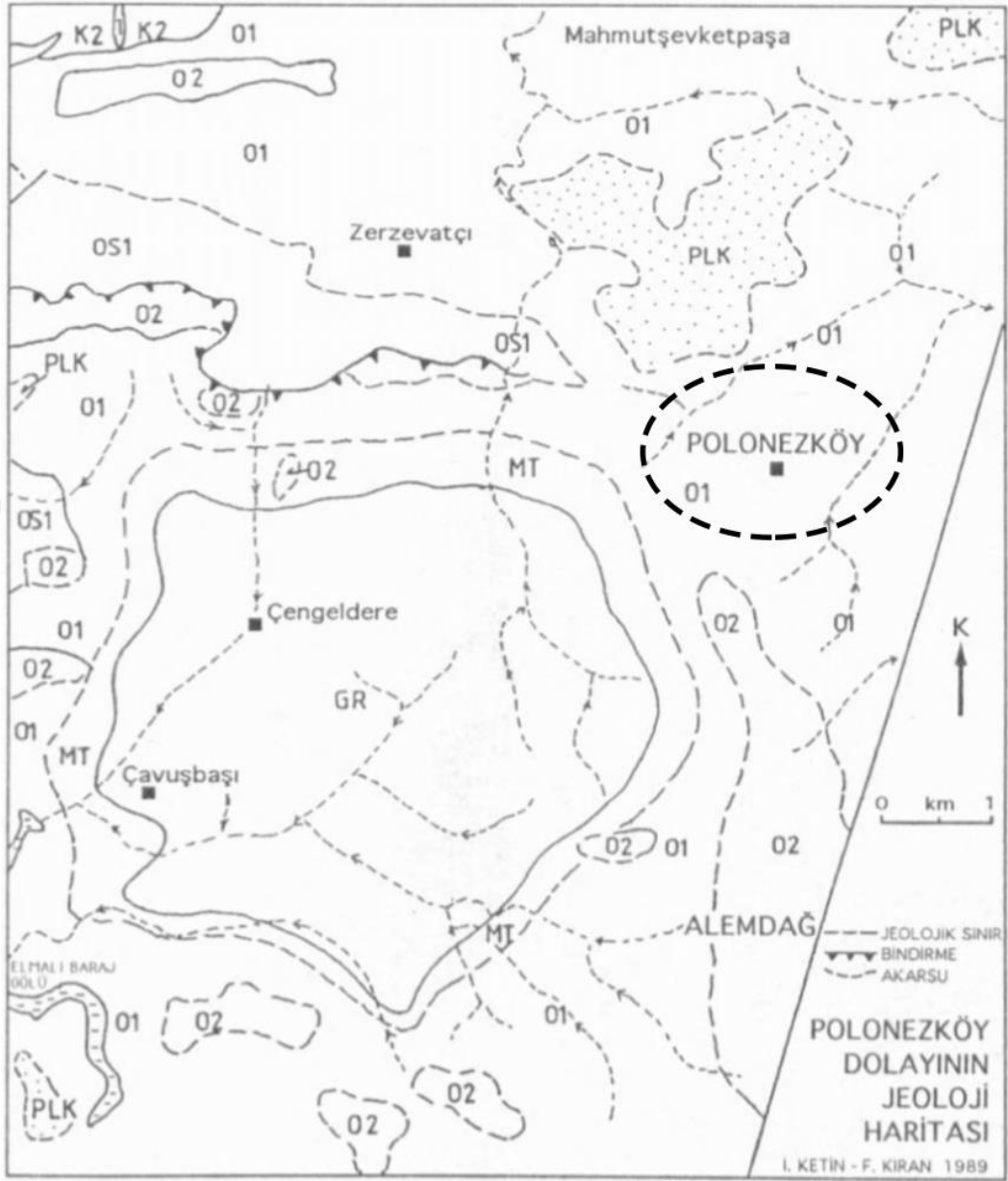
Dr. Öğr. Üyesi Fethi NAS
Üye

Ek 4: Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan Polonezköy Tabiat Parkı Haritası.

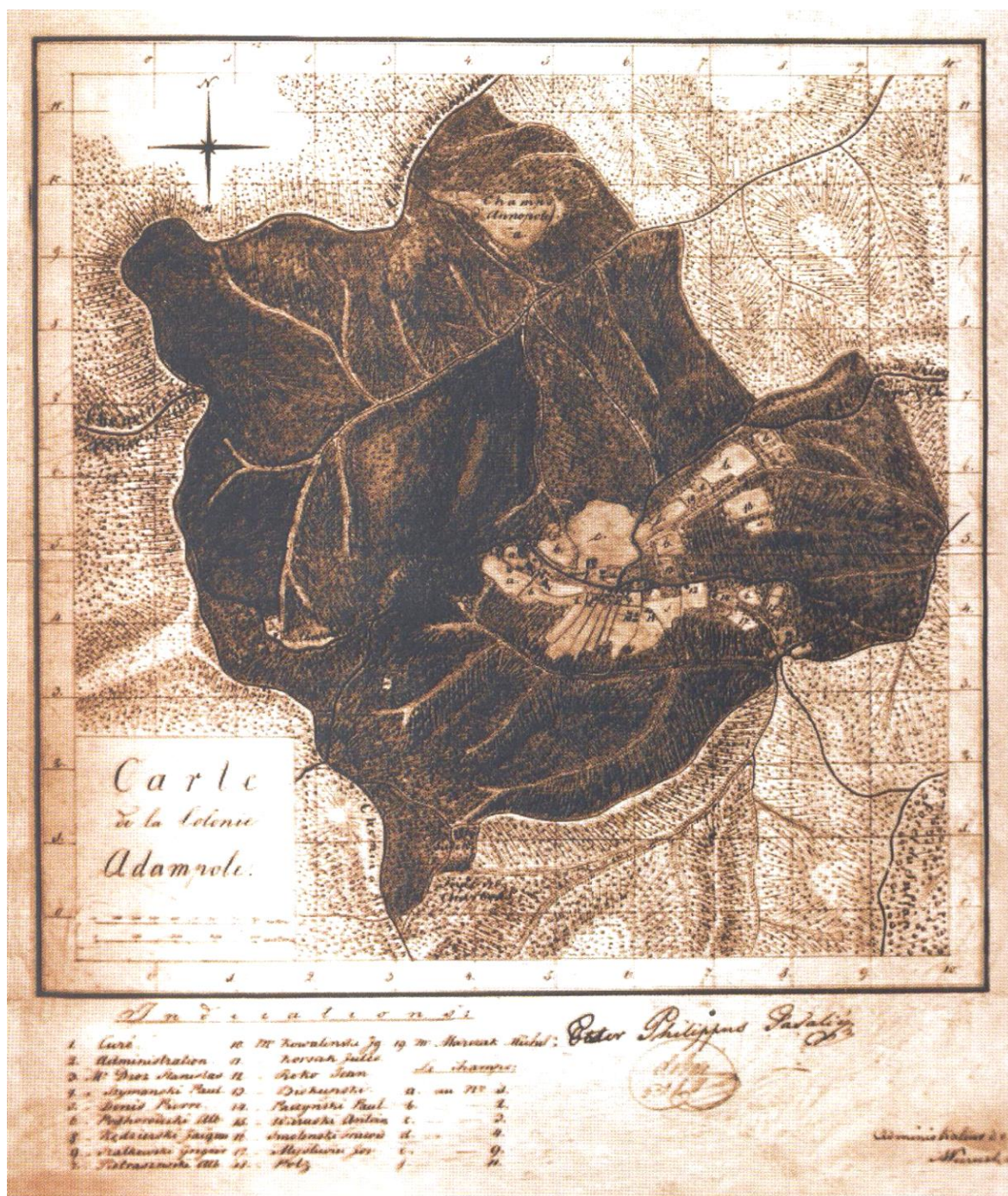
Ek 5: 1989 yılına ait Polonezköy ve çevresinin jeoloji haritası.

Bu alanda yapılan (Sayar, 1956; Ketin ve Kıran, 1989) kayaç oluşumlarını eskiden yeniye olmak üzere şu şekilde sıralamaktadır:

- PLK Pliyokuvaterner karasal tortullar: Çakıl, kum, kil, silt
- GR Granit, granodiyorit, kuvarsdiyorit, siyenit
- MT Metamorfik kayaçlar: Gnays, şist, mermer, kuvarsit
- K2 Alt Karbonifer (Trakya formasyonu): Kumtaşı, kil taşı, grovak, şeyl
- K1 Alt Karbonifer: Fosfat yumrulu radyolarit cort
- OS1 Ordovisiyen-Silur geçişi: şeyl, kumtaşı, grovak
- O2 Ordovisiyen üst: Kuvarsit serisi (kuvarsit, kuvarsarenit)
- 01 Ordovisiyen alt: Arkoz serisi (konglomera, kumtaşı, şeyl)

Ek 6: Adampol (1850 civarı).

Ek 7: Tarihte Polonezköy.

1: Polonezköy Kilisesi (1935).

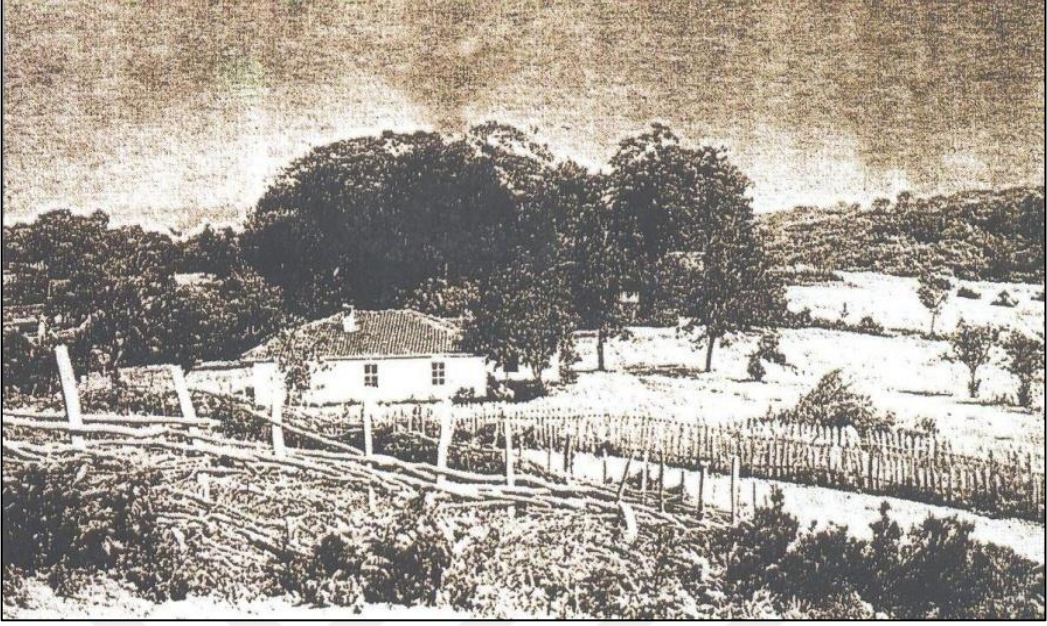
2: Polonezköy köy meydanı ve bugün kilise bahçesinde bulunan haç.

3: Polonezköy’de 1900 yılında inşa edilmiş bir ev.

4: Polonezköy’deki ilk evlerin inşaat aşaması.

5: Polonezköy'den bir görünüm.

6: Polonezköy'de yaşayan bir aile.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gökçe ZEVİT
Doğum Yeri ve Tarihi : Bakırköy/İstanbul ve 27/11/1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (2012-2016)
Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyet/Yayınlar : Bollukcu, P., ve Zevit G. (2018). Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi: Bir Göçmen Yerleşimi Polonezköy. *II. International Scientific and Vocational Studies Congress, BILMES 2018, Bildiri*
Bollukcu, P., ve Zevit, G. (2018). Polonezköy’de Kırsal Turizme İlişkin Değerlendirmeler. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(3), 453-464.

İş Deneyimi

Stajlar : Karaoğlu Peyzaj Fidanlık Stajı (Stajyer / 2013-2014)
Karaoğlu Peyzaj Ofis Stajı (Stajyer /2014-2015)
Projeler : 2018-FEN-CY-005 No’lu “Polonezköy’de Sürdürülebilir Turizm-Sürdürülebilir Peyzaj ilişkisinin Araştırılması” başlıklı Bilimsel Araştırma Projesi

İletişim

E-Posta Adresi : gokcezevit1993@gmail.com

Tarih : 13/09/2019 (Tez Savunma Tarihi)